VD T H

1554

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

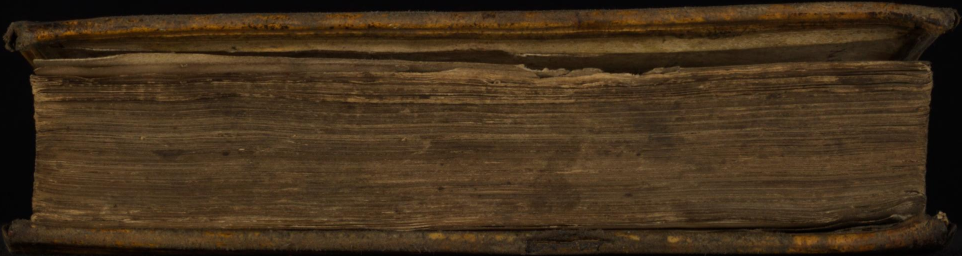

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

2313(2)
43274(2)

COLLECTANEA DE FEBRIBVS PAMPHILO FLO-rembeno forosempronien-si Doctore Medi-co Autore.

Col priuilegio del Illustrißi. Senato Veneto

M D L.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

FRanciscus Donato Dei gratia Dux Venetiarũ, &c. Vniuersis, & singulis Nobilibus, et sapientibus uiris de suo mandato Rectoribus quaruncunq; terrarum, & locorum nostrorum, & successoribus, nec non officialibus, & ministris nostris quibuscunq; huius urbis nostræ Venetiarum, tam præsentibus, quàm futuris significamus. come con il conseglio nostro de pregadi sotto di xxvi del mese d'april prossimamente passato hauemo concesso à. D. Pamphilo Fiorembene, che alcuno altro che lui non possa senza sua permissione per anni. x. prossimi stampar, ne far stampar, ne uendere in questa nostra citta, ne in alcun luogo del dominio nostro, Ne in quelli uender, anchor che fosse stampata altroue, l'opera de febribus da lui composta, sotto pena alli contra facenti di perder l'opere, le qual siano del

detto autore, & de ducati cinquanta per ogni opera che si ritrouera, stampata, da esser diuisi per terzo fra l accusatore, l'arsenal nostro, & il magistrato, che fara l'esecutione, acciochè con tal mezo esso possa sentire qualche frutto delle sue laudeuoli fatiche, essendo pero obligato di osseruare tutto quello, che per le nostre leggi, è disposto in materia de stampe. Pero cō l'autorita del detto Senato cōmettemmo à tutti, & cadaun de uoi che la sopraditta concession nostra debbiate osseruar, & da cadaun à chi spetta far osseruar inuiolabilmente. Datæ In nostro Ducali Palatio Die Decimo Maij indictione octaua

M. D. L.

Pamphilus Florembenus Candido lectori. S. P. D.

Collegi nuper ſedulo ex uarijs cum Arabum, tum græcorum ſcriptoribus qucquid ad febriũ curationem magis neceſſarium uidebatur, non ut popularem auram, quod nonnulli faciunt, ex hiſce laboribus aliquo modo captarem, ſed potius ut in libello aliquo, uelut in enchiridio haberem, quæ in multis, magniſq; libris alioqui continentur. ne plurimas horas uoluẽdis chartis ſemper inſumerem. Nam ut parcamus tempori cum alia multa, tum medicorum principis dictũ illud ὁ βίος βραχὺς ἡ δὲ τέχνη μακρὴ quàm belle adhortatur. Atqui ut alios quoque medicinæ ſtudioſos hoc onere leuarẽ, hoc opus diligenter imprimendum curaui: nec uanus puto hic fuerit labor, nam quicunque

hunc unum habuerit libellum Galenum, Auicennam, Paulum Aeginetam, Aetium, & alios non paucos, quo ad febres ipsas pertinet, continebit: Vale Venetijs. vi. idus. Maias. sesquimillesimo quinquagesimo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

Autor ad Zoilum.

Tristis abi procul ad syluas, & ad horrida tesqua
Zoile, ibi sterilis crescere lappa solet.
Non campi Aonidum nec amœnæ phocidos undæ
Quæ tua decerpat dextera, poma ferunt.
Tu legere infelix lolium, tribulosq; suetus
Tristis abi, aut tribulis exaturatus obi.

Francisci Dauanzatij

Exitialem æstum quis nam nunc amplius hostem
Naturæ, his chartis inuigilans timeat?
Nanq; omnem in febres, nobis quam tradidit artem
Natura, hic breuiter, perspicueq; leges.
Vnde homines gaudent: sed rex est tristior orci,
Quòd non tam multos ante diem rapiet.

Nicolaus Rontana lectori.

Stringere quas nequeunt numerosa uolumina febres
Pamphilus hoc mira colligit arte libro.
Ni pigeat lector paruo indulgere labori
Vitam differri qua queat arte scies.

ἄδηλον

Quicquid habet latium in sæuas & Arabia febres
Ecce hic lector habes Græcia quicquid habet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

VNIVERSALIS MEDENDI RATIO.

ANtequam febrium curationem aggrediar, operæpreciũ me facturum arbitror, ſi rationem quampiã medendi (quam methodum appellant) apponam. in unaquaq;.n. ſcientia tum ediſcenda, tum docenda, ab uniuerſalibus ad particularia tendere debemus, nam ut docet Ariſtoteles.i. phyſicorũ: hæc inſita natura nobis eſt uia, ut, e notioribus nobis, magiſq; manifeſtis, ad notiora naturæ, magiſq; manifeſta pficiſcamur. Idcirco (ut idem inquit) ex uniuerſalibus ad ſingularia proficiſcamur oportet. ipſum nanq; totum ſenſu notius eſt, uniuerſale uero, totum quoddã eſt. ut rem ipſam igitur aggrediar, uniuerſalis medendi uia ac ratio, ex principio aliquo ad ſingula peragenda ordine perducit, docendo quid primum quid ſecundũ, quid tertiũ, & reliqua deinceps, & quid cum quo, & quid ſine quo curationem efflagitet, & qua ratione ea perfici poßit. primum.n. curari debet id q magis urget, aut ſine quo aliud curari non poteſt. magis urget quod maius periculum ſi negligatur ad laturum eſt, periculum autem adfert affectus magnitudo, ſiue is morbus, ſiue cauſa, ſiue ſymptoma ſit: affectus magnitudinem ſua ſubſtantia prodit, atq;, a naturali ſtatu receſſus præte-

rea et partis affectæ conditio, nonnulli .n. affectus toto genere mali sũt, ut syncope, animi deliquia, atque id genus alia, quæ uires affatim demoliuntur. nõnulli uero ex se quidẽ perniciosi non sunt, sed si increuerint multumq́; a naturali statu recesserint, periculo non uacant, cuiusmodi sunt quædã febres, quæ errore uel medici, uel ægroti ad tantũ excessum deueniunt, ut hominẽ iugulent. ad eundem modũ partes aliæ alijs maius periculũ minãtur, ubi affectũ alioqui mitẽ conceperint, principia.n. uirtutũ ut stomachus, & aliæ corpori necessariæ partes, affici uel mediocriter non possunt, sine magna totius corporis iactura. Ab his igitur curationem auspicari oportet. Aliud sine alio curari non potest, ut effectus sine causa. putris febris exempli gratia curari non põt, nisi abacta eius causa, nempe humorũ putredine, nec putredo nisi deleta obstructione. igitur ubi nihil aliud urget in id genus affectibus curationis ordo a causis petendus est. quemadmodũ ubi cõplicati sint affectus ab eo auspicari curationẽ oportet, sine quo reliqui curationẽ non admittunt. proponatur gratia melioris intelligentiæ, ulcus cauũ in crure præter naturã calido, quoniã autẽ per hanc hypothesim affectus multiplex est, nempe ulcus, cauitas, et intemperies partis calida, uidendum est ex quo principio ad singulorũ curationẽ procedendũ sit, & cui primo cósulendum, cui secundo, & tertio, quod nos methodus ad hunc modũ docebit. Vlcus quia solutio continuitatis est in carne, uniri

postulat. cauitas carne repleri, crus præter naturã calidũ refrigerari, per primũ illud principiũ contrariorũ contraria sunt remedia, & quoniã ulcus probe uniri non põt, nisi cõmissis eius labris cæterũ cõmitti non possunt, nisi ei quæ perijt, caro uicaria regignatur, quod cum naturæ sit opus, ea nisi integra in columisq; sit hoc munns rite obire non poterit, ex hypotesi autẽ crus præter naturam incaluit, proinde eius natura imbecilla est, & ad procreandũ carnẽ inepta, quare nisi reductũ sit ad suã naturalẽ constitutionẽ, similẽ deperditæ carnẽ generare non poterit. primũ igitur crus ad naturã reuocabimus, deinde ulcus carne implebimus, postremo solutã uniemus cõtinuitatẽ. Vniuersalẽ hanc curãdi rationẽ Galenus ad Glauc. i. constare ait, ex remediorũ qualitate, quantitate, utendi modo, adhibendi oportunitate: remediorũ qualitas ab actione quã edit, a parte cui precipue dicatur, & ab affectu cui medetur sibi nomen adoptat, actionẽ ædunt, primæ qualitates, nẽpe caliditas, frigiditas, humiditas, & siccitas, ex hisq; natæ, ut quæ emolliunt, indurant, laxant, tẽdunt, quæq; substantiæ concremẽtũ cõsequuntur. cuiusmodi sunt que tenuant, incidunt, & in crassant, et meatus infarciunt, emplasticas uocant, quẽadmodũ & quæ ex ambabus ijs nascuntur, ut astringens, densans, repellens, aperiens, digerens, detergens, & aliæ id genus, de quibus fusissime galenus in libris de simpliciũ medicamentorũ facultatibus disputauit, a totius substantiæ similitudine uis purgatoria

manat, quæ humores, e, corpore trahit, alia alios. ſortiuntur etiã appellationem huiusmodi qualitates ab affectu & affecta parte. ut bechica ideſt tußicularia q̃ tußi, ſtomachica, hepatica, q̃ ſtomacho, & hepati cõueniũt. qualitates primas adhibendas eſſe oſtendunt affectus quidẽ cõtrariã, ut calidus frigidam, frigidus calidã, & alij pari modo. tẽperatura uero ſimilẽ, calida quidẽ calidã, frigida frigidã, humida humidã & ſicca ſiccam. ad eundẽ modum aliæ qualitates, tũ quæ ex primis naſcuntur, tũ quæ ex ſubſtantiæ craſſamẽto, tũ ex utriſq; ortum habẽt contrarijs affectibus, & ſimilibus tẽperaturis adhibentur, ut emollitæ præter naturã ſubſtãtiæ q̃ indurant, raræ quæ dẽſant, & reliqui pari modo, ſola uitioſa humoris cõditio purgatoriã uim præſcribit, ut bilis quæ bilẽ trahat, pituita quæ pituitã, quẽadmodũ quæ a loco, & eius affectu nomen accepit, tum loci ipſius, tum morbi natura, quã adhiberi oporteat, oſtẽdit. uenter. n. ſtomachus, & iecur, medicamenta ea flagitant, quæ robur ſeruare poßint, cuiuſmodi eſt abſynthiũ, quod autẽ tum morbus, tum affecta pars peculiare quoddam remedium deſiderent, id ſit uel occaſione ſupra dictarum qualitatum, uel quod nõ ante medicamenti uis, ſuo fungitur munere quàm, a natura excitata ſit, nam quæ partium craßitie pollent, uiſcoſaq; ſunt, motu pigra exiſtunt: ideo primis partibus hærent, in quibus natiuum experta calorem, uim ſuam exerunt. tenuia uero celeriter in longinquas partes perueniunt, antequam in actum

ut dicitur, reducantur. ubi uim suā exercent, ut cantharides in uesica, hinc fit ut alia iecori, alia lieni, alia alijs partibus conferant. sic nonnullarum partium ut iecoris & uentris robur seruare debet, scilicet uniuerso corpori necessariū. ideo leniter astringentia, hoc est quæ naturæ partis robur tueantur desiderāt, cuiusmodi est absynthium. pari modo nōnulli morbi peculiaribus remedijs iuuari credūtur, ut comitiales pæonia, non aūt occulta ac delitescente ui, sed quatenus humores hūc morbum efficiētes, extenuat, ac digerit. quantitas non solum molem et mensurā, uerum etiā facultatis ordinē, ac gradum, & numerū adhibendorū medicamentorū continet. hæc omnia definiunt magnitudo affectus, propria corporis natura, partis cōditio. affectus nomine intelliguntur, morbus, eius causa, & symptomata. magnitudo sub se contumaciā affectus continet, etiam si alioqui exiguus sit. igitur affectus magnus non solum medicamenti copiā, sed & uehementiā postulat. exiguus minorē modū & uim remißiorem, atq; ut semel dicā, æquali medicamentorū excessu, contrarius naturæ abscessus abigendus est. nā quēadmodum medicamenti facultas, tum mole minor, tum uiribus ignauior, ad mediocritatē quod excеßit non reducit, sic maior uehementiorq; oppositū excessum inuehit, tantū quidē, quantū ipsa naturæ excessum superabat. neq;. n. alia ratione calidum, & frigidum medicamentum dicimus, quā quod calfacit, & refrigerat. sic & mediocriter calidum quod mo

dice calfacit. & in primo, secundo, tertio, quartoue excessu calidum, & frigidum quod hoc, aut illo excessu corpus calfacit, ac refrigerat. ubi igitur uehementer immutandum est, uehementer immutantibus est opus, ubi modice, ijs quæ modice immutent uel in secundo, tertio, quartoue ordine, medicamēta quæ similiter afficiant, adhibenda sunt: pari modo in alijs qualitatibus factitandū est, ut aperientibus & detergentibus. sic par pondus, & mensura, in pari morbi magnitudine adhiberi debet. itaq; remedij quantitas, q̃ maxime fieri potest, affectus magnitudini respondeat. pertinacia affectus medicamēti quantitatē uariat. si quidē is facile solui posit, parcius, ac rarius offerendum esse cōmostrat, sin ægre ac pertinaciter, liberalius, ac frequentius. quēadmodū, & uires si ualidæ sunt, largius & frequentius admittunt, sin imbecillæ partius corporū propriæ priuatæq; naturæ, ut uariæ, ac differentes sunt, ita uariū medicamenti modū postulant. sunt. n. quibus id in alimentū uertitur, si deuoretur, ijq; liberalius ac uehementius sumunt. alij contra, a quouis facile læduntur, sic ut interdum solo eius olfactu, ad uomitū prouocentur, atq; ijs parcius, ac blandius, adhibendū est. conditio partis sentiendi prestantiā, ac hebetudinē, crassamentum, officiū, formationē, sitū, ac societatē cum alijs partibus complectitur, acutus .n. sensus uehemens ac copiosum medicamentū respuit, quod obtusus, hebesq; admittit. quemadmodū rara, mollis, & laxa materia mitius, densa, dura, ac

cōpacta ualentius recipit. sic partes principes, & quæ uniuerso corpori, officiū suum præstant, quales sunt uentriculus, iecur, cor, & cerebrū, blandius & parcius contra obscuræ, ignobiles, & quæ munus publicū non habent, acrius, & liberalius ferunt, ut postea fusius docebitur: formatio quoq; partis eandem habet rationem, si quidem partes quæ tam intra se q̃ extra uias habent faciles ac patentes, mitius ac parcius, quæ uero meatibus carent, aut angustas uias habent, uberius & acrius efflagitant, situs & societas partium medicamenti & uim, & molem uariant, nam quæ in superficie constitutæ sunt, & quæ societatem cum uentriculo, & intestinis habent, paucum ac mite, quæ uero longe, a uijs purgatorijs distant, largū ac uehemens exigunt. Vtendi medicamenti modū ac rationē ostendunt, humoris natura, uia p quā humor ipse educitur, locus cui remediū adhibetur, & medicamenti uehementia, morbiq; conditio, nā si humor uacuādus in nobilem partē uergat, hunc retrahere, uel deriuare expedit in locum conuenientē, qualia sunt intestina, uesica, uterus, cutis uniuersa, palatū, nares, & p conuenientē uiā, hoc est rectū tramitē, ac p directū ad locū affectū sin in ignobilem, & per cōmodā uiā, sinenda natura est, modo par sit humori uacuando, sin minus iuuanda, quod si resideat humor in aliqua corporis parte, isq; quantitate magis, quàm qualitate delinquat, educi sanguinis mißione debet. sin qualitate, & ad excretionē paratus sit, p=

tinus educere p idonea, ut dictũ est, loca oportet: q. si crassus ac lentus sit, prius extenuari, incidiq; postu lat, postea euacuari idoneis medicamentis. sin far= cta uia est detergi, astricta laxari debet, postea hu= mor uacuari, at si neq; astricta, neq; obstructa sit, aut alio quouis modo ĩpedita, quominus p eã humor fluat, si q̃ de humore modo dicebamus cõsẽtiãt, pti= nus hũc uacuare oportet: cæterũ si affectus magni tudo uehementissimũ remedium efflagitat, non cõ tinuo id adhibendum est. sed remissius primũ, deinde paulatim inauctis eius uiribus tãtisper dũ morbi ma gnitudinẽ æquet, offerendũ. non. n. subitas uehemen tesq; mutationes, natura sustinet, presertim iã mor bo imbecillior reddita. ad eundem modũ ubi corpus larga euacuatione eget, sed per imbecillitatem, aut aliã occasionem hanc semel ferre non potest, ea in multas est partienda, ut in cachochymia. locus uero cui adhibetur remedium medicamẽti formã potius, quàm ministrandi modum docet, siquidem alia ano, alia utero, alia oculis medicamenti forma adhiben= da est. Remediorum autẽ oportuna tempora, in ge= nere q dẽ ex præsentia eorum, quæ remedia efflagi tant, & eius absentia, quod potest exhibitionem im pedire desumuntur, ut autor est Galenus. remedia efflagitant morbus, eius causæ, & symptomata, nul lo. n. tempore hæc auxilijs non egent. nam quicquid in corpore præter naturam est, quocunq; morbi tẽ= pore, siue principio statim, siue incremẽto, siue statu siue declinatione, sui ablationem indicat. at non om

nia omni morbi tempore oportuna sunt auxilia, sed alia in principio, alia in cremento, alia statu, alia declinatione conferunt. uacuatio.n. & si hanc febris uerbi gratia ex humorum putredine perpetuo efflagitet, non tamen omni tempore commode adhiberi potest. sed tantum cum uirium robur id permittit, hoc est ut dicebamus absentia eius quæ prohibere adhibitionem potest: hoc autem est uiriũ imbecillitas. itaq;, a tempore morbi uires, a uiribus occasio adhibendi remedij petitur, his si adiunctus sit motus, uel humoris, uel naturæ, uel utriusq; maxime remedia offerre licebit. ostensum aũt est omnẽ præter naturam affectum, semper sui ablationem efflagitare, præsẽsq; uiriũ robur. i. uiriũ ĩbecillitatis absẽtiã remedium admittere. ualent autem uires magna ex parte, & per initia horum morborum, & declinationes. igitur per ea tempora licet remedia adhibere. per initia quidem sanguinis missionem, aut purgationem, si materia turget, aut ad excretionẽ alioqui parata sit. in declinatione uero maxime purgare licet, cum tunc & humor concoctus, excernique idoneus sit, & natura morbo superior ad expulsionem moueatur. eodem modo per accessionum particularium principia prouocare uomitum licet, in declinatione uero inferiorem uentrem mouere, aut sudores elicere naturæ motum imitantes. particulatim uero remediorum tempora, tum ex ante commemoratis tũ ex alijs, quæ omnino scribi non possunt, petuntur. cum.n. non omnes morbi

æqualia habeant tempora, nec eadem symptomata remedium aut impedientia, aut accelerantia, atque ægrotorum diuersæ sint particulares naturæ propemodumq; infinitæ, aliaque id genus inueniantur, quæ adhibendi remedij occasionem uariant, quod temporis remedium omnibus idoneũ præscribi poterit? non est igitur facile singulis sua tempora inuenire, itaq; medicos uel doctissimos, circa hanc occasionem subinde allucinari cõtingit. quod uero nec promptũ sit idoneã medicamenti quantitatẽ, prouiriũ ratione adhibere uel ex eo constat, quod exacte corporis uires, ac medicamentorũ facultates metiri non possumus, sed coniecturatantum, quam non oẽs probe assequi ualent. Hæc aũt ex Galeno, & Martino Catalaunẽsi uiro plane doctissimo quo ad curandi rationẽ in uniuersum spectat retulisse sufficiat. sed cõpendiũ curationis morborum ex ipso Hippocrate sic habemus .vi. epidemion, part.iij.aphor. xvij. summa curationis ex naturæ ægrotantis a prima generatione notitia, causæ ob quã ægrotat, multis ægri sermonibus, exq; his, quæ partim cognita sunt, contrahenda est, ac p discendũ nũ similia, aut dissimilia inuicẽ sint, ut ex dissimilitudine, una aliqua similitudo fiat. hæc utiq; ratio recte se habentiũ est exploratio, minusq; recte se habentium deprehẽsio. hæc ille. omnia igitur hæc quæ declarata sunt a nobis, expendenda sunt ei qui febricitantes curare aggreditur. nec fieri potest ut quis bonum se medicum præstet his nequaquã obseruatis. Hæc præfari

libuit candido lectori, antequam febrium curationem ascriberem.

Quid sit febris, & quot differentiæ.

Quid sit febris & quot differentiæ.

AVtor libri medicinarum definitionum febrē ipsam hoc pacto definiri affirmat, febris est innati caloris cōuersio ad cōstitutionem præter naturā, pulsibus quoq; uehementioribus, ac crebrioribus redditis: uel febris est cordis arteriarumq; caliditas præter naturā uitalem firmitatem lædes, uel febris est exuberantia caliditatis morbosæ sese offerentes cum pulsuum mutatione, ad frequētius uehementiusq;, uel febris est naturalis spiritus intemperies ad calidius, ac siccius uergens quæ quidē oēs definitiōes imperfectæ uidētur, unde facile est conijcere non esse Galeni librū illū. ipse.n. primo apho. com. aphor. xvi. febrem ipsam sic definit, febris est conuersio natiuæ caliditatis ad igneam eādemq; diffinitionē affert com 1. de ratione uict. in morb. ac. par. xviij. inquit enim febris uero ortus caloris natiui ad igneum est conuersio.

Auicennas qui se Galeni uocat interpretem febrem hoc pacto definiēdā putauit, febris est calor extraneus, accensus in corde, & procedens ab eo, mediātibus spiritu & sanguine, per arterias & uenas, in totum corpus, & inflammatur in eo inflāmatione quæ nocet operationibus naturalibus. quæ quidem definitio Galeni placitis omnino repugnat. nam genus (quælibet. n. definitio ex genere cōstat ac diffe=

rentia) in definitione febris apud Galeuum eſt calor naturalis, apud Auicennam uero calor extraneus. ſed Auicennas hanc definitionem a græcis nõ excripſit, ſibiq; ex ſuo confinxit capite, nec rationi neq; antiquorum autoritati conſonam. ſed utipſam ueritatem quam primum elucidemus, ſi febris calor eſſet extraneus, iam naturalis ab eo de uictus eſſet, quomodo. n. potuiſſet corpus illud occupare niſi prius deuicto naturali calore? quod ſi cõcedatur iam clarum erit unumquodq; corpus, a qualibet febre corrumpi neceſſario, unde nemo poſſet, a febre aliqua euadere, fruſtraq; medicamenta exhiberentur, a medico, nec ullo remedio febre correpti ſeruari poſſent, hæc autem quæ dico ratione & autoritate nituntur. quis. n. ignorat ab aliena caliditate oriri putredinem? quare ſi uniuerſum corpus una cum corde ab extraneo calore occupatur, iam uniuerſum putreſcet, nec poterit ullo modo ſeruari docuit hoc Galenus. 2. de diff. feb. cap. 9. cuius hæc ſunt uerba, Nam recte ſentire uidetur Ariſtoteles ab aliena caliditate oriri putredinẽ, uocat autem alienã, externam non familiarem, atq; natiuam in quocunque genere rerũ, nã hæc coquere apta eſt, externa autem corrumpere quod eſt putreſcere. id uero quod citat Galenus ex Ariſtotele habetur. 4. libro metheorologicorum. cap. 1. ubi de putrefactione loquens philoſophus inquit, eſt autẽ putrefactio proprij naturaliſq; caloris, ab extraria caliditate corruptio, hæc autem eſt, quæ in eo qui circunfunditur ac

continet existit, quare cum caloris defectu patiatur frigidum omne, quatenus eiusmodi potentiam desiderat, ambo utique putrefactionis causæ erunt. & putrefactio frigiditatis propriæ, & caliditatis peregrinæ cōmunis affectio. hæc ille. dicet autē quispiam calorem febrilem, etsi extraneus sit, non tamen ad tantum gradum deuenisse, ut natiuum corrumpat. sed facilis est responsio. quem .n. gradum maiorē isti exposcunt eo qui ardēte in febre (καυσον græci uocant) reperitur? nec tamen corpus in hac febre corrumpitur. uana est igitur Auicennæ definitio & ab omni prorsus ratione aliena (quicquid Gētiles, Herculani, Sauonarolæ & huiusmodi medicorum catheruæ degladientur) ipsi .n. putāt in febre addi gradum quendam caloris extranei, calori naturali, nos autem caloris naturalis immutari naturā, nō tantū intendi gradum, putamus. nā cum calor iste ignis nō sit, nec talis facultas aliqua, sed spiritus, qui in semine, spumosoq; corpore continetur, & natura quæ in eo semine est proportione respondeat elemento stellarum, in febre ad naturā ignis conuersus uidetur. quod uero calor ipse naturalis ignis non sit. nec ab igne originem ducat, satis est Aristotelis testimonio clarum, qui secundo de generatione animalium scribit hec uerba. inest .n. in semine omniū, quod facit ut sint fœcunda semina. uidelicet quod calor uocatur. idque non ignis, non talis facultas aliqua est, sed spiritus, qui in semine spumosoq; corpore continetur. & naturæ, quæ in eo spiritu est pro-

portione respondens elemento stellarum. quãobrem ignis nullum animal generat, neque constitui quicquã densis, uel humidis, uel siccis uidetur, at uero solis calor, & animalium non modo qui in semine cõtinetur, uerũ etiã si quid excrementi sit, quanquam diuersum a natura, tamen id quoque principiũ habet uitale. cæterum calorem in animalibus contentũ, nec ignem esse, nec ab igne originem ducere apertũ iam ex his est. Hæc Aristoteles. diximus quæ uera sit febris definitio, nunc ad febrium differentias accedamus. Hippocrates igitur febrium differentias hoc pacto recenset. Epidemion. 6. aph. xviij. febriũ hæ quidẽ manu sunt mordaces, illæ uero mites, quædam non mordaces sunt, increscentes tamen. Aliæ acutæ quidem, at ab ipsa manu deuictæ, nonnullæ cõfestim exardentes, quædam semper debiles, atque siccæ, aliæ salsæ, nonnullæ inflatæ, aspectu terribiles, aliquæ ad manum humidæ, aliæ admodum rubicundæ, quædam præpallidæ, aliæ liuidæ, & alia huiusmodi. Galenus uero hunc ipsum Hipprocratis locum enarrans hunc in modum de febriũ. differentijs disserit. febrium essentia, non modo ex Hippocratis, ac præstantissimorum philosophorum sententia, uerum & ex communi omnium hominum consensu, est calor præter naturam, qui potissimum in uniuersum diffusus est animal, sin minus uel omnino in plures, uel in maxime principes partes, nam sæpe cutis, uel etiam uniuersa nullũ uidetur præter naturam habere conspicuũ calorem, neque nobis ex-

terius tangentibus, neque etiam ipsismet laborantibus: quem tamen interne, & in profundo ipsi ægrotantes sentiunt, aiunt etenim uiscera sibi ardere, sunt præterea nonnulli fastidiosi, siticulosi, insomnesq;. itaq; in præsentiarum eas febrium differentias Hippocrates describit, quæcunq;, a medicis dignoscuntur, non ex his quæ ægroti inspiciunt, sed ex illis quæ medici tactu atq; uisu euidenter percipiunt. Primæ itaq; præcipuæ, ac ex propria febriũ (ut dixi) substãtia differẽtiæ eæ sũt, q̃ ex calore accipiũtur, nã neq; in arteriarũ motu febres suam habẽt essentiam, id. n. iam didicisti quonã modo Erasistratus & chrysippus aberrarint. Porro febrilis calor febricitantium corpora tangentibus, aut acris mordaxque uidetur, aut mediocriter molestus, neq;. n. suaue id, atq; familiare, quod naturali calori inest, ille unquã habuerit. ut igitur multa præterea alia, quæ inter se pro maioris, minorisue ratione differunt, illorum uocabulis, quæ illis proxima sunt interpretamur, fauorabilius magisquam uerius, ita etiam calorem qui parũ molestus sit cum illo qui plurimũ affert molestiæ conferentes, nihil prorsus molesti cõtinere dicimus, interdum ergo calor uidetur plurimus, acerrimusq;, sæpe uero ut ille quidẽ multus sit, non tamen accerrimus est, sicuti nonnunquã accerrimus quidem, uerum non multus est. At horum omnium quæ retuli, unumquodq; interdũ post breue aliquod tempus ita apparet, non autem statim, a prima manus impositione, sicuti ea quoq; quæ tibi cum

primũ manũ adhibuiſti ſic uiſa ſunt, poſtea tũ magnitudine, tum acredine ĩminui uidebuntur, ſi dubius manum ægroto applicitam detinueris: quin & ſqualens calor, & per quàm ſiccus nonnunquam iuxta ac ſi calfactum lapidem tangeremus, ſentitur, ſæpe uero roridum, humidum, ac halituoſum ſe repreſentat, ita ut conſpicue ex morboſo corpore uapor copioſus efferri, percipiatur. ſed ex his ipſis pariter, ac ex illis quæ prænarrauimus, sũt q̃dã, quæ ut ſtatim a principio iudicata ſunt, ita etiam permanent, alia uero aut adauctam, aut ĩminutam eã, quã inter initia repreſentabant differentiam, afferunt: ſunt & nonnulla præterea, quæ aliam quandam referunt, ab ea quæ ab initio erat prorſus mutatam, ac a primis illis omnino differentem, & corruptã. Differentiæ ſane quæ ex ipſa febrium eſſentia ſunt deſumptæ tales ſunt. De cæteris uero paulo poſt diſquiremus. prius etenim operæprecium fecerimus, ſi hæc quæ expoſuimus uerbis hippocratis aptauerimus. iam igitur ubi ait febrium aliæ ad manum mordaces ſunt, aliæ mites, inſinuat tibi de his febribus ſermonem habere, quæ uſq; quaq; aut mordaces, aut mites apparent. cæterum dum ſubiungit aliæ mordaces quidem minime, mox uero aſſurgentes, conſtat eas febres interpretari, quæ in initio quidem haud mordaces uidẽtur, ſed ſi diu manũ applicueris acredinis tandem ſenſum mouent, illæ uero de quibus ait, aliæ ut acutæ ſunt a manu tamẽ uincũtur, contra ac iſtæ ſe habent, quippe quæ ab initio acutæ apparent,

breui tamen dissoluuntur, id uero quod acutæ ait, de calore statim manui tangentis se offerente, & sui ue locem motum ostẽdente te intelligere oportet, quomodo aliquos acutos, ac acres appellamus, quod perinde est ac si celeres diceremus, acutos etiã morbos dicimus qui sua ad finem usq; tempora cito pertrãseunt. & Paulo post. Absolutis itaq; differentijs febrium quæ propriæ ac primæ sunt, mox ad eas transiens Hippocrates, quæ ex colore accipiuntur, ait; aliæ perrubræ, aliæ perpallidæ, aliæ liuidæ, ubi per rubras eas non aũt simpliciter rubras, simili etiam modo ꝑpallidas, non simpliciter pallidas, absolute tamen liuidas dixit, nullo his adiecto qui intentionem insinuaret, quemadmodũ si liuidissimas eas dixisset, is siquidẽ color prauus semper est. ruber uero ac pallidus consueti colores sunt, at perrubræ hoc est quæ ualde rubræ sunt febres calorem quidẽ uehementissimũ ostendunt, materiam uero sanguinẽ esse, ita quæ perpallidæ sunt, bilem pallidam, tu uero in his deiectiones considera, quas si citra bilem uideris ex bilis effusione iudicare poteris colorẽ fuisse mutatum, ut si cum bile, in febrium differentijs hunc colorem ponito. Hæ itaque febres tabem afferunt, nisi præueniens horror, ac sudor, eas iudicauerint. perrubræ uero inter synochas ponẽdæ sũt, quibus remedio est sanguis ad animi usq; defectum missus, ut in curãdi methodo docuimus, ubi magna etiam apparet cognitionis istarum febrium differẽtiarũ utilitas, cũ unaquæq; propriã habeat, qua cu-

retur ratione. liuidæ uero febres quæ & ipsæ a colore cognomen id habuere, defectum iudicant sanguinei humoris, unaq; innati etiã caloris. quapropter & perniciosæ sunt, & ex eis nonnullæ animi defectus uacuationes sequentes afferunt. & paulo post. Postremas uero eas prodidit, quæ ex colore nõ autem ex ipsa febrium essentia sunt acceptæ. quæ tamen ad has propius accedũt, q̃ quæ ex alio quopiam symptomate sumuntur, quẽadmodũ & quũ dicimus febres esse uel intermittentes, uel continuas, & intermittentium aliam tertianam, aliam quotidianam, aliam quartanam. Continuarum uero aliam semitertianam, aliam ardentem, aliam gelidam, aliam accensam, aliã pestilentem, aliam oleagineam, aliam hæpialam, praxagoras autem inter acutarũ febrium differentias phreneticas, lethargicasq; connumerat, & præterea quasdam ictericas nominat. Iuniores quoque synochum febrem quandam non solum continuam uocant, cuius differentias esse ponunt, homotonam, uel acmasticam appellatam, atque & epacmasticam, & paracmasticam. secundum alteram præterea partitionem, quæ & alijs morbis communis est, alias dicimus acutas esse, alias diuturnas. secundum aliam quoque, febres benignas, aut malignas quin & alias ordinatas, alias absq; ordine, alias item per circuitus inuadentes, alias erraticas. Hæc Galenus. Est & alia huiusmodi febrium differentia, nam si calor præter naturã inspiritibus primo accendatur

ephemera, si in humoribus putrida, si in mẽbris hectica nuncupatur. Hæc de febrium differentijs dixisse sit satis. nunc earum curationem pertractaturi ab Ephemeris, ut pote quæ simplicißime sunt, incipiemus.

De Diarijs Febribus.

Diaria febris duplex est, altera quæ simpliciter & citra adiectionem sic nominatur, quæ ultra diei naturalis spatium hoc est. 24. horas non protrahitur, altera uero quæ cum adiectione diaria plurium dierum nuncupatur, Galenus aliquando synochum non putridam appellat, Hæc in tertium usque diem extenditur, de qua Galenus. 9. ther. Me. ita propemodũ scribit. At quæ ex obstructione creãtur febres si hæc pusilla sit, soluuntur ipsæ quoq; similiter, ut aliæ diariæ, si quis eas legitime curet. sin ualenter impacti humores sint, ut ualentius aliquid, quod eos eximat, desiderent, eas febres porrigi ultra unum diem necesse est, ac diariarum febrium genus uideri egressas, quomodo enim dici ultra diaria febris potest, quæ in tertium usque diem extenditur, quando ex ipsa nominis ratione, in secundo eam desistere par erat? dictum enim supra est. 24. horas esse sic appellatas diei spatium utique ut cum nomine diei nox quoque unà comprehendantur, Atque si neque humor putrescens subsit, nec corpus ipsum febrilem calorem, ut habitum susceperit, a duobus generibus

diuersum sit (nempe a putrida & hectica) Aut ergo aliud præter tria iam dicta, genus esse in prima febrium diuisione dicendũ est, aut appellatione pro nihilo habita, diarias ipsas nominare oportebit. Neq;.n. profecto de substantia ipsa talium febrium est diariæ uocabulum, uerum cõuenienti nomine destituti, clarioris simul breuiorisq; doctrinæ gratia, ab eo quod sæpius eis accidit, nomen indidimus. Fiunt autem hæ febres (.i. ad Glauc.) propter lassitudinem, ebrietates, atque iras, furores, mærores, atque alias uehementes animi curas, & quæ ex inguinum inflammationibus ortum habent, ex hoc genere sunt, præterquam si absque ulcere fiant manifesto. tunc enim suspitionem afferunt, & nullo modo mites sunt. uigiliæ uero plerunque simplicem febrem induxerunt, sicut frigefactio, & exustio quandoq;. fiunt quoque diariæ ex inedia, & ex cibi, potusq; uaria satietate nutrimentorum facta corruptela, & parum idonea alimẽti ĩ corpus, deductione. ex Alexãdro tralliano. Atq; hæ omnes febres soluuntur facillime, curaq; in promptu est, at earum cognitio maiorem exigit diligentiam, de qua nemo ante nos quantum oportuerit scriptum reliquit, quare minus mirandum cum plures tantum in medicinæ operibus aberrare, quãtum etiam cognitione falluntur, sæpius .n. quidam casu aliquo in graues morbos incidunt, ueluti uino pleni, aut sole exusti, aut frigore enecti, aut lassitudine oppressi, aut uigilias passi, aut ira parciti, aut

Causæ.

quauis alia cā quæ per ſe nocereſit apta, correpti. Deinde totum in cauſa antecedente cōſiſtere neque aliam ſubeſſe diſpoſitionem arbitrati, circa uictum negligentius ſe habēt, adeo ut ſe ipſos lateat in inſanabiles, aut ægre curationem admittentes morbos prolabi. Hæc igitur præcipue ſunt animaduertenda quemadmodum Hippocrates admonet, non ſolum futura præcognoſcere, ſed præterita etiam atque præſentia. nam & quod nunc proponitur, ad eam artis attinet partem, quod pro uiribus manifeſte tra demus, neq;.n. parua eſt differētia ſi laueris iā ægrotantem, & ſecurum eſſe iuſſeris, aut eum per omnē cuſtodiam ſecuritatemq; traduxeris. Quum igitur ad ægrū acceſſeris, primum a maximis, quæ circa ipſum ſunt conſideratio incipienda, deinde & ab alijs, adeo ut nec minimum aliquod omittamus. Nam ut magis, aut minus ei, quæ fit ex maximis, indicationi credamus, ex aliorum fit adiunctione. Maxima quidem in omnibus febricitantibus ſigna, in pulſibus atque urinis conſiſtunt. his uero addere oportet, & quæcunq; alia, circa faciem Hippocrates, ſcribit, accubitum quoq; & reſpirationem, itē ea quæ ab ore excernuntur, atq; alui ſedimina, & ſi quid aliud accidere circa aliquam corporis partem, aut operationem conſiſtere uideas (qualia ille mille in millibus ſcripſit) neq; ex his ullum aliquod negligenter prætereas. Poſtquam igitur ex pulſibus, atq; urinis febris naturam perceperis, quum pulſus nullum inflammationis ſignū habuerit, neq; omnino inæqua-

litas, in una arteriæ compulsione apparuerit, aut si hoc affuerit omnino sit imbecille. Vrinæ uero aut omnino similes his quæ secundum naturã se habent, aut non multum a naturali statu recesserunt, tũc & ad omnia illa, quæ antea a nobis sunt dicta accedere oportet, & cum ueluti chorus quidam omnia cõcinne loquuntur, tunc etiam sidere oportet, ac si libeat interrogare, nunquid aliqua manifesta antecesserit causa. si quid. n. huiusmodi æger fateatur, expectata prima febris solutione, statim oportet lauare, quũ tunc certior tibi sit facta cognitio, ex ipso solutionis modo. Nam arteriarum motus, in hoc totum assimilatur huic, qui in sanis deprehẽditur, quum in nulla alia febre ad naturalem habitum reuertatur, neq; si multum temporis inter primæ accessionis finem, & secundæ principium intercidat, quemadmodum in tertianis, atq; quartanis, in illis. n. febris remanet signum. in ephemeris autem in totum abolætur accessione cessante. plurimis uero earum & humidi quidam uapores & quibusdam etiam sudores utiles apparent. aut omnino quædam, ceu uaporis copia ex intimo corporis exit, uerum urinæ quoque multo nunc meliores, quã circa febris principia tibi uidebuntur. Et si capitis, aut alterius partis dolor simul inuaserit, neq; hic amplius psistet. Aegrotantis quoque in tolerando facilitas, magnum & ipsa signum, tãquã sigillũ quoddã, super omnia alia signa, febris suauitatem tibi indicabit. Et si dum lauantur neq; horror aliquis insolitus molestauerit, neq; alia

tristitia affuerit. & si post balneum deinceps bene se habere perseueret, tunc ne uerearis cibum offerre. uinũ quoque sine formidine ad potandum exhibe, adhibito tamen pro tempore modo. si uero remanentibus adhuc animi affectibus consideratio habeatur, tũc ex pulsibus maxime tẽtanda cognitio, quẽadmodum in libris de pulsibus scripsimus post hos uero & ab alijs cognitio petenda est. quod si illa iam quidem cessauerint, remanet autem dispositio, paruum quidem ex pulsibus habebis indicium eorũ, quæ febrem attullerunt paßionum, sufficient autem tibi & sine pulsibus reliqua. Communiter quidem omnibus urinæ rufæ, Adiungitur uero his qui ꝑꝑ tristitiam febricitant acritudo potiusquàm abundantia caloris, quemadmodum e diuerso his qui ꝑꝑ furorẽ. sed & extenuatio corporis, conspectior existit in his quos tristitia, quã in his quos cura uexauit. oculorum præterea cauitas ac quædam insolita decoloratio. Hæc quidem sunt & his qui quouis modo aliter cogitarunt, communia. maxime autẽ ex oculis distinguere oportet. nam ex his etiam in sanis animæ mores possumus coniectare. at in ægrotis si quis diligenter inspicere queat, sunt indicia certiora. sic quidem eos qui ꝑꝑ disciplinas aut contemplationẽ aliquam diu cogitarunt, ab his quos tristitia corripuit discernere oportet. At qui uigilarint distinguere oportet ex forma palloris, nã in ipsis facies subtumens, & oculorum motus manifestus, uix enim palpebras attollunt. Inest etiam palpebris humidi-

tas. Nam qui tristãtur, aut cogitationibus continentur, his exiccantur. Cauitas est cõmune accidens omnibus, mærori, uigilijs, cogitationibus, nõ tamen furori: in hoc. n. neq; oculorum cauitas, neq; pallor manifestus. & plus caloris atq; celerius ex imo prorumpit. neq; pulsuum magnitudo destruitur, quemadmodũ in uigilijs, tristitia, & cogitatiõibus. quare hæc a furore apertissime distinguuntur, ab inuicem uero quemadmodum diximus antea. Eorum etiam qui ex lassitudine in febrẽ inciderunt oculus est siccior quam in alia aliqua ephemera. Sed hoc quidem omnibus ex lassidudine febricitantibus cõmune existit in tempore accessionis, donec consistit. post hoc uero, pluribus (modo non sint supra modum labore uexati) quædam humiditates, aut calidus uapor ex intimo corpore effertur, quibusdã uero etiam post febris consistẽtiam siccitas perseuerat. quod maxime Accidit his, quos superfluus labor oppressit, aut frigus, aut simul cum labore sunt a sole deusti. Et quidem pulsus non eodem modo in utrisq; se habent. quia parui quidem his sunt quos superfluus labor uexauit, in alijs uero magni Quæ uero magnæ condensata cute accidunt febres (condensatũr autem aut ex frigore, aut ex qualitate aliqua quæ uim astringendi habet, præter consuetudinẽ ei adueniente, uelut illi qui aqua aluminosa se lauerat, accidit) hæ quidem ex omnibus febribus solæ sunt astricta passio. has uero tactu cognoscere licet, quemadmodum & squalidas febres, & quæ ex laboribus &

conbustionibus fiunt. nam neq; harum densitas hos queat latere qui tactum habent exercitatum, sed & caloris motus nescio quo pacto increscẽs, qui mitis quidem in primo tactu sentitur, acris autem si plu=sculum tardemus. Non tamẽ et his urinæ sunt rufæ, neq; corporis moles concidit, neq; etiam oculi caui atq; aridi fiunt, sed sunt quibus humecti magis atq; prominentes appareant, q̃ hi qui secundum naturã se habent. neq; sunt pulsus minores, quemadmodum in mæroribus, curis, aut uigilijs, aut immodicis exercitijs. Quæ uero ex inflammatione inguinum fiunt, pulsus habent maximos, ueloces atq; frequentes, plurimusq; illis calor inest, ac postq̃ febris constiterit, statim ex profundo quædam emergit humiditas, calida quidẽ, sed mitis. acris etenim & mordax huic generi febrium inter omnia alia minime adest. Atq; in totum facies rubicunda illis, & magis tumens, urinæq; albiores. Cõmunis autẽ omnibus huiusmodi febribus est pulsus æqualitas, nam paucæ admodum ex his febribus eam quæ in uno ictu inæqualitatem ostendunt, at neq; ipsæ satis aperte, ac manifeste illã præseferunt. Talia quidẽ sunt ipsarum indicia. uide Gal. 2. de crisibus. in fine. Qui ex cruditate cibique corruptela febricitant his notis deprehenduntur, si ex calida intemperie oriatur, fuliginosi quidam ructus comitantur cum ardore quem romani carbunculum uocant, si ex algida intemperie, acida ructatio absq; incendio comes est, fit & nonnunquã acidus ructus ex assumpto acido, & ad stringente ciba=

rio, ex Alexa. Trall. Vnũ uero hoc est præcipuũ febriũ ephemerarũ indiciũ, ab aliqua incipere cã recẽti ac manifesta, q̃ ante præcesserit, quã oẽs medici iuniores usitato uocabulo procatarticam. i. præincipientem appellant, sed & si hoc inseparabile sit talium febrium indicium, tamen earum proprium non est. nam & aliarum quædam ex causa manifesta fiunt, quæ ante præcessit, inseparabile uero ac proprium est, coctio in urina statim die prima, ac præterea pulsus ad magnitudinem, ac celeritatem effatu dignam accedentes, ita ut frequentia a proportione deficiat secundum exteriorem quietem: est autem & magis inseparabile ac proprium, quod nullo modo ad celeritatẽ ea pars pulsus quæ systole dicitur, tendit, & si aliquando contingat hoc minimum ac uix perceptibile existit, parumq́ue a naturali tenore mutatũ. sed & caliditatis suauitas, proprium atq; inseparabile est huiuscemodi febriũ indicium, inseparabile quoq; æqualis atq; incompressus ascensus, in caliditate ac pulsibus simul, nõ tamẽ proprium, cum & alijs quibusdam adsit, sicuti etiam consistente febre mediocritas neq;. n. hoc etiam est proprium, q̃q̃ his maxime inest. & melius sane hæc quæ cõmunia existant, increscente febre ac consistente. quoniam magis ephemeris insunt, inter propria reponere: fieret. n. hoc pacto & si nequaq̃ sit rei ipsius forma, sed & pulcherrimum atq; exquisitissimum, huiuscemodi febrium adhuc & propriũ simul, atq; inseparibile signum. sicuti et cum sudore,

aut rore aut omnino cum aliquo optimo uapore, declinatio ubi integritas ſequatur. i. de differ. feb. Cap. 7.

Hiſtoria.

HOminem inuiſebant medici quidã non incele bres, alter Heraſiſtratius, alter methodicus, uiſum autẽ eſt ambobus hominem, a cibo continere, quod tamen nos, cum poſt illos digreſſos superueni mus, non permiſimus, ſed ſtatim in balneum perdu ctum, & tepenti oleo largiſsime perfuſum, tum blã diſsime perfrictum, quam plurimum temporis in calidi ſolij aqua uerſari iuſsimus. Mox egreſſo ac frigida ex conſuetudine uſo, tum ſindone cooperto, conſidere paululũ ad uires recreãdas præcepimus: poſtea denuo in balneũ perducto, ac rurſus ſimiliter tũ uncto, tum perfricto, ac in calida morari iuſſo, dein rurſum educto, ac frigida merſo deterſoq;, ex hibuimus cibum protinus quidẽ, ut egreſſus eſt atq; aquam bibit, ptiſſanæ cremorem, de in paruo inter uallo lactucam, ac poſt hãc ex ſimplici albo iure pi= ſcium aliquid eorum, qui molli ſunt carne cuiuſmodi ſaxatiles ſunt omnes, & aſelli quos uocant. Tempus anni erat quo hæc agebantur, paululum poſt cani= culares quos uocant dies Homo ipſe circiter quinq; & triginta annorum, colore nigello, & habitu cor= poris gracili, atq; hirto. tũ qui tangentibus etiã quũ ualeret, manifeſte calorem exiberet mordentem, uri nas quoq; habuit abunde flauas, ac ſi pluſculum cibo

abstineret, etiam mordentes, aluus aßidue sicca erat, tum quæ excernebat, exigua acriaq; & sicca. mores animi ad iram, & cogitationem propensi, ipse pauci omnino somni, & qui perpetuo de uigilijs quæreretur. Hic quodam loco, quo negociorum gratia concesserat, albulis quæ haud longe aberant est usus. septima ut aiebat diei hora, ac ter, quaterq; se lauit salubriter sibi consuluisse ratus. hinc quoq; ubi rursus in agrum se recepisset, ac cibum sumpsisset, & paululum indormisset, uenit ad urbẽ sero uespere, ubi destitutus idoneo balneo, nocte febricitauit, cũ autem tertia fere diei hora, cõtemplati eum medici essent, iusserunt non eum modo diem, uerum etiam posterum totum per mediam transigere, quo tertiæ diei noctẽ obseruarent, atq; his dictis abierunt. nos tum lauato, tum ut prædictum est cibato, ministris præcepimus, si medici uespere uenirent, quiescere hominem dicerent, eosq; statim remitterent, ac postridie mane redire iuberent. ut uero abierunt, rursus hominem simili modo lotum ac cibatum, ijs ipsis quæ egimus, dormire probe fecimus, accedentes aũt mane, postridie medici censuerunt etiam eo die cibo illi abstinendum, etiam si quam maxime sine febri prorsus esset. illo uero promittẽte se facturũ, quod iuberent, scis quantus illis digreßis risus sit excitatus, quem nos paulo post superuenientes deprehendimus. bis iam lauatus fuerat pransusq; dormierat, quum circa occasum solis, ministrorum quispiam adesse medicos nunciat. Hic uero febricitare se si=

mulat, ac ueste circundatus inuolutusq́;, quominus bibisse uinum ab ipsis deprehēderetur, amico cuidā mandat, medicis si quid pcontentur, pro se respondeat. Erant autem de more, ubi inuolutum curiose hominem etiam cum capite uiderent, primum illud solenne ipsi rogaturi, quota hora accessio inuasisset, quum autē amicus respondisset, ferme ne unam quidem integram ex quo cœpisset intercessisse horam, cum horrore ne an frigore cœpisse rogant, eo cum horrore respondente, tangunt hominem iā corpore pprisum & operimentum madentem, itaque ubi hominem laudassent, quod sibi obtemperasset, nec quicquā ante tertiæ diei accessionem deliquisset, ob id ipsum inquiūt nunc te deseruit horror, estq́; sudoris inditium, ac multa humiditas circa cutem, quæ haud quaquā euenisset, nisi inediā tolerasses, & triduum transmisisses, iussis igitur propinquis, si quæ guttulæ illi manarent diligenter detergerent, ne frigore afficeretur, tum mane se redituros præfati discedunt, ne tum quidem post sudores iusso homine nutriri, profusus uero sudore iuuenis ita ut inuolutus uestibus fuerat, in balneum cucurrit, ac tertio lauit, & similiter est cibatus, postridie priusquam aduentarēt medici, egressus domo dedita opera est, ne se deprehenderent. ex Ga. 8. Meth. cap. 2.

Præsagium.

TRanseunt autem sæpe diariæ febres, in utrunque genus, nisi quis eas commode tractet. Gal.

9.meth.cap.1.succeßionis autem una quidem propria simul,atque inseparabilis dignotio in omnibus habetur,quod febris ephemera quietem integram subsequentem non habet. contingit uero aliquando ubi febris ephemera consistit,aliquod permutatiōis indicium ostēdi, at multo magis quū iā cœperit declinare quo tempore id quod paulo ante dicebamus. ea tranquillitas abest quæ adesse deberet. Gal. 1. de de diff.feb.cap.7.Terrere nos minime debet ea febris quæ eodem die finita est.Cornel. Cel.li.2. ca.2.
In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, aut habitui,aut ætati,aut tempori magis cognatus est morbus,quàm quibus nulli horum cognatus est. 2.aph.34.Quando æstas fit similis ueri, sudores in febribus copiosos expectare oportet. 3.aph.6.
In Adenum tumoribus ortæ febres malæ sunt omnes præter diarias.4 .aph.55.
Si contingat errorem committi in cura diariæ, periculū est ne in becticam transeat,si biliosæ fuerit tēperaturæ qui ægrotat,in alijs uero in putridam.maxime cū apertione meatuū cutis est opus,& nō aperiuntur. ex Auicenna.
Cum declinat febris absq; sudore, uel rore aliquo, ad aliud genus transire ipsam uerendum est,præcipue uero quando declinatio est longa, & symptomata,ut dolor capitis & huiusmodi non dissoluuntur.ex eodem.
Diariæ leui occasione in acutas & becticas transeūt. ex Achachia in artem Galeni.

Diaria ex cruditate, & corruptione ciborũ a calido, si aluus lubricus fuerit minus est noxia, sin astringitur, grauis est. Gal. 8. meth. 7.

Methodus Medendi febres Diarias ex. 1. Gal. ad Glauconem.

CVrare quidem oportet omnes quidẽ balneis. At qui ex densitate cutis, aut inguinum inflãmatione febricitant, si in aere balnei immorari iusseris haud quaquã nocebis: reliquos omnes quàm citißime oportet ab aere semouere, si uero diutius in aqua immorari uoluerint, permittere. oleo autẽ tepido, & multo & manibus mollibus perfricare quamplurimum. atque hos præsertim, qui ex labore febricitant, secundo autem loco, qui meatus habent astrictos, & tertio qui adenarum inflammationes patiuntur: sæpius autem istos lauare in quantũ poßibile est. Cibum autem assumere qui ex laboribus febricitant possunt multoties, non æque tamen qui ex densitate cutis, aut adenarũ inflãmatione laborãt. at his utrisq; tenuis uictus est utilis. qui uero ex laboribus febrierint, præcipiendum est ut cibos assumãt concoqui faciles, ac cruditatem precipue deuitent. sed & uinum potare quantum possunt conuincere sunt permittendi. Mensuræ autem ratio, quẽadmodũ in alijs oĩbus, ex uiribus & ætate sumitur ægrotantis, præterea ex consuetudine & anni tempore, & regione, atque alijs huiusmodi. Qui uero ex adenarũ inflãmatione febricitant, arcendi sunt a uini po

tu, donec inflãmationes soluantur at qui cutis foramina habent astricta, aut refrigerati sunt, si quidẽ non multum hoc affectu laborent, neque plenũ corpus habeant non sunt a uini potu prohibendi, at qui supra modum refrigerati sunt, aut pleniore corpore prohibere utile est. qui uero ex uigilijs aut aliquo animæ affectu febricitant, postquã balneaueris cibo humido ac boni succi reficere expedit, uinum uero omnibus his qui uigilias paßi sunt intrepide offerre, nisi capitis dolore præmantur, aut pulsum uenarũ in temporibus sentiant. liquet autem quod etiã in alijs eadem est obseruatio adhibenda, sed & ijs qui ira aut mærore aliquo, aut cogitatione uel uigilia febricitant, uinum est exhibendum, & qui furore perciti fuerunt, qñ omnino ab affectu quieuerunt, prius uero periculosum uti uino. Tentare autẽ oportet & contrarium semper afferre ei quod molestat, labori quidem quietem, uigilijs uero sõnum, iræ autem & furori, ac tristitiæ, sermonibus, actionibus, spectaculis, enarrationibus, animi iucunditatem, sic qui cogitatione laborant, omnino ratiocinationes omittat, & qui ex adenarum inflammatione febricitat, eius curationi intendat, ac multo prius ulceris unde originem habuit. Hæc quidem febrium ephemerarum indicia, atque remedia sufficiunt.

Qui febre laborant diaria. ex nimio ardore. & uitiosis humoribus, succorumue redundantia opprimuntur, euacuare expedit, ne in putredinem uertantur humores. ex Alex. Trall.

Qui ex laboribus febricitant humectandi sunt, & refrigerandi. noli autem corpus plurimum perfricare, & solo oleo perungere, sed aqua oleo permista, nam hoc modo uehemẽtior humectatio fit, oleũ .n. per se cunctatur, minusque penetrat, aqua uero oleo ammista altius penetrãdo articulos ex labore calfactos refrigerat: neq; ungendi igitur sunt, neq; ab unctione donec sudor prouocetur, perfricandi, eo quod nihil humectetur per unctionem corpus si sudando caleat, præstat itaq; mea quidem sententia, si sudore deterso, siue deloto, corpus forinsecus multa aqua temperata in balnei exitu humectetur, & per consequens emolliatur, & tum quidem his pactis cum pinguedine abdomineue ex oleo, et aqua gelida abundanter perungendum censeo. Qur uero Galenus tepidum oleum usurparit, & aquam admiscere noluerit, non uideo, quũ nõ frigidæ sed tepidæ aquæ quæ tẽperandi gratia admiscenda est, fiat mentio, quo, non tam aqua quam oleum ipsum contractã ex calore & ariditate, quæ labores corpori induxerunt exustionem temperet, cæterum ille inunctionem cum hydræleo minus probauit, si denuo lauandus uidebitur languidus, hydræleum rursus corpore illinito, & in solio temperato diu immorari præcipito, opis .n. quãplurimum inde laborãs sentit, diuturniore nanq; in solio morula, magis magisq; humectabitur: nam si balneum ocyßime deseruerit, contracta ex labore corporis intẽperies, quæ se intimius fortaßis insinuauit, nihil emendabitur.

Iis uero qui ex ciborũ corruptione diaria febri corripiuntur, & ardore tenentur, quandiu ex cibarijs conciliata ructatio infestare uidebitur, tandiu potione præsertim aquæ calidæ utendum est quoniã habet hoc poculum eximiã abluendi per aluum, & eiciendi corruptos cibos potentiam. præstantissimi enimuero fuerit auxilij citatus uomitus, quin & aridum etiam, atq; deustum tẽperat spiritum, lenitq; & lapidosas duritias, quos tophos appellant. emollit. quod si quæ in uẽtriculo corrupta sunt, loco moueri, & per aluum deferri uidebuntur, noli uentris fluxum reprimere. sed magis promoueto, ut & amplius, & promptius quæ corrupta sunt per aluũ deiciantur. Vbi uero uenter plusquã expediat fluuidus uidebitur, adeo quidem ut intestina uellicationibus cum morsu excrucientur, uentrẽ uniuersum in balneo ænomelite, & oleo cytoniorum lauari præcipito, iecur autem abundantius perungere iubebis. Esuri panem & aquam calidam admistis apij radicibus, & coriandro uiridi præbeto, cæterum apium non diu relinquatur in aqua, uerum statim priusquam tepescat auferatur, neq; semel modo, sed identidem intingatur. quod si calor quidem inflãmatione in uẽtriculo esse uidebitur, caue radices apij admisceas. Vbi uero aluus plus æquo soluta nimium profluxerit, adeo ut uires deijciantur, reprimentibus medicaminum auxilijs, occurre uerbi gratia. omphacomelite. quod fit ex uuarũ acerbarum tum maturescentium succi partibus tribus, & mellis optimi despu-

mati parte una. uel hydrorosato, aut hydromalo, (ea est ex aqua & malomelle confectura) cũ panis mica uel per se. si nullus ardor uentriculum occupet uino cnidio, uel sabino, uel alio aliquantulum astrin gente obuiam ire expedit. quod si robur nihil deici uidebitur, non est quod uinum exhibeas, præsertim ijs qui calido sunt temperamento. certe quoties ex intemperie quapiam carbunculo affecti cruditatem patiuntur, uinum interdicendum est, quoniã morbũ magis incendit & auget. quemadmodum & calidarum rerum omnium usus proinde nequeo satis mirari quamobrem Galenus. 8. meth. medendi diatriõ pepereon, & diacidoniton offerri præceperit, his qui ex feruida intemperatura, cruditate stomachi afficiuntur, & forinsecus uentriculo purpurã oleo nardino imbutam cunq; mastiche & absynthio calidam admouere consuluerit, id q̃ nimirum facere iussit quominus deijcerentur uires uentriculi, & roborandi gratia. Nos uero contra id minime gentiũ prodesse posse calida intemperie præditis putamus, quapropter si ex calida intemperatura & cruditate fumidi ructus proueniant præceptum illud perpetuo uerum, contrariorum contraria sunt remedia, hic si uspiam alias, locum habere censeo, calorificis uero hisce rebus administratis grandius & feruentius malum inducitur, quare necessario contrariam uictus rationem, instituas, nempe mediocriter frigorificam, oportet. Cõuenit præterea inquit Galenus rutaceũ quoque oleum infundere nos uero ni-

hil eius generis admittimus, quoniam nimis est etiam hoc ænema calorificum. ex Alex. Trallia. Quod uero ad uictus pertinet rationem, qui ex calida intemperie acidum ructant (fiunt.n.acidi ructus nõ solum ex frigida cau sa sed etiam ex calida, nam & merũ in regionibus ualde calidis sæpenumero acescit) ptissane halicæq; succo abstineant, quoniam acceptus ocyßime corrumpitur, & in summo uentriculo natat, unde ructatio prouenit subinde acida. uolucres porro durioris carnis accõmodatæ sunt, & gallinæ in iure elixæ uel simplici elixatione, & quæ inde cõcinnantur hystitia. pari modo & pisces duriusculæ carnis, et qui saxoso littore nutriũtur. neq; mireris quod, quæ nonnullis paradoxa uidentur hic adferam. quum in calida intemperie quis acidum ructat bubuli pedes exhibiti tam nihil incõmodi adferunt, ut plurimum emolumenti conferant, ipse nanq; multos qui longo tempore acidum ructauerant, nihil aliud exhibens sanitati restitui, cæterum præter hæc ostrea quoq; cruda edendum porrexi, & mala duracina, & cuncta frigorifica, nec facile corruptibilia. ex eodem. Vbi uero acidi ructus molestant cum frigida intemperie, summa cum utilitate & calorifica uictus ratio, & medicamẽta, prescribuntur, cuius farine sunt διὰ τῶν τρίων πεπερέων. & διὰ μήλων κυδωνίων. antidota. utile præterea est oleum nardinũ stomacho in spergere & præter hæc cuncta quibus Galenus docet carbunculo crustoso ulceri occurrendũ. ex eodem.

Si plenitudo constipationem induxerit ijs qui diaria ex obstructione laborant, princeps curandi indicatio est euacuatio, quæ sanguinis detractione aptißime cõficitur, omnibus.n.meatuũ obstructionibus succurrit sanguinis secta uena ablatio, qua si uti hoc loco uidebitur, particulatim, nõ copiose sanguinem semel detrahito. cæterum ubi aliqua ratione obstante euacuationi locus non fuerit, pharmaca uero quæ omnes iam græci chalastica hoc est relaxantia uocant. & quæ diaphoretica sunt, adhibita sint, summi cruciatus, inde lamentatio oboritur, & augetur magis obturatio, quin & sola diaphoretica, ante concoctionem materiæ, quæ causa mali existit, admota, pari modo plus lædũt quàm iuuent. qñ autem alimentorum plenitudo, & non uiscidi craßiq; humores, obstructionem fecerunt, sanguis non est auferendus, sed potionibus utendũ, quæ citra omnem calfactionem attenuatoriam facultatem obtinent, cuiusmodi est oximel, quod utiq; humores proijcit, & febrem non excitat, neq; acescit in uentriculo, cæterum non est eius facultatis ut omnibus caußis sufficiat, præsertim si crassa superfluitas, obstructionis & febris diariæ ex putredine parens sit, cum feruore & ariditate ex crasso & uiscoso humore, maxime si nimia facta sit decoctio, rebus itaq; ita se habentibus oximel nullo modo exhibendum est, neq; etiam ubi ipsa dominatur ariditas, uel aliqua mæstitia excruciat. uel nimius labor, uel dementia, iracundiaq;, aut uigiliæ, nam si calore ad-

modum deſiccati fuerint, magis incraſſeſcit oximelitis potu materia quàm ſubtilietur: omnes.n. humores qui ſunt ariditate preßi, craßiores redduntur, nunquam oximelite extenuantur. Illos autem oximel iuuat, quorum articuli craßis, & crudis humoribus infeſtantur, frigidaq; ſuperfluitate, & pituitoſa ſcatent, uodaq; nimiũ intemperie, cruditate, uel plenitudine cibi laborant, uel qui feriatam magis q̃ laborioſam uitam agunt. Huiuſmodi ſane hominibus acetoſum mulsũ tã ut quod maxime cõgruit. Cibus uero ſit non exiccans, carens aſperitate, & acrimonia: ptiſanæ igitur ad humectandum magnifice proſunt. Poſt humectationem conueniunt, quæ humorem diſcutiendi, & extenuandi uim poßident, admiſto nõnihil apomelitis (quo nomine græci ablutis ex aqua fauis cremorem uocant) quoniam id quoq; proijciendi, diſcutiendiq; uires citra omnem calorem obtinet, piſces qui facile concoquuntur, carnes uero ut alæ pullorũ domeſticorum. ex oleribus lactucas, nityba, ſerin, cichoriũue laudamus. cũ uero ex pituitoſo humore obſtructio fuerit, tum confidenter decoctum apij, & aneti, & adianthi potui dato, oximel præterea nõ tã ſimplex q̃ cõpoſitũ ijs qui pergelidã nacti ſunt intemperiẽ, nec eſt unquã iugiter ac nimiũ oximelite utendũ, nã inteſtina abradit exaſperatq;, ut etiam hippocrates in libro de uictus ratione in morbis acutis atteſtatur qua de re habenda eſt cautio, ne temere acetũ mulſum, uel herbarũ quoduis decoctũ, uel aliud quodcũq; medẽdi gratia,

exhibeatur. quo circa semper uires eius quod ministratur, quãtitatem item & qualitatẽ perspectas habere oportet. ex Alex. Trall.

Quod Auicennas balneo abstineat diaria laborantes ex obstructione & ipsi Galeno, & rationi aduersatur. nam Gal. 1. ad Glauc. cap. 3. illis balneum concedit, atq; ut in aere balnei immorentur permittit. tum meth. 8. eos qui obstructione laborant, facta prius euacuatione confidenter lauandos censet. debebat igitur Auicennas ut Galenus fecit tempus mõstrare, qñ balneo esset utendũ, nõ illud omnino dannare. sed præstiterit methodũ medendi febres diarias ex obstructione ab ipsis Galeni uerbis ediscere, quæ huiusmodi sunt plane. Etenim inquit ille si pp obstructionem aliquando morata transpiratio est, si parua ea sit, qui recte deterserit, secundam fore accessionem uetabit, sin * momentanea non possis ita promittere, quod si & multi & crassi, & glutinosi impacti succi sint, quæ hos excipit febris, fieri nõ potest ut intra fines diariarum consistat. qñ ex necessitate huic in mali succi naturis, ea quæ ex putredine humorũ accenditur, succedet. nam in alijs saltẽ temperamentis, quæ in sequentibus exponam, excitari ex tali causa potest citra humorum putredinẽ aliqua continentis febris species. Vbi igitur obstructio quæpiã mediocris est, ob quã febricitant, quibus uitiosus est succus, in prima die atque etiã secundi aliqua parte, nullum est in pulsu putredinis signum. æque ut nec cruditatis in urinis, pertracta tamẽ re-

* αξιολογου interpres accipit momẽtaneum p eo qđ est multi momẽti, cũ apud latinos rem caducã, & q̃ cito ac facile terminetur, significet. qđ contrariũ sonat quã uelit galenus & uerbum αξιολογου significet. uertẽdũ igitur, sin ingẽs obstructio fuerit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

mißione, nec amplius pro ratione, ſicut poſt ſummũ uigorem inceperat, cædente, ſuſpectus affectus eſt. uelut, e diuerſo inquibus ad diſſolutionem feſtinat, uel halitus aliqui, uel ſudores, uel humiditates exierunt, uel multa bona urina cum ſignis in pulſu bonis, in ijs procul dubio diaria febris eſt. Sed quæ ex parua oritur obſtructione, ea (ut dictum eſt) ſaltem inter initia, ſimilis diarijs eſt, protracta tamen inclinatione, ſuſpecta redditur, quamuis putredinis indicia, in pulſu adhuc non appareant. quippe niſi uitioſus ſuccus penitus tranſpiret, neceſſe eſt putrefiat. ergo ut trãſpiret, maiore iam auxilio eſt opus, Ac ſiquidem uel puer, uel ſenex ſit, ſanguinem detrahere non licet, inter has ætates ubi robur ægro non deeſt, ſecanda uena eſt, etiam ſi plenitudinis, ſigna non adſunt. præſtat. n. uitioſi ſucci maiore parte emiſſa, ad detergẽdas obſtructiones accedere, quũ alioqui metus ſit, ſi obſtructionibus liberãdis priuſquam uacuaueris ſtudeas, ne ipſas magis impingas. At ſoluunt quidem obſtructiones quæ deterſoriam facultatem obtinent, ſeu foris cuti ſint admota, ſeu mitro in corpus accepta. periculum uero eſt etiã ne quæ foras trahuntur, una cũ ijs quæ obſtruunt, etiã aliud quodpiam attrahant, & quæ ab interno ſurſum feruntur, aliquid ſecum ex ijs quæ in uaſis continentur, rapiãt, quod ipſum ſi tenax ſit & craſſum, obſtructionem plane geminabit, ſin aliter, multitudine certe ſua nõ parum omnino nocebit. Cernimus .n. aliqñ etiã quod multum eſt, cum ſimul totum con

fluit, obstruendo hærere, infigiq;, non minus quàm ea quæ glutinosa sunt, & crassa, quod si p meatus angustos est transitus, multo magis retineri, quo igitur & his tutum, & quæ foris admouentur tuta sit attractio, utilissimū est corpus inanisse. Quin etiam fumosa, fuliginosaq; succorū excremēta quæ trāspirant, succis ipsis imminutis pauciora restabūt. quare inde quoq; minor reddetur febrilis calor. sic ut foras trāspirare si exiguæ obstructiones sint queat. Ergo cum suspicio erit cutim esse ex obstructione occlusam, id quod tum ex eo conijcies, quod nō fuerit in primæ accessionis remissione euacuatio satis magna, tū quod similis sibi perdurauerit remissio. si homo ex nulla manifesta febricitauerit causa, etiā certius argumentum obstructionis habes, sin ex euidenti aliqua causa, fieri potest ut duæ simul coierint causæ. Nam si altera tantum causarum, nempe quā externa impressit, subesset, imminuta remissio fuisset, cum sensibili alicuius expulsione. Haud quaquā igitur differendū est, sanguinis aliquid ita laborantium mittere, scilicet tum ad uirtutis, tum ad obstructionis modi portionem. Discernetur autem obstructiōis magnitudo ex ipsa magnitudine febris, ut quæ ex maiore obstructione, maior, ex minore, minor, inciderit. ubi uero modice uacuaueris haud multo post, aut nutrimentum aliquod, aut pharmacum ex ijs quæ detergeant, exhibebis. sunt porro non multa quæ in febribus id præstent, sed in alimentorum ratione sunt ptisana & mulsa, in pharmacorum oxi

meli, & quicquid incoquere mulsa licet ceu calamintham, hyssopum, origanũ, serpillum, irim, & apiũ. uerum hæc omnia iusto sunt calidiora, ideoq; febres accendunt ita utiq; ut uinũ. oximeli uero solum nec febres accendit, & strenue deterget, sic ut ea quæ glutinosa crassaq; sunt, dissoluat, & meatus obstructos liberet. Porro inter mulsam & oxymeli mediũ locũ habet Apomeli: nec immerito arbitror & saccharum inter hæc annumerandum. ex hoc uictu obseruabis quãtum de febrili calore minuitur. Etenim si tertio die mane uideris minimum esse, quod de febre relinquitur, ac neq; putredinis humorum in pulsu nota subsit, neq; in urina cruditatis, suspecta uero hora qua primo die febris occupauit, extra meridiem sit, audacter hominem quã ocyßime lauabis, longe ante sextam horam: Abunde tamen sit si intra tertiam horam lauationem compleueris. Ad eundẽ modum & si decimam horam suspectam habueris, usq; ad septimam laues licet. quũ tres æquinoctiales horas, quatuorue, inter balneum accesionisq; tempus, interponi abunde sit satis. Debet autem in baneo corpus prius unctum, ac moderatißime frictũ, mox detergi extrinsecus, abluiq;, moderatißime uero detergent, tum erui farina, tum hordei, tum fabarum, præterea mulsa quæ sit aquosa, magis uero q̃ hæc iris, & pauacis radix, & aristolochia, & mulsa quæ mediocri est mistura, ueluti etiam hac magis quæ meracißima est, fit hæc ubi mista melli exigua est aqua. sic ut liquatum uel exiguos cutis meatus fa

cile ingredi poßit, poſſunt autem uel hac magis detergere tum ſpuma nitri, tum nitrū ipſum, tū aphronitrum, ſit aūt nitrū oportet quod ex tenuibus partibus conſtet, cuiuſmodi berenicium eſt. ſi uero lapidoſum ſit, uri id leuigariq; diligenter debebit. Mel autem puriſsimum acerrimūq;, cuiuſmodi eſt hymetium, eſt autem & ſapo ex ijs quæ maxime detergēt. Poſt balneum uero præter aquā quæ parū apij incoctum in ſe habuerit, nihil his eſt offerendum, licet quod inter balneum & ſuſpectas horas ſpatiū erit triū fore horarū cōijciamus, ſi uero circa ueſperā, aut duabus horis citius quā primo die acceßio inuadet, tum lauiſſe mane liceat, tum cibaſſe, ſed tantum ptiſanæ cremore: Deinde ſe ſuſpectæ horæ nihil prorſus afferant, & lauare rurſus ſi uelit licet, & cibare ad eas quas diximus conſiderationes intento. ſin aliquid eueniat, & conferendum id eſt cum acceßione, quæ primo die inciderat, & tum urinæ cōſiderandæ, tum pulſus ſunt. quæ omnia profecto mediocria apparebunt, ubi exigua relinquitur obſtructio, quare ipſum & lauabis quarto die, & cibabis ad iam dictas conſiderationes ſpectans. ſperabisq; nihil quinto die ſuperuenturū. at ſi magna obſtructio facta ſit, ea febris ex diariarum genere non erit. hæc Galenus.

Sauonarola in diaria quæ fit ab exuſtione uel ſolis uel aliorum, perfundit caput aqua roſacea, ſandalis, & modico aceti, & oleo roſaceo anniculo. præſentibusq; uigilijs addit nonnihil papaueris albi, ſemi=

num lactucæ, & portulacæ. & recte a nonnullis addi iudicat flores chamæmili, uel anetũ. ex serapiõis quoq; sententia, perfusionem capitis ex aqua tepida quæ incoctum habeat chamemilũ siccũ, nymphææ flores, melilotum & rosas non dãnat. nisi præsente catarro. frigida quoq; probat odoramenta. pectorisq; & cordis refrigerationes comendat.

In ea uero quæ ex euacuatione fit per fluxũ, uictum exhibet ex ijs, quæ refrigerant, & humectãt, quæq; multi sint nutrimenti ac facile digerantur, cuiusmodi sunt turtures, pulli gallinacei, perdices, phasiani, quorũ uentres replet uncia una seminũ portulacæ et drachma nasturtij. accõmodaq; esse docet & sorba, & Cytonia mala, & pruna syluestria, & rhus, & myrti baccas. tum uitellum oui accipit in aceto decoctum ac induratum, & una cũ carne pulli uel perdicis & malo cytonio terens cibum parat ægroto. super cor & epar ea quæ refrigerant apponit, ægrũq; in loco temperato & odorifero continet.

In ungit quoq; laborantes ex fame oleo de cucurbita, nymphæa, & uiolaceo.

Arnaldus nouo comensis laborantes diaria ex calore sic curat, In coquantur inquit maluarũ, uiolarũ, salicis, uitis folia, rosæ, & huiusmodi, & caput ex decocto foueatur, ut sudet, mox tempora, manus, pedes, ex eodem lauentur decocto, & lineo panno abstergantur, oleoq; rosaceo uel uiolaceo cum omphacio & lacte mulieris inungantur, uel accipiantur, inquit ille, sũmitatũ rubi, uuæq; immaturæ suc-

ci, & cum oleo rosaceo, uiolaceoq; misceantur. quæ in miscella lineus pannus madefiat, temporibusq; ac fronti crebro imponatur. serapium quoq; ac rulapiū ex aqua & saccaro tantū confecta exhibet, uiolaceū & rosaceū ijs tantū concedit, qui nimis habēt astrictā aluū. reliquis concedit lactucas, portulacas, pruna damascena, intuba, cucurbita, farinā hordei, amigdalas, micā panis in aqua elotā quinquies, cum Modico saccari. & succū mali punici aqua dilutū. ijs uero qui balneis usi sunt aluminosis post balneum aquæ dulcis hoc epithemate linit frontem ac tempora. R. sandal. rub. & alb. rosarū. seminis portulacæ añ. dr. 5. spodij gūmi arabici, tracacāthi, añ. dr. ij. terantur omnia & redigantur in puluerem & cum aqua rosacea, uel succo solatri, uel oleo rosaceo dissoluantur.

Ebrietate febricitantibus serapio acetoso cū aqua frigida uomitum, prouocat. Camphorā quoq; odoranda & huiusmodi frigida præbet, & poma elixa comedenda apponit. & cibis acetū, omphaciū, aquā rosaceā, mali punici succū & similia miscet.

Ex ira febricitantibus apponit cordi hoc epithema, R. sādali rub. et alb. rosarū. añ. dr. ij. cāphoræ. dr. 5. terantur & cū aqua rosacea dissoluantur.

Eis qui propter nimias curas cogitationesq; ægrotāt, somnū allicit hoc empl. R. rosa. sand, rub. & alb. uiol. ana. dr. iij. opij. dr. i. 5. seminis iusqami, papaueris albi, lactucæ portulacæ, ana. dr. ij. corticū mādragoræ. 3. 5. olei ros. uiol. lactis mulie, aceti. albi. q. s.

apponit hoc tepidum a media parte frontis, usq; ad dimidiatam capitis partem.

Cum quis in balneo incipit horrere, ilico egrediatur ex eodem.

Gentilis Fulginas febre correptis ephemera ex mœrore pomũ (ut ipse appellat) conficit hoc pacto. R. rof. rub. recentiũ. dr. iij. uiolarũ, nymphee, ana. dr. ij. Vtriusq; sãd. ana. dr. i. campho. q. iiij. seminis papaueris albi contusi. dr. iiij. redigantur omnia in puluerẽ, partiatur puluis, altera pars in panno lineo instar pilæ ligetur, altera uero in sacculo ponatur, & ambo in sequenti epithemate madefiant. R. aquæ rof. nymphee. ana. lib. s. Aquæ acetosæ, Endiuiæ, cucumeris, cucurbitæ, buglossi, ana. unc. ij. aceti albi unc. s. sand. alb. & rub. ana. dr. ij. succi pomorũ acidorũ a sedimine separati. unc. i. camph. scrup. ij. Fiat epithema. in quo pila & sacculus madefiant, et cord' apponantur.

Ex uigilijs autem ita prouocat sonũ. R. succi crassulæ maioris, lactucæ, solani, portu. a sedimine separati, ana. unc. s. Aquarum rof. nymph. ana. ʒ. ij. utriusq; sand. ana. dr. i. seminis papaueris albi uehemẽter cõcußi. dr. iij. summitatum solani. unc. s. & si fortioribus indiges, adde succi foliorum mandragoræ. ʒ. ij. si adhuc uehementioribus, adde opij mastiches ana, dr. s. ĩponatur fronti temporibus & pulsibus brachiorum. si acetũ addas ut nonnulli facere cõsueuerunt, sit ualde paucũ, acetũ. n. uigilias, prouocat. Myrtus uero & chelidoniũ agreste mirifice pro-

sunt q̄ arcanū non omnibus notū est. illinuntur. n. efficaciter fronti, ac tempori bus. idem potest unguentum huiusmodi. R. oleorū nymph. mandrago. papa. ana. unc. ʃ. seminis papa. albi. ualenter concußi, ana. dr. ij opij thebaici. dr. ʃ. scrup. 1. ceræ nouæ dr. ij. fiat unguentū liquidū quo ungantur pāni linei, et imponantur tēporibus, & uenis quæ sunt in fronte. uel hoc pacto. R. Amygdalarū dulciū lib. ʃ. seminis papaueris albi. unc. ʃ. cōterantur cū aqua frigida cocta, & propinetur. uel R. conseruæ uiolarū, Nymphææ, ana. unc. ʃ. seminis pap. al. unc. 1. Hyosciani. dr. 1. saccari. q. s. Misce. At si potes externis somnū allicere, ab internis caue.

Ex astrictione cutis serapio curat acetoso, & aqua hordei cum saccaro.

Ex sacietate & uomitū prouocat, & uētriculū roborat hoc pacto. R. seminis atriplicis ualēter cōcussi, dr. ij. coquatur in aquæ quar. 1. ad cōsumptionē alterius ptis, postea coletur, cui adde olei com. q̃r. ʃ. aceti. unc. i. bibat pro uiribus unico haustu, & post horā digito imposito uomat: uētriculus ita roboretur, R. Mentæ siccæ, Absynthij, maioranæ, melissophylli, ana. un. ʃ. rosarū, rub. M. i. Anisi, marathri, carui, Ameos, dauci, seseleos, ana. unc. i. Masti. dr. ij. spicæ nardi. unc. 1. ʃ. corticū Citrij uehementer concußi, dr. iij. Coriand. Corallij rub. ana. dr. 1. concußis omnibus fiat sacculus. qui uentriculo superponatur.

Ex frigore, sudorē prouocat sic. R. florū chamæme

li, utriusq; stæcados, ana. quar. 5. origani calamenti, pulegij. ana. unc. 1. Anisi. unc. 5. omnia coquantur in uino optimo & aqua. q. s. decoctio calida in una, uel duabus cucurbitis ponatur, obturēturq;, & sub pannis lecti ab utroq; latere accōmodentur, ut ægrotum non tangant, & ex altero latere aliud moueri poßit, caput febricitantis sit extra pannos, reliquū uero corporis optime contegatur. uel. R. olei Anetini ex meliloto. ana. lib. ij. in quibus oleis decoquantur, origani, calamenti, pulegij. utriusq; saluiæ. ana. unc. 5. exprimantur, colenturq; quo oleo omnes dorsi uertebræ inungantur.

De Febre hæctica.

CVm ad tantā immodestiā uenerit caliditas præter naturā, ut in habitu sit ipsius solidæ essentiæ similaris corporis cordis, hæctica febris nominatur, ex Aetio. cum uero omnes corporis solidæ particulæ, ex calfactæ ad absolutionē iam sunt, eiusmodi febrē hecticam græci uocant. ceu non amplius iā in humoribus & spiritu, sed in corporibus ijs quæ tabis rationem habent comprehensam. cap. 5. de inæq. intemp. Quæ igitur febres hecticæ appellantur, duplici uia ortum habent, magna quidē ex parte, ex ardentibus febribus, quæ tantum protrahuntur, ut longitudine temporis humorem in corpore cordis contentū, consumant, uel fieri potest, ut eius adhuc magna portio reseruetur, illæ uero non tantū hecticæ sunt, sed tebidæ etiam. quæ autem manente

adhuc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

adhuc humiditate generantur, ubi cordis corpus occupauerint, hinc maxime accẽdantur, quemadmodũ lucernæ flãmarũ elychmio, atq; una quidem a nobis exposita est earum febrium generatio, reliqua autẽ est, quũ statim ab initio inuaserint, similem primum sui ortũ ephemeris facientes, aut ex tristitia, aut ira, aut laßitudine nimia una, cũ solis feruore contracta, hasce igitur febres non est admodum difficile curare, at quæ ex ipsis ad tabẽ peruenerũt ex inscitia medicorum, quibus earũ cura fuit demandata, ubi iã exquisite consistunt, & iam dudum incæperunt, nõ modo est easdem curare difficile, sed etiam impoßibile: earum siquidem natura calida est & sicca, cum tale aliquid cor patiatur, quale lucernæ elychnium, quũ fuit plurimũ exustũ. Nã quod ita torrefactum est, frangitur atq; dissoluitur, atq; ex ariditate continuitatẽ amittit, adeo ut neq; si magnã olei copiam super infundas, flamma abundantior poßit accendi. semper. n. parua & debilis in ipsa palpitat flãma, ac continue fit minor, donec ex toto extinguatur. talis quidẽ est febris quæ omnino tabida existit, quæ non est idem morbus cũ ea paßione quæ tabes appellatur; nã hæc & absq; febre in decrepita ætate, solet accidere, extincto natiuo calore, quod nihil aliud existit quam mors, quæ fere sine sensu doloris ac secundũ naturam ex siccitate contingit, sicuti his qui præter naturã tabescũt, altera aduenit species, quæ a philippo ex ægritudine senectus uocatur, in quam non solum senes, sed etiam pueros uidimus incidisse,

quam plurimos. Tabida uero febris nō tantū sicca, sed etiā calida est paßio, extinguitur autē ualde celerius, in hac ægritudine calor animalis, totumq; corpus tabescit, instar arboris supra modum arefactæ, aut ob longitudinem temporis, aut flāmæ uiciniam, aut uehementem atq; immoderatā siccitatē. ex Gal. de differ. feb. 1. cap. 8.

Pulmo si qñ euaserit solito calidior, cōtinuo cor calfacit, quo calfacto cū prauū calorē contraxerit, pulsus efficit, qui comites esse usus pulsuum amplificati solent, qui affectus si diuturnior sit, in periculum uocabitur illud ne in febrem hecticam incidat, de præsagat. ex pul. 4. cap. 1.

Aduenit autem aliqñ ex pulmonis ac theracis affectibus ac præsertim ex suppurationibus & tabe. sicuti autem ex his ita ex hepate, ac uentriculo, atque ut simpliciter dicamus, ex omnibus diuturnis inflāmationibus quæ nobiliores partes occupauerunt, adiuncta totius animalis ac præsertim cordis siccitate, ut ex. dysenteria & hmōi. i. de diffe. feb. ca. 9.

Hectica quidē, quæ in tabem incidit febris, cognitu promptißima, atq; facillima existit. nā priusquā pulsus atq; calorē tactu perpendas uidebis oculos immodice concauos, ueluti quibusdā quasi foueis recōditos, exhausto iā uniuerso in ipsis liquore, ita ut ossiū quibus palpebræ cohærent, eminentiæ conspiciātur. Et sordes quidem in ipsis siccæ ostenduntur, & quædam ueluti squalida dispositio, qualis maxime inest his qui toto die sub solis ardore iter longū, per

puluerē egerunt. Eſt etiam in eiſdem flos uitalis coloris extinctus, hoc quidē tota patitur facies, atque in tota cute, quæ faciem obducit, ac frontem præſertim, squaliditas quædā immoderata cōſpicitur. adeo ut ex ſiccitate dureſcat, ac circuntendatur, non tamen poſſunt plurimum producere palpebras dormitantibus ſimiles. & quidem ſæpius cōmouent dormitantium more. non erit autem eorum paßio ſomnus, ſed potius uigilādi impotentia, colliquatæq; adhuc ſunt carnes quæ in temporibus ſunt, ut callapſa uideantur & concaua ſpatia, & quid aliud omnino ſunt quam oſſa atq; cutis? adeo ut ſi nudato corpore partes ad uentrē attinentes aſpicias, neq; ex inteſtinis, aut uiſceribus aliquod ſupereſſe cēſueris, ac præcordia uehementer contracta uerſus thoracem uidētur. quod ſi eos tangere libeat, cutis quidē apprime arida, quā ſi digitis apprehendens extenderis, inſtar corij conſiſtit, pulſus autem tenuis, durus, debilis, ac frequens. Caliditas autē cum primum manus admouetur, debilis eſt, paulatim uero, acredinē atq; eroſionē quandā oſtendit, ac magis cum plus tangēdo ĩmoraberis. incipit uero tabes qñ humiditas innata in uno quoq; corpore inſperſa in medijs ſpatijs partium ſimiliariū, ex qua primum oēs particulæ nutriuntur, periclitatur, circa cordis corpus non amplius adeſſe. donec. n. pars huius aliqua reſeruatur, ſolum febris hæctica exiſtit, nondum etiam tabida. Quum uero eo iam res periculi peruenerit, ut nihil iam ex tali humiditate ſuperſit, tunc exquiſita ta-

bes existit. nunc ad hæcticæ cognitionē revertor, ac primum illius in qua facilis est remedio locus. Est autem ubi sola fuerit, haud quaquā difficilis cognitu, alteri uero associata ex putredine humorum, pp admistionē iam difficillima redditur. supponatur iam ipsa sola ex aliqua nuper dictarum causarū habuisse principium, appareātq; in ipsa die oia generis febrium ephemerarum indicia: simul autem et cū ipsis appareat, & præincipientis causæ forma quod etiam in progressu sermonis ostendetur. Sed etiā ex ægro interrogato addiscere licet, si in cæteris quidē bene se habens, solum ob id quod supra modum fuit iratus, aut tristitia affectus cæperit febricitare. Et si hæc uera esse inuenientur, febris autem ad diem sequentem extendatur, neq; ad quietē declinans, neq; magis inualescens, ariditatē autē maiorem, in corpore representet, talem hecticā fore tibi est suspicādū. quod si & in tertio die sine cibo permanere elegerit quousq; tertianæ accessionis suspectas præterierit horas, nihilq; effatu dignū priori accesserit febri, aut fuerit imminutum, sed quædā exiguæ reliquiæ, primæ febris tantummodo procedāt, atq; permanēāt cum ariditate corporis, & caliditate, quæ primo tactu mitis sentiatur, in processu uero tēporis acris, mordax, atq; arida manui se offerat, huiuscemodi febrem hecticam esse est existimandum. Maximum uero atq; indubitatū hoc erit eius naturæ indicium, si cibum homini attuleris eo præsertim tempore quo maxime omnes horas suspectas subterfu

giſſe uidetur, ſtatim.n hora una, aut duabus poſt acceptum cibũ, quicunq; ægrotantẽ tetigerint alterã febris acceſsionem adeſſe opinabuntur. nec deerunt qui eos, qui cibum obtulerint, increpẽt, quoniã haud in tempore dederint. decipiuntur autem. Nam omnibus hecticis febribus hoc ꝓpriũ inſeparabile adeſt indicium, allato cibo febrem accendi, ac pulſum ad magnitudinem, ac uelocitatem augeri, ita ut incompreſſa inuaſio facta uideatur, uoco autẽ inuaſionem incompreſſam in qua neq; horror aliquis, neq; extremarum partium frigefactio facta eſt, neq; ueluti quædã dormitatio, neq; aliqua inſignis ſegnites, aut omnino inæqualitas aliqua, uel ſcilicet ĩ caliditate, uel in pulſu. Adhuc autem magis neq; paruitas, neq; debilitas, neq; horũ aliquid aliud, ſed quẽadmodum, & cuicunq; alteri, ex cibo maior, ac uelocior pulſus efficitur. fit quidẽ aliqñ & in quibuſdã febribus alijs incompreſſus aſcenſus, atq; hac quidem ratione non uideretur febrium hecticarum proprium inſeparabile ſymptoma. At non parũ differt, ſi uniuerſum horum indiciorum aceruum inſpexeris, in omnibus ſiquidẽ febribus alijs huiuſcemodi introitus, etiam præter cibum aſſumptum fiũt, in febribus autem hecticis res omnino contrario modo ſe habet, neq; penitus fit aliqua inuaſio in tempore aliquo. Sed eſt una febris continua ſicuti quæ proprio nomine ſynochus appellatur. at illa quidem quandam ueluti flãmam plurimã admouenti manum habet occurſantem, præter id quod pulſus in ea celer=

rimi sunt, frequentissimi, ac maximi. In hecticis autem febribus neq; multa occurrit caliditas, pulsusq; tanto minores, rariores, ac tardiores sunt his, qui febribus synochis existunt, quanto etiam caliditas minor existit. Cõmune itaq; oĩbus hecticis febribus, quod pusillæ, ac semper a principio usq; ad finẽ sunt æquales, proprium autẽ his quæ cum tabe sunt annexæ est siccitas. quoniã sine siccitate sæpius hecticæ febres consistunt quum nõ transmutãtur ad tabẽ quẽadmodum multis hoc tempore in magna pestilẽtia contigit A synochis igitur differunt hecticæ febres ut diximus. ab alijs quæ incõpressas habent inuasiones hoc maxime differunt, quod afflictatio aliqua omnino illis adest quum cibum assumpserint in accessionis principio. In hecticis autem post cibum assumptum quandã ueluti incõpressam inuasionẽ fieri cõtingit, quæ nõ est ut paulo ante diximus inuasio. decipit autem eos qui circa huiuscemodi non sunt exercitati ob caliditatis multitudinẽ, ob magnitudinẽ pulsuũ ac uelocitatẽ. Manifestius autẽ die sequenti hæc febris agnoscitur, si diligentius obseruauerimus, quousq; post assumptum cibum, in caliditate ac pulsibus alteratio facta perdurauerit. nam quæcunq; cõspectui sunt obuia eo usque manifeste alterata apparebunt, donec cibi digestio, atque appositio cordis siccitatem humectauerit. deinceps ad pristinum habitum reuertetur, in quo antequã cibus assumeretur, conspiciebatur. si igitur alio in tempore cibo refeceris, in eo qui sequitur die, ac rursus die sequẽti,

in tempore pariter diuerso, quod dico fieri uidebis, caliditatem scilicet post cibum adauctã, pulsus alteratos. id. n. eis contingere uidetur quod in calce ac lapidibus calefactis. si. n. aquã frigidissimã miscueris, multo calidiores sentiuntur, ita ut nutriri uideas in ipsis humida substantia aridã caliditatẽ. Sed quænã sit huius rei causa naturæ studiosos inquirere oportet. quod autem ita fiat cuicunq; uolenti ediscere licet, si. n. intra manus recipiat calcis glebam eiusdem paruifaciet caliditatem, quã neq; sentiet, q̃ si ad terrã deponat, atque aqua perfundat, uidebis quãprimum uehementer calefactã, atq; ita feruentẽ sicuti lebetes, qñ ingenti adhæserint flãmæ, uapores etiam non paucos ab ea efferri conspicies. q̃ si etiã tãgere ausus fueris, facile ex hoc deuri continget. Igitur & ad sensus iudicium humida caliditas uires habet, non parum sicca euidentiores. siccã uero in hecticis febribus esse caliditatẽ, quas tabes consequitur, eo constat argumento. Nullus eorum qui habitu corporis prædito sunt humidiore, statim ab initro huiuscemodi febre correptus, fuit. sed quicunq; sunt natura sicciores, ac præsertim si una calidã habuerint temperaturã, uitãq; elegerint in laboribus, uigilijs, ac curis, uictuq; pauco, hos statim ab initio solet hectica febris inuadere, ex ira uel tristitia ac magis, æstate, statuque temporis calido, ac sicco, & loco præterea consimili. terminus autem earum principij est, si eo tempore quo solent ephemeræ febres in integrã quietẽ desinere, nedum istis tale aliquid eue=

niat, quin etiam ſiccitas manifeſte intendatur, tunc .n. primū febrē euadens ephemerā, tranſcendit ad hecticā. Alter uero cuiuſdam ueluti ipſius augmenti, atq; integræ perfectionis terminus eſt tertiæ diei acceßio, ſi.n. neq; altera ſuperuenerit acceßio, neq; ægrotus ſine febre fuerit, adaucta inſuper ſiccitate, tunc proculdubio hic hectica febre laborat, quæ progreſſu temporis cito ad tabidā conuertetur. ſi non recte curetur. terminus autem permutationis ipſius ad tabem. eſt qñ primū pulſus debilis, ſimul ac durus fiet. atq; idem ſtatim eſt & paruus neceſſario ſimul, & frequens, non tamen propterea febris eſt tabida. ſed ob id potius quoniā debilis ac durus exiſtit. debilitas ſiquidē uehemētē ſequitur cordis intēperiem, durities autem ſiccitatē. ſi igitur huiuſcemodi affectus cor occupauerit, hinc febre tabida neceſſe eſt animal laborare. Arteriæ quoq; circunſtātibus partibus calidiores, maximū ſunt hecticarum febriū indiciū, ſiquidē hoc illis nequaquā in alijs accidit febribus. adhuc autē manifeſtius hic aduenit caſus, quū ſunt loti, aut quouis alio modo rarefacti, ita ut aliqua profluat humiditas, ac caliditas efflet. tūc .n. alijs partibus omnibus calor percipitur moderatus, ubi calor ita expirauerit, qui uero in arterijs exiſtit, nihilo minor ſentitur quàm ante. eſt uero eius manifeſtus ſenſus quum ſe pulſus attollunt. de differ. feb. 1. cap. 9.

Alteri uero aſſociata adhuc difficilius cognoſcitur, ſicut quæ nuper cuidā mulierculæ cōtigit, cuius ac=

ceßio non die, tãtum, sed etiam nocte manifeste fie=
bat. latebat n. tabida febris, omnes medicos, quibus
eiusdem curatio fuerat demandata. ut qui arbitra=
rentur neq; principiũ aliquod sensibile febribus he
cticis inesse oportere, neq; incrementũ, neq; consistẽ
tiã, tanquã non posset eisdem associari altera febris
ex humorũ putrefactione proueniens. at nos statim
primis diebus in eadem muliere cognouimus, utra=
que. n. inuasio, & quæ diu & quæ noctu fiebat, par
tes quidẽ breues accesßionis faciebat, & sæpius cũ
rore aliquo, aut expiratione uaporosa, ita manife=
ste soluebatur, quod corpus in bona temperie posi=
tum tangentibus sentiebatur, signa autem ex arte=
rijs accepta, semper remanebant, cum neque simili=
ter ut aliæ partes refrigerarentur, neq; celeritatẽ,
aut frequentiam motus amitterent. ibidem cap. 10.
Cæsar uero optatus hecticã febrẽ una cum putrida
coniunctã ita cognoscendã edocet. uel manifesta est
putrida febris, hectica uero latet, uel Econtrario.
si primũ, tunc quatuor signis hectica occulta cogno=
scetur, primo quidem, si post accesßionem putridæ
quæ manifeste terminetur uel sudore aliquo, uel alio
pacto caliditas quædam sicca & mordax relinqua=
tur. secundo, si corpus extenuatur, arescit, magisq;
resoluitur, quàm ratione putridæ febris, poßit. Ter
tio, pinguedo aliqua, & oleosi quippiam in urina et
egestione apparens. quarto, caliditas aucta post as=
sumptum cibum, tempore quo nulla sit putridæ ac=
cesionis suspicio. si uero putrida sit occulta, difficil=

lime cognoscetur, coniecturis tamen nonnullis uti possumus huiusmodi, si hectica hæc putridam febrẽ diuturnã, ab humore crasso accensam fuerit consecuta. ex pulsus quoq; coarctatione, sudore, aut humido aliquo uapore, & partium extremarum refrigeratione.

Hectica doloris est expers, putantq; qui ea febricitant, se omnino non febricitare, neq; n. sentiunt eius calorem, omnibus eorum partibus æque p calefactis: non. n. ex eorũ particulis hæc agit, hæc p atitur, quum omnes inter se iam similes redditæ sint, & unicam habeant consentientem temperiẽ. 5. cap. de inæquali intemp.

Historia.

IVuenis febri correptus est annos natus quinque & uiginti, gracili corpore & musculoso, & ueluti canis, tum sicco calidoq; omnino temperamento, iam idẽ exercitatione quodãmodo delectabatur, & alioqui cogitabundus erat, & qui labori uacaret, is peregre agens, quũ nunciũ parũ gratum accepisset, & tristatus est, & propere se accingens ad urbẽ festinauit. ac priore quidem die, & laborauit modice, & lotus cænatusq; in quodã diuersorio quieuit, sed maxima ex parte sine sõno. Postera die etiã magis festinauit, ac longa uia, & sabulosa, & squalente, tũ sub feruente sole confecta, hora prope septima, & semisse peruenit in urbem. ibi cũ ea quorũ causa maturasset, meliora audiret, in gimnastum la=

uaturus proficiſcitur. dein unctus una cum quodam eorũ qui aderãt iuuene, perfrictus eſt. a quo cum ut paululum dimoueret, prouocaretur, orta inter eos contentione (qualia ſæpe incidunt ijs qui exercita= tionibus indulgent) plus iuſto eſt exercitatus: eratq; iã immodice ſiccus egreſſus uero gymnaſium, inue= nit amicorũ quoſdã pugnãtes, quos dum dirimit, im prudens in aliã exercitationẽ non leuem incidit, dũ alios eorũ diuellit, alios impellit, alios complectitur medios, alios ut iniurios increpat, ac pro ijs qui in= iurijs affecti eſſent, iraſcitur, adeo ut domum ſe in ſumma ſiccitate reciperet. laßitudinem, inæqualita= teq; ſentiens. Aquã igitur ex conſuetudine bibens, ubi nihilo ſe leuatũ, ſed inæqualitatẽ ſibi intendi ſen= tit, hanc quidẽ uomuit. ratus autem utilius adhuc ci bo abſtinere, accubuit, ac quieti ſe dedit hora ferme diei undecima quod cum feciſſet, ac nocte tota fe= bre diuexatus uigilaſſet, poſtridie quoq; quieuit uſ= que ad meridiem, ſperans ſe sõni aliquid conſequu= turũ. quo tempore cũ eũ medici quidã ditriton co= lentes inuiſerent, tũ quidem homini ſatis magnam eſſe febrem aiebant, ueſperi autem ſe illum reuiſu= ros. itaq; & ueſperi quũ redirent, ac febrem incli= natam cernerẽt, ne tũ quidẽ Nutriendũ cenſuerunt quãuis etiã id alius quidã medicus ſuaderet. immo ſtrenue reſtiterunt adijcientes, ſiquidem ſine febre eſſet fortaſſe cibum daturos, febricitante adhuc mi nime id facturos. quin etiam quũ tertio die mane re dirent, etiam tertiæ diei acceßionem tranſmittendã

censuerunt. Erat autẽ (ut dictum est) suspecta hora illius diei undecima, ergo digreßis illis ipse acceßi, ac faciem iuuenis cõtemplatus, uidi talem esse, qualẽ in prognosticis hippocrates, his uerbis pingit: Nasus acutus, concaui oculi, ac reliqua quæ deinceps ab eo dicta scimus. itaq; cũ omnino mihi persuaderẽ fore ut tum in hecticã febrẽ, tũ quã marasmode uocant homo nisi cibaretur, incideret: sorbitionẽ ex alica q̃ primũ paro. & tamẽ quamuis hac sumpta, cũ acceßio suo tempore circa undecimã inuaderet, sic extremis partibus perfrixit, ut calfieri hæ uix possent. et pulsus illi paruus imbecillusq; quã maxime fuit. quã ex causa illi etiam quarto die tum mane tum uesperi, cibũ dedi, quo scilicet & uires repararem, et corpus humectarẽ erat nanq; cutis eius ceu corium arida. ubi autem febris tenuis, & similis perseuerauit, statui deinde quinto die, non simplici sorbitione hominẽ cibare, ut ante, sed alica ex aqua calida, citraq; conditurã, iniectis in eã mali punici granis, est nanque is optimus cibus, bilioso stomacho, nã & roborat hunc malum punicum, & alica cũ diutißime in uentriculo, citra curruptionẽ maneat, sensim cõcoquitur, nec acescens nec innatans. quæ uitia accedere sorbitionibus aliq̃n solent. Incidit uero & in ipso quinto principiũ accessionis simile. itemq; cum et sexto & septimo. cum simili ratione cibassem et in octauo rursus simile principium præcedẽtibus fuit. ubi nimirũ uel amentiã uel pertinaciã, uel haud scio quid dicam, eorũ qui in principio hominẽ transmit=

tere tertiæ diei acceßionẽ, ſine cibo iuſſerant, prorſus intelligere licebat. nã cum cunctis euidenter appareret, nunquã peruenturum eũ ad quartum fuiſſe ſi nutritus ante acceſsionẽ tertij non fuiſſet, illi et tum eum, & ſecutis etiam diebus non recte nutritũ aiebant. Cæterum comittendum non erat, ut eorum redarguẽdi ſtudio, ægrũ quis nõ exhibito in ipſo acceſsionis die cibo proderet. igitur nono die ſimiliter hominẽ nutriens, cernensq; in acceſsione pulsũ eius redditum quàm prius erat firmiorẽ. cæterũ imbecillitatẽ illã adhuc præferentẽ, cum extremarum partium frigore, non potui ſuſtinere medicorum illorũ meras nugas, ſed undecimo die præfatus prius ægrotantis amicis, fore ut ipſo die intelligerent hominẽ hactenus noſtra opera fuiſſe ſeruatum, permiſimus illi præterire acceſsionis horas, ergo cũ & ſine pulſu omnino in ipſis eſſet, & frigus eum uehemẽs totius corporis premeret ſic, ut nec loqueretur amplius, & uix impellentẽ ſentiret, conuocati in unum medici omnes, qui ab initio uideramus, ab ægrotãtis propinquis propemodum ſumus diſcerpti. Ego quidem, quod ob pertinaciã ultro ægri ſalutẽ prodidiſſem: qui diatriton colebant, pp ignorantiã & ſtupiditatẽ. Ac illi quidẽ pallidiores, frigidioresq; quàm ipſe æger, conſilium quoddã fugæ captabant. quod ego proſpiciens aulæ oſtium obſcrari iuſſerã, & ſimul amico cuidã clauem ſeruare. Poſt medius eorũ ſtans, iam inquam uobis cõſtare arbitror, quis hactenus hominẽ ſeruarit, ſeruabitur autem & nunc no=

stra opera, neq;. n. si perituru omnino in hac acces-
sione putassem a cibatione destitissem. sed quoniam
ex præcedenti iam uictu tantum illi roboris supe-
resse nouerã, ut tolerare accessionem posset, permi
si accessionis horas sine cibo transmittere. ac satius
quidem fuisset hominẽ multo ante nutrire. uerum
quo & istos redarguã, & quibusdam his auscultan
tium, qui confici a nobis iuuenem, quod illam occa-
sionem omiserim dicunt, persuaderẽ, nunc illis osten
dam uel in accessione ipsa ægrotantes quosdam nu-
triri debere, nedum ante hanc. his dictis, ac diductis
hominis maxillis, infundo ex angusti oris uasculo
cremoris ptisanæ treis cyathos. paulo autẽ post albi
& tenuis uini modiceq; calida diluti, duos cyathos.
post quos & sustulit oculos, & tũ audire, tũ loqui,
tum præsentes nosse cœpit. quum ante uelut lignum
ariduũ porrectus sine uoce ac sensu iaceret. rursus
itaq; dato ex uino quo dixi modo diluto, pane ad co
medendum exiguo, prorsus hominẽ reuocaui. quem
ut rursum ad institutam ab initio uictus rationem,
reduxi, & tertij decimi diei, accessionem facile to-
lerare uidi, in quarto decimo rursus mane, cibaui, ac
mox uinum bibendum exhibui. idẽ uero & in duode
cimo, & tertiodecimo fecerã, in quinto autem deci-
mo rursum cibaui mane, quum uero facilius tum
quoque accessionem ferret, in sextodecimo denuo
laui, cæteraq; circa hominem peregi, sicuti in præ-
cedentibus diebus. at ubi in decimo septimo minime
grauis, paucaq; accessio fuit, audacter hominem de

cætero sub conualescentium uictus ratione, habui. hæc Galenus. 10. meth. cap. 3. quo exemplo libenter sum usus ut inde possit quilibet eos quoq; qui in hecticam procliues sint agnoscere & curare. dubio enim procul iuuenis ille nisi recte a Galeno seruatus esset, in hecticam incidisset, quod etiam Gal. testatur cap. 6.

Quidam iuuenis uidebatur hecticus, accersitus autem medicus siccitatem epatis illum pati, considerauit. utensq; syrupo uiolaceo, & hordei decocto, inunctioneq́; ex oleo uiolaceo, ac reliquo uictu frigido, pristinæ sanitati restituit. ex Arnaldo.

Præsag.

Hecticas febres principio curare facillimum est, cum uero iam in tabem transierunt fieri non potest ut curentur. 1. de diff. feb. cap. 8.

Methodus curationis.

Cum igitur squalenti corpori hectica febre laborare contigerit, caput totius curationis, in ijs remedijs quæ refrigerent, & humectent statuere oportet. porro duplex genere, est harum rerum prima materia una earum quæ foris inciduut, altera quæ intro in corpus sumuntur. quæ sanæ & προσφερόμενα. i. assumenda dicuntur. Extrinsecus corpori incidunt tum aer ipse qui nos ambit, tum pharmaca quæcunq; humectandi, refrigerandiq; uim obtinent, & tertium præter hæc, dul-

cis aquæ balneum. intro in corpus sumũtur quæ edũ tur ac bibuntur, & inspiratus aer, ab his generibus tentandum est propositis hoc loco febribus. tum humiditatẽ, tum refrigerationem cõparare. uerum refrigeratio quoniã per efficacißimam qualitatẽ inducitur. & parui temporis est, & periculosa. contra siccitatis per ea quæ humectant curatio, ut longi temporis est opus: ita minus est quàm refrigeratio, periculo exposita. igitur dictas sex materiæ differentias deinceps iam examinemus, ab ipso ambiente exorsi. hic igitur si temperatus est, qualem se exhibet, utiq; tali nobis est utendus, nihil amplius de eo sollicitis, sin admodum calidus est, uel admodum frigidus, pro calido inducendus arte cõtrarius est, subterraneis inuẽtis domibus, quæ & frigidißimæ sint, & maxime perflatæ & ad septemtrionem uersæ, tum auris quibusdã, quæ ipsis sint suaues, opera nostra paratis alias ex euripis, in quos se deijciant multi aquarum fontes. alias aqua frigida de uasis in uasa transfusa. Iam hoc statim etiam somniferum est. præterea domo aßidue aqua, quæ prorsus frigida sit, asperfa: ac rosis plurimis humi fusis, aut uitium capreolis, aut ruborum sumitatibus, aut lentisci ramis, aut deniq; reliquarum quæ refrigerent stirpiũ aliquibus. de quibus etiam prius est dictum. Turba quoq; hominum ingredi prohibita. nam id quoq; domum calefacit, atq; ita quidem calidißimum aerem refrigerare, qui scilicet in æstate calida & sicca accidit, est tentandum, quandoquidem in hyeme calidißimum

dißimus esse non potest, sicuti nec frigidißimus in æstate. at si quis modice frigidus, hoc esse contentos oportet. nihil aut machinantes aut de temperie eius alterantes. qui uero frigidißimus est, utiq; quatenus respirando attrahitur, admittendus est, ut qui calorē qui est in corde, admodū refrigeret, nō tamen quatenus extrinsecus ægrum contingit. quippe id dēsat, cogitq; cutim. ac humorum qui conburuntur effluxum trāspirare prohibet. siquidem p pulmonē, quod rarū uiscus est, difficile non est, ut tum qualitas ipsius, tum etiam substantia, ad cor facile perueniat. at per cutim fieri nequit, ut eius uel qualitas uel substantia ad cor, perueniat, ut pote prius densatam, Nam quod in libris de simp. med. facul. de ijs quæ uehementer astringunt est dictum, id hic quoq; reuocari ad memoriam debebit, ac sciri qui nimium frigidus aer est, hunc cutim densando, semper sibi ipsi uiam præcludere, scire tamen licet, maius fore ex frigida inspiratione cōmodum, quàm ex cute densanda incōmodū, præsertim cum operimentis hanc calfacere licet. porro utendum maxime eiusmodi aere est in hijs hecticis quibus primum quod afficitur ipsum est cor. æque ut si uentriculus primum esset afflictus, ipsi p comesta & bibita esset succurrēdum. huic. n. illa cum integris adhuc uiribus occurrunt, sicut cordi inspiratus aer, at iocinori ex inspirato aere nulla certe utilitas accedit, a comestis uero & bibitis, minor plane quàm uentriculo, cæterū aliqua non obscure aduenit. cōmunis autē omnium

sanatio est per ea quæ extrinsecus applicata, refrigerant, & humectant. atq; ob hæc quidē uiscera magna ex parte hecticas marasmodesq; febres, accidere contemplati sumus, superueniunt tamē aliquādo ex pulmonum sicco calidoq; intemperamento. Attamen oportunū eiusmodi febribus id uiscus non est, ut pote humidū, laxūq;, incidunt præterea & pectori, & pingui membranæ, quod meseræon, dicitur, et ieiuno, & colo. interim uero, & utero, & renibus. in septo uero transuerso marasmū non uidi. hecticā sane febrē uidi, & hanc semel quidem plane absolutā, sæpe uero citius interimentem, quam plane esset completa. Eiusmodi nanq; affectum, & spirandi difficultas, & delirium excipere solet. ex quibus magna ex parte prius moriuntur, quam hectica prorsus sit perfecta. est autem eorum agnitio facillima tum ex pulsus duritia tum ex eo quod præcordia, plurimum trahuntur sursum, tum ex difficultate spirandi, quæ illis est inæqualis & uaria, quippe alias quā maxime paruum & frequens spirant, rursus aliquādo manifeste spiritū tardant, dein subito quēadmodū gementes respirarunt, uel duplicem spiritus intromißionem, quasi super inspirantes, uel duplicem foras missionem faciunt, ueluti super expirantes. respirant uero hi sæpe & reliquo thorace toto: non sensibiliter modo uerum etiam notabiliter, tū opertas scoptulas, quas homo platas uocāt, attollentes. aliqñ admodū rarā, & magnam respirationem edunt, utiq; cum delirij malū præcipue dominatur.

uerum præsentis instituti non uel laborantium partium notas, uel earũ causas referre, quare denuo ad curatiões reuertamur, æstimemusq; quas uires propositæ iam materiæ, aduersus hecticas febres habeant, sane diximus iam nonnulla, de aere, tum calido tum frigido, qui præcipue quidem est utilis, quũ quod primum afficitur ipsum est cor, quamuis confert & in reliquis febribus non parum, quãdoquidem in his queq; necesse est, cor similẽ intemperiem recipiat, citra quã nec marasmus, nec hectica, nec reliquarũ ulla febriũ, consistere potest quo facile apparet, etiam pulmones, ubi scilicet, ij sunt qui primũ patiuntur, plus cæteris omnibus refrigerantem aerem requirere. sequitur iam ut de ijs medicamentis agã, quæ extrinsecus admota humectent & refrigerent. porro horũ quoq; ea deligenda esse quæ citra uehementem astrictionẽ refrigerent neminẽ latet. Talia.n. præterquã quod non humectant, etiam demittere frigiditatẽ suã alte non ualent, propterea quod cutim cogunt ac coarctant: optima uero sunt quæ non modo citra astrictionem refrigerant, sed etiam corporis substantia sunt tenui. ac quæ quidem absolutißime tenuiũ partiũ sit substantiã exacte frigidã inuenisse, fortasse non est. dixi exacte propter acetum quod cũ omniũ, quæ nouimus, potestate refrigerantium plane tenuißimarũ sit partium, admistam sibi aliquam caliditatẽ habet. præterea corpora quæ contingit, exiccat. quãuis ad imaginationẽ sit humidũ quo fit ut ad eos affectus quos humecta-

ri & refrigerari expedit, solo eo non utamur, sed tãto aquæ frigidæ admisto, ut poßit bibi. cæterum q̃q̃ corpus quod absolute tenuiũ partiũ sit, & simul frigidum inuenire nõ est, attamẽ deligi materias oportet, quæ ad eiusmodi medicamenti cõpositionẽ, maxime sint idoneæ. ac dictũ quidem latius de his est, in opere de medicamentis, dicetur autem in exẽplis nonnihil, & nunc, quo in hoc quoq; genere, mẽbratim his exercitatus, incipiam autem ab eo medicamine, quod omnium quæ humectent, ac refrigerent est simplicißimũ. quo etiã aduersus erysipelata utor, et phlegmonas in pudendis, utiq; inter initia priusquã depascens aliqua subindicetur putredo. debebit autẽ ad id præparata esse cæra quàm optima & elota. sane optima fuerit uel alba pontica, uel quæ ex atticis fit fauis. esto autẽ & rosaceũ quod ex oleo fit a nonnullis uocato omphacino, ab alijs crudo, quodq; citra salẽ sit confectũ. maxime uero ad rem pertinebit si & ipsum oleum tenuiũ prorsus sit partium. cuiusmodi sabinũ est. quũ uti uoles ambo mista liquantor in uase duplici, factoq; humido cærato (cuiusmodi scilicet erit quod triplũ aut quadruplũ ad cæram rosaceũ habet) postquã ipsum fuerit refrigeratũ misceto ei paulatim in mortario tãtũ aquæ, quãtum in se dum cũ ea mollitur, poßit accipere. expedit autem & cæratum ipsum prius admodũ esse refrigeratum, atq; etiam quæ huic admiscebitur aquã esse frigidißimã. abunde autem cæratum refrigerabis, si cũ modice coiuit, totũ uas in quo continetur,

in aquã frigidißimã dimittas. quod si aceti quoque admodum tenuis, et clari paululũ adijcere uelis utique magis adhuc refrigerans, tum humectans medicamentum efficies. non debebit autem medicamẽtũ hoc eo usque super ægrum corpus manere, dum manifeste in caleat, sed aßidue subinde mutari. Aliud medicamentum. oxalidos aut oxilapathi succus tenuis farinæ modico admisto, uel exigua polenta, excipiatur duplicato peniculo, detrito. affatimq; frigidũ & ipsum imponatur. quod si eiusmodi peniculi occasio non sit, tum linteum duplicatum & madefactum refrigerandæ particulæ impones. quin etiam & portulacæ & semper uiui, & uuæ immaturæ succus, similiter polentæ miscentur. ad hæc lens palustris, & uiridis tribuli, & poligoni, & lactucæ & sereos succus, aliaq; quæcunq; refrigerare est dictum, cum tenui polenta. præterea sine polenta, licet integris herbis tunsis uti. iam uero quod epithema ex pinguibus fit palmulis, quas patetus græce uocãt, salutare medicamen est. porro coquere oportet harũ carnẽ, omni membranoso exempto, alias ex solo claro aceto, alias aqua ipsi admista, atque hac, ubi satis tenera est, tũsa uti. quod si parum molli craßitudine uidebitur. præstiterit iam dicti aliquid admiscuisse cærati, quod si rosacei quippiam dictorũ singulis aliqñ miscere uolueris, nihil inutilius pharmacum habebis: Esto autem quod admiscetur tum minimũ, tum & simplex, & p frigidũ, & quod factum sit ex oleo salis experti, sane quoties simplex rosa=

ceũ, aut aliud quid uis id genus dico, quod ſine aro matis eſt confectum intelligi uolo. Eſto uero ſalutare ad talia, medicamẽ, & roſarũ ſuccus frigidus, una cum polenta, ſalutares uero ſunt & ipſæ roſæ tunſæ. præterea ſtirpiũ quæ moderate aſtringunt germina trita, ad quẽ modũ uti aliqñ licebit, herbis quæ mediocriter aſtringant, uelutiſolano. ſed hæc abunde pro exemplis ſint, quæ iã dicta ſunt. Porro utendum his eſt, non ſicut uulgus facit, toti impoſitis thoraci, aut toti uentri, immo illi maxime quod primũ eſt affectum, neq;. n. neceſſum eſt, ut aut cũ eo quod refrigerari, ualenter deſiderat, etiã id refrigeres, quod prorſus non deſiderat. aut ante iuſtũ tempus refrigerare deſiſtas, timens uicinã aliquã particulã lædi. Ego nanq; hominẽ ſcio, qui impoſito præcordijs refrigerante medicamento, difficultate ſtatim ſpirandi, laborarit, alterũ uero qui protinus tuſsierit, atq; paulo poſt, utrique finitum ſymptoma, ubi quod refrigerauerat eſt ablatum, quod ſi adeo ſtrenue refrigerare non ſtudebis, habes quæ id modice efficiant, adherentium medicaminum, ac cærati ſpeciem referentium magnam copiã, quorũ non materiæ modo uim, ſed etiam compoſitionis methodũ didiciſti, uerum ego cum iam ſentiam menſuram præſentis inſtituti, me excedere, ad ea quæ tractationis ſeries proxima exhibet conuertar. Proxime uero ſe a iam dictis exhibet conſideratio, de balneo tum ipſius rei cauſa, tum uel magis pp philippũ, qui hecticis quas maraſmodes uocant, ipſum noxium putat.

ipse igitur quid tū de omni balneorum ui, tū etiam quæ ad eos.qui hectica & marasmo laborant uel (ut semel dicā) omnibus est accommoda, in hoc maxime libro quid sentiam explicabo, memini nanque me & supra, in diarijs febribus illa laudare, & in septimo huius operis libro, in ijs qui cruditate propter siccā uentriculi intemperiē laborabant, atque extenuati erant, & sæpe utendas iubere. Cæterum de uniuersa earum ui nullo alio libro differui, sed in hunc seruaui. ubi & de ijs agitur quibus efficacissimus earū est usus et quibus philippus ea interdicit, atq; prius quidem ubi de ulcerū curatione egimus, indicata causa est, cur propriæ cuiusq; morbi indicationes ignorentur. dicetur autem nihilo secius et nūc ut pote tum ad ea quæ nunc paramus, tū ad ea quæ dicenda sunt utilis. quū.n. unus in corpore affectus est, eius curationem inuenire si nō ratione, certe experiētia haud difficile est. ubi uero conexi duo tresue sunt, præsertim qui maxime contraria, inter se auxilia requirant, fieri nequit ut experientia, quod agēdum sit inueniatur, imo nec facile ratione. siquidem & substātia cuiusq; affectus, ad unguē nouisse oportet, & propriā curationis indicationē, a quoq; affectu cœpisse. præterea quē primū omniū, aut magis. quē rursum minus, aut secundo tertioue loco curare conueniat. Hæc igitur causa est. cur uulgo medicorū ignotū sit, & quod febriū omniū qua febres sunt, propriū remediū refrigeratio sit, siue ea talis actu sit, siue potestate. & quod alia multa ex accidenti

refrigerando, febrium sint remedia, de quibus & dictum nonnihil in præcedentibus est, & in sequentibus dicetur. quædam nanq; remedia complicatam quodãmodo, duplicemq; facultatem habent, ita ut & prima ratione proficiant, & ex accidente. quod genus & balneum est. nam frigidæ potio qui se quidem proficit, ut pote actu refrigerans. succus autem uuæ immaturæ potestate refrigerans medicamentum est, atq; hæc quidem ambo refrigerant primum .i. per se ipsa. nec intercedente alio. at sanguinis missio (ueluti prius indicauimus in febribus continentibus quas synochas uocant) non primũ sed ex accidenti, calidam aliqñ intemperiẽ sanat. ad eundẽ modum & chyster, & purgatio, & fomẽtum, & cataplasma, quod digerat, aut concoquat. utranq; uero facultatem, in se comprehensam, habet propositũ nũc in sermone balneũ, utpote ex partibus uaria præditis facultate compositum. quippe ingrediẽtes in aere uersantur calido, postea in aquam calidam descendunt mox ab hac egreßi in frigidam. postremo sudorem detergẽt. potest autem prima eius pars materias per totũ corpus tũ calfacere tũ uero liquare. præterea quæ inæqualia sunt, æquare, & cutim laxare, & multa quæ sub hac ante detinebantur uel diffusa sunt uacuare. secunda eius pars, ubi quis in sicco corporis affectu ea utitur potest madorẽ utilẽ solidis partibus immittere. Tertia balnei pars potest, ubi quis frigida utitur, & totum corpus refrigerare, & cutem densare & uires firmare, quarta

uero corpus per ſudores citra refrigerationis noxam, uacuare. Ergo cum hæc omnia circa hominis corpus efficere ualeat dulcis aquæ temperatum balneum, & præter hæc etiam ſiquis intempeſtiue lauetur, tum horrores, tum cutis denſitatem, tentandum nobis eſt omnia deinceps diſtinguere, ac primum de illis ſermonem facere, qui quũ in balneo ſe lauant, horrore tentantur. His. n. una (ut ſic dicã) continẽs excitati ſymptomatis cauſa eſt. aliæ quæ hanc præcedunt multæ, ſane horroris cauſam eſſe dico mordentinm excrementorũ confertim actorum citatiorem motum. proinde quibus horum eſt abundatia, caro uero ac cutis denſæ ſiue balneum ſint ingreſſi, ſiue ſteterint in ſole, ſiue quoquo modo uel geſtati, uel perfricti, uel exercitati, uehementius ſint dimoti, utiq; ijs horror incidit. contra quibus hæc pauca ſunt, & corporis habitus aut remittatur laxeturq; a balnei calore promptus, ij non modo non horrẽt, ſed etiam meliores redduntur, ut pote excrementis ꝑ id uacuatis. quo rationabilius nec in primo inuaſionis initio, nec in incremento quisquã ægrotantẽ lauit. quippe denſata eſt hoc tempore coarctataq; et cutis ipſa, & quæ ſub hac habetur carnea ſubſtãtia, at in febris inclinatione uel incipiente, uel præcedẽte uel amplius progreſſa, & nos ſæpe & alij medici nonnulli, multos ſæpenumero ægrotos lauantes, non parum his contulimus. ſed iſta relinquamus & unde digreſſa erat oratio, redeat. qui igitur ex calida & ſicca intemperie hæctica febricitant, ac potiſ=

simum qui iam marasmodes fiunt, ijs ubi frigida la-uari uolunt, tutum non est in totam conijci, æque ut nec gracilibus, nec imbecillis, qui æstate longa uia peracta refrigeratione indigent. nam neq; his tutus est frigidi solij usus, nisi prius fuerint in balneo æqualiter ex calfacti. quippe simile quippiã nobis accidere uidetur quũ in frigidũ soliũ post balneum ingredimur, ei quod ferro accidit quũ tingitur. Et-enim tum refrigeramur, tum roboramur, quẽadmo dum & illud, ubi candens iam redditum, frigida mergitur. atq; huius rei causa ad imbecilla corpo-ra, inuentæ sunt balneæ, quæ ea præcalfaciant, atq; ad frigidum soliũ præparent. non dissimile quoddã faciunt & qui sine balneo frigida utuntur, quũ sci licet se ab exerciatione in eam saltu dimittunt. siqui dem cuiusmodi nobis est balneum, eiusmodi illis est exercitatio, ut quæ non tantum calfaciat, sed etiam insiti caloris motũ a profundo corpore extrorsum concitet sic, ut & frigidæ impetui occurrat, & quo minus uiolenter in profundum ruens, uiscerum ali quod feriat, aduersetur, atq; prohibeat. nã neq; ip-sam frigidæ substantiam, neq; eius qualitatẽ omni-no integram usq; ad uiscera pertingere est salubre. immo & satius & tutius est, solam eius qualitatem per ea quæ intercedunt propagatam, citra substan-tiam ad profundum permeare. iam qui hectica fe-bricitantes ad balneum accedunt, nisi in frigidã sint dimissi, nihil iuuantur. qui.n. aliter febricitant eorũ solidæ partes nondum difficile separabilem calorẽ

obtinent.itaq; etiam ex sudoribus una cum insensibili transpiratu, abunde his remedij est. Et sane, diariarū febrium ipsam propemodū substantiā uacuari per hæc contingit. in ijs uero qui ex siccitate & caliditate febribus hecticis urgentur, solidarū partium affectus cādenti ferro est similis: quo utiq; minus eos in balneis calfecisse duntaxat humectasseq;, contenti esse debemus, quippe sic alimentum incrementumq; febri præbuerimus, imo melius erit ut mersis in frigidam extinguamus calorem, at in hoc metus est ne corpus in diuersa transferas, ac frigidum reddas. quis hoc negat? non tamen propterea uitio dandum est, quod prospere ex præsidio succedit, nec propterea quod mensura eius deprehendi est difficilis, prorsus est deserendum. siquidem si aliter liceret, tum cæteras hecticas febres tum marasmodes sanare, consultius esset tutiori uia insistere. nunc quoniā totum curationis momentum in refrigerando humectandoq; consistit, omnibus uero refrigerātibus auxilijs pp corporis horū gracilitatem noxa iminet, necessarium arbitror thucydidis esse consilium, agentes aliquid uel periclitari. quibus alia salutis ratio non est, & quæ unica uidetur, ea dubia est, necessum puto his est aduersos periculis ire. sed nec error ipse aut mortiferus est, aut irremediabilis. siquidem quos in extinguenda febre, aqua frigida in cōtrarium affectum transtulit, hos licet, in toto quod sequitur tempore calfaciendo sanare. iam nec periculū par est, nec frigidi affectus nec etiam

ipsius remediorum. indicauimus nanq;, tum prius, in huius operis septimo, tum in libro de marasmo, tũ ante hos in libris de tuenda sanitate, fieri non posse ut solidarum partium, siccitas consumate sanetur, q̃ si fieri id posset, utiq; fieri posset ut non senesceret qui ea uictus ratione uteretur. si igitur insanabilis solidarum partium siccitas est, tum expeditissima in eam per hecticas febres uia patet. melius est hominẽ in frigidam intemperiem transferre, ac cui curationem adhibeamus habere. quippe qui id fecerit, is noxam postea oppugnauerit. qui uero perniciosam insistere uiã sinet, is desperatam ægrotanti salutem fecerit. quanto itaq; satius est aliquid nonnulla fiducia uel cum periculo facere, quam spe adempta certo perire, tanto profecto satius est potentibus præsidijs pugnare q̃ nihil agere. Ergo illico eos qui hectica febricitant omni ratione refrigeremus. anteq̃ progreßi in marasmũ peruenerint. quem autem marasmus plane iam occupauit, hunc sanare ne tentaueris. nam & si calorem eius extinxeris, attamẽ siccitas quæ relinquitur, senectutis ritu hominem conficiet, tantisper nimirũ uicturum, quoad solidæ eius partes reniti aduersus summam siccitatem ualebũt. atq; maluerit fortasse propinquorũ ægrotantis aliquis, atq; etiam ægrotans ipse aliquo spatio in senis habitu uiuere, quã ilico mori. itaq; curare hos quoque cum præfatione expedit, ac in alterum transferre marasmũ, quem iam senium ex morbo nominare insueuimus. licebit. n. his non plures tantũ dies,

uerum etiam menses uiuere. Ego namq; cum iuuenem quendam qui ita laborabat, sanassem reficiens deinde ac senilem eius imbecillitatem pro senũ ratione tractans, non solum in menses sed etiam annos uiuũ seruaui, nec est qui hic eiusmodi marasmi curationẽ audire desideres, utpote tum in huius operis primo, dum siccas & frigidas intemperies sanauimus, traditam potestate. tum operis de sanitate tuenda, ea in parte, quæ senibus alendis est delegata. In hecticis igitur febribus id quod remedium affert, calidæ soliũ non est, sed frigida, ad quam balneæ ægrotãtis præparant corpus. æque ut reliquorum omniũ qui per sanitatem lauantur, hecticos igitur atq; ex his præcipue qui marasmode hectica febricitant, modo his alia nulla febris, uel ex solo putrescente humore, uel cum phlegmone sit adiuncta, eos omnes audacter lauabis, sed prorsus citra omnem laborem, ne uires resoluas. quod ipsum quũ noceat uehementer occasio fit balnei culpandi, quod citra laborem id ita intelligo, uolo æger in balneum super lectulo deportetur, paratãq; ad manum habeat calentem sindonem, super quã in prima trium domorum balnei nudatus transportetur. sint autem quatuor qui hanc teneãt, a quoq; fini unus: ac siquidem prima domus satis calida sit, æger in ea nudatus in secũdam portetur, sin tibi frigidior uidetur, non nudus sed coopertus, uel alia sindone minime frigida, uel tali aliquo inuolucro. esto autem media domus non tantum situ media, sed etiam temperie. Tanto scilicet prima calidior,

quanto est tertia frigidior. in hac domo oleũ tepidũ esto, quo æger super sindone illatus protinus per fundatur. hoc facto tertiam ingrediantur domum ducãtq; hominẽ ubi soliũ est, sic ut p tres balnei domos, duntaxat transierint, per quas nec celeri gradu transibunt qui ægrum portant, sed tantisper in prioribus domibus morabuntur, dũ in altera transferatur tantũ a lectulo. in media uero dũ perfundatur oleo. Esto autem & aer cuiusq; domus nec summo calore, nec etiam frigens: sed admodum temperatus & modice humidus. id fiet si aqua temperata ex labro sit liberaliter proiecta, sic ut perfluat p oẽs domos. in ipsa uero solij aqua mediocriter moretur: idq; in sindone sustentus, nulla infusione aquæ. cuiusmodi in alijs uti solemus adhibita, imo nec capiti eius infundi quicquã uelim, cũ sit satis id quoq; bis, terue una cum toto corpore in aqua mergi, demissa mediocriter, deorsum sindone, ac rursum per quatuor iuuenes qui eum portant, leuata mox hinc eductus, in frigidã semel totus tingatur, ne uel breuißimo quidẽ spatio, illic moratus, porro qui eum portant tum reliqua omnia curiose esse edoctos conueniet, tum celeritatem tingendi non documenti modo uerum etiam præcepti loco, præter cætera habere. protinus uero alter paratam habens sindonem, ipsi inijciat, tum in lectulo collocatus, primum spongijs detergatur, deinde mollibus linteis. nec comittent qui eum detergebunt, ut uiolentius eum contrectent, sed quo ad fieri potest blandißime. post hæc

unctum ac uestibus amictum rursus super lectulo in domum ubi cibatur reducent, ac nutrient, domus uero balneo coniungatur. hactenus de balneis. sequi prædicta uidetur ut de nutrimenti facultate præcipiam. sane humidum esse ac frigidum quod hecticis febribus sit conducturum nemo nescit. eiusmodi uero sunt, tum ptisanæ cremor, quum frigidus sumitur, tum alica similiter ptisanæ cremori condita, id uero est ex aqua & exiguo porri, & aneto, tum sale, oleo, & aceto. commodus præterea ijs qui sic laborāt est, & exiguus in aqua frigida panis. Cæterū nullius horum pura frigiditas esse debebit, sicuti potionis. quippe hæc mature tum incalescit, tum per corpus digeritur, illa quū pluscululum temporis in uētriculo morentur, ipsum fortassis refrigerant, si fuerint immodice frigida. diuturna uero existente iam febre dandum quoq; asininū lac est, sed diligēter obseruato ne in uentriculo cogatur. id uero interim ipse nos æger docebit, utpote suæ ipsius naturæ peritus. interim id a nobis inueniendum est, paulatim ad eius usum accedētibus. ac expedita quidem ratio est ad symptoma declinandum, si mel ipsi admisceas, aut salis quo uescimur exiguum. Cæterum abstinendum quo ad fieri potest, in hecticis febribus a melle est atque iccirco etiam a mulsa. quippe protinus uertitur in bilem, & sicciores acriorisq; caloris febres reddit. dandus itaq; principio est asinini lactis non plus cyathus, ueluti a me datum uidisti. sed inducta in ipsum cubiculum asina, quo nullum tempus inter-

ponatur, sed æger id protinus bibat, contemplanti bus diligenter nobis, ac conferentibus arteriæ motum quia, sumpto lacte agitur, cum eo qui ante id sumptum fuit. si enim corruptum sit, pulsus paruosæ inæquales inuenies quales sane in compressione oris uentriculi accidere nosti. sin autem corruptum non sit, & maiores, & ualentiores redditos inuenies. itaq; etiam licebit, quum postea exhibebis modum lactis dimidio cyatho adaugeas, ac deinde rursus alium dimidiū adijcias, sicq; sensim usq; ad mediocrem modum addas. modi uero non lactis tantum sed etiam reliquorum ciborū omnium metæ quibus attētus eris, in septimo huius operis ubi uentriculi sanauimus intemperies sunt traditæ. nam quum primum in eo libro siccam eius intēperiem hactenus inueteratam proposuerimus, ut totum iam corpus gracile reddiderit, indicauimus quo pacto quis simul ambo probe sit sanaturus, tum uentriculi intemperiem, tum corporis gracilitatē. ideoq; fortasse sit satius quominus multa scribamus ad illum te librum, p reliquis omnibus cibis remittam quū. n. similes affectus, similia nimirum remedia postulant. Verum quanto hecticarum febrium affectus est calidior, tanto utiq; frigidiora requirit auxilia & simul maiorem solicitudinem ne ualentibus auxilijs utentes quicquam lædamus. at qui iam marasmo urgentur, eos sicut dictū est lauabis. quos uero hectica premit, nondum tamen marasmo tentantur, eos licet etiam sine sindone subiecta laues, in

domum

domum uel super lectulo, aut lectica quapiam, conueniet. mox ipsos seipsis ingredientes ad calidam duci, quo in ea morentur. at qui ex ijs minus sunt ualētes eos non tutum est permittere, in frigidam natationē descendere: sed foris potius ipsos perfundere, primum tepida, secundo frigida. esto autem tunc præparata in labro aqua frigida (quanta scilicet ex eo semel hausta perfundere simul totum iam lauatum poßit) ea frigiditate ut nullam euidentem qualitatem, nec prorsus frigidarū, nec tepidarū aquarum præferat. sed qualem ea quæ fontana uocatur, quæ & frigoris quod ferit, & teporis qui resoluit est in medio. ac siquidem curiose oīa administrabūtur, tum quod ad balneum tum quod ad nutrimenta spectat, utiq; sanandi iam eius quem marasmus consumit spes est. sin error uel in uno committatur, is reliqua subuertit omnia. quippe quū exitialis horum affectus sit, ne leuißimum quidem errorem tolerat, ac siquis talium est seruatus, huic carnosam portionem marasmus occupauerit. ipsis uero solidis siccatis fieri nequit ut homo prorsus persanetur sed omnino uel statim ipsum febris iugulauerit, uel postquam in eum affectum est translata quem senium ex morbo uocamus. nam primū eiusmodi febris propriam partium humiditatē ex qua nutriūtur depascit, hinc uero ad carnosum genus transit, quod circa tum fibrosas, tū membranosas partes solidorum corporū hæret ita deinde ipsas solidas populatur, hactenus ex Galeni. 10. meth. de cura hecticæ febris.

Vbi hectica febris ex bilioso humore phlegmonem incensam & sacrum ignem, coniunctum habuerit, frigidam aquam incunctanter exhibere cõuenit. nos quippe in huiusmodi conditione & ardentißima siti præmente, frigidam (dij boni) quanta cum languentis commoditate exhibuimus. uerũ priusquam hanc offeras, laborem multo diuturniorem futurum prænuntiare medici est officium. Vbi autem reficiendi gratia frigidam dare expediat, in febriũ tamen incremento dum hectica in marasmodem transit, fieri minime congruit. proinde dum febris hectica cum aliqua putredine est, maxime si æstuosa fuerit febris aquã gelidam dare competit. neq; sine discrimine, citraq; delectum, in omnibus huiusmodi agendum sed cũ concoctionis ipsius materiæ indicia in urinis iam apparere incipiunt, tum maxime gelidæ aquæ usus comendatur. abstineant uero a frigida ubi acutus morbus ueluti causus in hecticam migrauerit, & in marasmode in transierit, præcipue si plus æquo ægrotus fuerit extenuatus. quũ igitur aqua frigida hectica laboranti aliena uidetur, ita subueniendum est. Cataplasmata, adspergines (quæ græce ἐμβροχαὶ dicuntur) & cærotas omnibus hectica febre oppreßis, frigoris conciliandi gratia, adhibere perpetuo maxime conducit, ne dũ ubi frigidæ usus nullum habet locũ, & quũ robur est imbecillum, uel quum præter modum sæuit caliditas, et corporis extrema adest tenuitas, & corpus non ex hectica febre facto marasmo carne uidetur exutũ,

inter principia nanq; inflammationes in locis affe=ctis nasci uerisimile est, uel iocinoris, aut uentris, aut uenarũ mesentericarũ, aut coli. & si non sit diutur=na inflãmatio, uteri, pectoris, pulmonis, septi trans=uersi, & aliarũ particularũ inflãmatione corripi poßint. operæ itaq; præcium fuerit medicum non ignorare, sed quasi prouidere, unde marasmus ortũ habeat, & frigorificis humectantibusq; præsidijs occurrere. sunt uero eius facultatis innumera, sed nullum reperio efficacius, cærota quæ ex oleo rosa=rum constituitur, nam ea solidas corporis partes sin gulas insigniter refrigerare & humectare consue uit. & cauet præterea pulchre ne si quæ reliquiæ hu morum quantũ uis exiles, restant, oĩno depereant. est uero eius cõfectio talis. Accipe cæræ denarij põ do unius. olei rosati unc. iij. Cærã ante omnia semel atq; iterum si res postulat lauato, usq; dum diluatur in aqua frigida, deinde amisce oleum, & accurate apud ignem per horam uel plus minusue, dum pro=be inter se confundantur, de coquito. tandẽ ab igne tollito, seduloq; subigito, donec in alguerit, postea in pilam mittito, & contere, oleum super infunde, re=liquum modice lauato, & aquã gelidam paulatim, tantisper dum totum imbibatur, oleumq; rosarum in pila comisceatur, & cum uidebitur satis permi=stum, cum aqua & oleo tollito, quod si alborẽ ouo=rum adieceris multo cõmodius reddetur medicamẽ=tum, pari modo si ptisanæ succum qui admiscuerit adhuc efficacioris fuerit auxilij, utere ut supra gal.

docuit. nonunquã molliorẽ paraui admista aquæ et olei rosarum portione non exigua, atq; ita quidem liquidiore medicamento more unguẽti feliciter usus sum, illito cum eo uniuerso languentis corpore, sed præcipue emaciatis, & carnibus plane destitutis partibus. neq; uero satis est semel modo interdiu dictas partes sed oportet, sæpe sæpius per diem hoc ipso unguento illinere. & sane in uiscerum regiones multo affluentius perungere. Poma non omnibus qui hectica febre laborant, conueniunt, sed ijs dũtaxat, qui intemperaturã feruidã, ac aridã nacti sunt, conceduntur igitur melonum medulla interior, cucumerisq;. & mala, & mala duracina. senio autẽ ex morbo correptis conueniunt uuæ perquam maturæ, & quæ pependerunt, dulces. fici ad hæc maturi, nisi aluus plus æquo solutior sit. tunc. n. cibaria quæ modice astringunt præbere oportet, ut mala punica acida. mala cotonea. & quædam alia quæ potißime ieiunis ante omnia cætera fercula, afferre expedit. Ex Alexandro Tralliano.

Hecticorum aer uaporosus esto non siccus. Cibi uero ut cancri fluuiales probe cocti, camaratæ marinæ rubeæ, cochleæ, testudines nemorales, præcipue uero q̃ in uiridarijs nutriuntur, & nunquã utuntur aquis: pdices, phasiani, capones, qui sic nutriri debẽt. R. Frumenti electi mensurã unã ponatur ad coquẽdum & addãtur ranæ aquaticæ bene mundatæ. 100. uel. 50. iuxta frumẽti quantitatẽ. coquãtur una donec caro liquetur, postea colato, eo frumẽto nutri=

to.8.uel.9.diebus.potes etiam uti limacis, uel cancris loco ranarum.cum uero cochleis uteris optime dum coquuntur purgato,& lauato in aqua gelida cum sale ac cineribus semel uel bis, ut fuerit opus, conueniunt quoq; hædi,agni,uituliq; lactantes,et cuniculi.ex Gentili. Auicenna exhibet trociscos de cãphora qui sicci sunt,tu caue exhibeas nisi cum re aliqua humectãte ut serap.uio.miscueris,ex astario papiẽse.refrigerat quoq; & humectat aqua hordacea una cum fluuialibus cancris decocta,quæ in hunc modum paratur . Cancros fluuiales euulsis corticibus abiectisq; extremis aqua frigida,cinere & sale,ter uel etiam amplius,donec grauis,dor euanescat, abluito, deinde iterum cum aqua sola lauato,mox conterantur,& cum aqua hordei decorticati coquãtur, dosis.unc.vi.utatur qñ sitit,extra cibum, nam dum cibum accipit non erit absurdum si uinum paucifce rum album,bene dilutum,potauerit,uel aquã si fuerit assuetus in qua paululum cinamomi decoctum fuerit . congruum est ex auicennæ sententia uestire becticos sandalatis,camphoratisq; . compositionem quoq; aliquã ex rosis cãphora,sandalis,lilijs, aqua rosacea odorãdã tradere.partiri etiam cibus debet, & in die sæpius exhiberi, ut concoquatur . qñ uero in syncopim incidunt cibentur aqua carnis accepta (inquit ille) ex lateribus hædi,cum sale pauco, quæ coletur,misceaturq; ei aqua malorum pari portione,& addatur uini optimi decima pars,& propinetur.ex Auic.dabitur aliqñ lac amygdalarum cum

penidijs & tragagantho, ex Arnoldo. oua sorbilia nemo fere negat. lactucā quoq;, buglossum, in tuba, & huiusmodi olera cuncti laudant, carpiones quoque ex piscibus, auratas, mullosq; cæsar optatus comendat. testiculi pullorum, uitulorum, agnorum, hædorumq; dantur a sauonarola. accipiantur oua & in aqua frigida p aliquot horas cōfracta teneātur, postea uero coquantur & cum succo aranciorum, punicorumq; & saccaro comedātur. Gelu ēt (quam gelatinā uocant) cō omphacio uel succo punicorum saccaro & rosis confectum conuenit. & caseus recens non salitus, si recte concoquit aliqñ conceditur. ex Sauonarola. hæc de cibis ex arabum schola. Auicenna ex medicamentis hoc exhibet.
R. Plantaginis. amili, gummi, tracacanthi, ana. dr. iij. boli armenij, spodij ana. dr. iiij. ς. papaueris. dr. v. rosarum. ς. cucurbitæ, cucumeris, portulacæ ana. dr. vi. granorum cytonij mali a cortice depuratorū. ς. peponis, & Mellopeponis ana. dr. vij. succi glycirizæ dr. x. conficiantur cum mucilagine psillij. Gentilis uero huiusmodi parat electu. R. consolidæ maioris unc. iij. conseruæ rosarū, bubloßi, nympheæ ana. unc. ς. corticū citrij conditi cum saccaro candi unc. i. penidiorum unc. ij. succi glycirizæ margaritarū orientaliū, ablutarum, iacintorum, smaragdorum, saphirorum ana. dr. ς. Vuarum passarum mundatarū unc. ς. Cytinorum. ς. papaueris albi conquassati fortiter, boli armeni, coriandri præparati, rosarum rub. quatuor seminum frigidorum, maiorū & mi-

norum, ana. dr. iij. ſ. acetoſæ dr. ij. Piſtaciorũ. dr. 1. Gũmi arabici, dragaganti infuſorũ p tres horas in aqua nympheæ & acetoſæ ana. dr. ij. oßis de corde cerui intus & exterius purgati nu. iij. ſandalorum alb. & rub. & muſcatellini. ana. dr. 1. Carabæ ſpodij ana. dr. ij. camphoræ. ſcro. 1. Auri optimi in ſcobem redacti, aureum nũmũ unũ. Carniũ teſtudinũ coctarũ & præparatarũ p uiã expreßionis exiccatarum unc. ij quarũ uice sũmi poſſunt cochleæ, uel gallorũ teſticuli. ſaccari. q. s fiat electuarũ p bolos, cũ aqua roſ. bugloſſ. & de corticibus citrij. ana. q. s. deaurentur auri bracteis, & aqua ſtillatitia ex ſanguine humano. Exhibẽtur quoq; ſerapia roſacea, Violacea, de papauere. Arnaldus uero hæc exhibet quæ ipſe experta dicit. ℞. Hordei mundi. P. 1. ſeminum comuniũ dr. ij. ſucci glyciritzæ, berberis, ſebeſtem, amygdalarum dr. v. ſ. maluæ bombacis ana. dr. iij. uiolarũ dr. ſ. roſarum dr. 1. ſ. feniculi, petroſelini ana. dr. 1. ſ. fiat ſerapiũ hoc modo, accipe quã plures teſtudines & ſcinde eas membratim, & proiectis earum conchis, cum uino albo optimo & pauco ſale abluito. deinde coquantur optime in aqua, ſic ut caro ab oßibus ſeparetur. & prædicta addantur omnia. obturetur os ollæ ut fumus expirare nõ poßit, & addito ſaccaro q. s. fiat ſerapiũ quo utatur cottidie, nam mirũ immodũ conſumptos inſtaurat. laudat quoq; ſerapium de ſucco cucurbitæ. de pſillio, Præparat ſerapiũ hoc pacto. quod mirabile appellat. ℞. teſtudines nemorales, uel celebella

caponũ, & lauentur cum uino & aqua, conterãtur in mortario, & cũ illis admisceantur, dulcis radicis & succus eius, rof. drag. gũmi arab. ana. dr. 1. 5. seminũ pap. albi, portulacæ, lactucæ, amidi ana. dr. 5. seminũ cucumeris cucurbitæ, mellopeponũ, peponũ añ. unc. 5. seminũ maluæ, uio. ana. dr. ij. spodij unc. ij. hordei lib. 5. penidiarũ dr. 5. sem. bãbacis, cytoniorũ, ana. dr. iiij. pinearũ, amigdalarũ, uuarum passarum, sebestem, ber beris. ana. unc. ij. 5. Ponantur in olla & os cum pasta & argilla obturetur ne fumus exeat, & coquantur ad consumptionem tertiæ partis, colentur & late admisceatur saccharum & serapiũ conficiatur, dosis sit quantum testa oui capit, cũ triplici quantitate aquæ hordei: habet idem Arnoldus Clystere huiusmodi ex serapione. Accipe caput arietis, & pedes eius, contundantur, ponanturq; in olla infundatur. aqua. q. s. tritici & hordei mundi, ana. pug. 1. Aneti, Camæmili, ana. dr. 1. uuarũ passarum unc. 1. ficuũ nu. x. coquantur ad consumptionẽ tertiæ ptis, colẽtur, cuius decoctionis accipe lib. 5. butiri unc. 1. olei sisamini unc. ij. olei balanini unc. 5. misce. utere donec humectetur corpus & pinguescat. dantur quoq; per os zulapia rosacea cum aqua decocta, uiolacea, ex nyphea, & huiusmodi, unde fit zulapiũ instaurans. ex aqua stillatitia caponũ uel perdicũ, cum aquis de endiuia, uiolis, lactuca, & similibus & saccharo. educitur ẽt aqua stillatitia ex cochleis, cancris, testudinibus, nõnulli propinant sanguinem humanũ destillatũ qui sanguis debet extrahi ex cor=

pore iuuenis temperati, daturq; cum triplo aquæ rosaceæ & saccaro. alij educunt aquã p alembicum ex anguillis purgatis lotisq;. cõficiuntur etiã maza panes ex sacchalo, amilo, oleo amigdalarũ dulcium recenti, ex sauonarola. Oleum amigd. dulc. non solũ adipem gignere, sed etiam carnẽ natum est, quia ob dulcedinẽ prompte ab hepate trahitur, et in sanguinem bonũ mutatur, quo partes oẽs abunde nutriuntur, Hecticis & aliter consumptis hac de causa est saluberrimum, quum. n. his facultates oẽs non solæ naturales sint imbecilles, male coquunt, nisi alimentum coctu, & distributu, sit facile. quale est id oleum ob essentiæ tenuitatem coqui paratissimum & distribui, adde quod etiam alimentum dat corpori, quod aliquandiu furori in hectico febrilis caloris resistat ut cremor ptisanæ. ad hæc cum calore sit temperatum omnium intemperiem corrigit, & cum humidum sit, ad secundum ordinẽ, hecticis febribus est saluberrimum, non modo sumptũ sed etiã cum oleo uiolaceo illitum spinæ. ex Iacobo Syluio in Mesuem. hactenus de febre hectica.

De synocho ex putredine.

IN quibus una accessio ab initio ad finem, perpetuo manens in multos dies porrigitur, eas febres συνόχους græci, latini cõtinentes appellant. Ex gal. 9. meth. ca. 2. Tres uero sunt differẽtiæ (non. n. nũc loquimur de synocho absq; putredine quæ ex diariarum est genere) nã quædã earum a principio usq;

ad finẽ perdurãt æquales, quædã paulatim augẽtur, tertia species paulatim decrescit, unde homotonæ, inualescẽtes, decrescẽtes appellãtur. ex. 2. de dif. fe. 2. Accidit porro continens putrida ubi in omnibus uaßis, maximis potißimum æqualiter oẽs putrescũt humores ut docet Gal. ij meth. ca. 4. & 9. meth. ca. 3. quare hoc genus febris in gracili, & frigido corpore consistere non solet, sed plurimũ in ijs qui sanguine abundant, & corpulentis. debent. n. quæ putrefiunt, tum calida, humidaq; esse, tũ uero difficilem transpirationem habere, aduertendum tñ non totũ sanguinẽ inuenis putrescere licet oẽs humores æquabiliter putredinẽ sentire dicantur. natura. n. tantum onus ferre non posset, corpus nullo pacto nutriretur, atq; oẽs huiusmodi febre correpti necessario perirent, ex sauonarola. addit mõtanus ueronẽsis serositatem sanguinis tantũ putrescere non ipsam substantiam sanguinis.

Indicia febrium quæ humorum ratione accenduntur, hæc sunt, primũ quidẽ nõ inseparabile sed propriũ. quia nulla præincipiẽs causa eas antecedit, neutri. n. aliorũ generũ hoc iest. ubi quis igitur sine præincipiente causa cœpit febricitare scire oportet huius causam in humoribus esse. Illud uero quandoq; usu uenit, qa aliqua ex præincipiẽtibus causis, sui ratione febrem accendit ephemerã, subsequitur autẽ altera ex putredine humorũ. qñq; afficitur corpus ad id habile fuerit, hoc est qñ impurum extiterit, ac superflua materia redundans, hæc. n. quum in ephe-

meris immoderatum calorem contraxerit atq; hinc putrescendi principium acceperit, alterã febrium speciem succendit priore desinẽte, initiũ autem a ri gore sumere febrem ubi neq; ardor solis, neq; frige factio ualida præcesserit, qualis præsertim p niuẽ facientibus iter contingeret solet, aut qui aliter in uehementi frigore diutius cõmorantur, proprium & hoc existit signum febrium quæ ex putredine accenduntur humorum non tñ inseparabile, neq; .n. in omnibus inest, quẽadmodum neq; horrores, ip si.n. non modo nõ sunt ab huiuscemodi febribus inseparabiles, sed neq; ab initio proprij. inæqualitas uero pulsuum atq; caloris siue in principijs siue in augmento contingat, est huiuscemodi febrium generis proprium indicium, non tamẽ & ipsum in separabile, multæ.n. & sine insensibili inæqualitate incipiunt atq; ad consistentiam accedunt, adhuc autẽ magis neq; hoc est inseparabile quod scilicet, exacerbationes plures, quasi inuasiones habeãt, quod super exacerbari uocamus, sicuti neq; pulsuum afflictatio, sic autem nominant, qñ incipiente accessione, satis paruos, atq; inæquales eosdem habent. neq; .n. hoc ipsum ab hisce febribus est inseparabile, non tñ alicui alteri febrium generi cõmune, sed proprium istarum ac peculiare. sicuti & inæqualitas ipsa, nisi alicuius symptomatis ratione superueniat. sæpius .n. ubi humor aliquis uitiosus in ore uentriculi fuerit aceruatus, qui ipsum aut mordeat, aut refrigeret, par ui simul fiunt, atq; inæquales. & paruitas

quidem in frigidis, inæqualitas uero in mordacibus accidit, at ubi, euomuerit hæc ambo protinus ceßāt. cum uero ipse uentriculus omni noxa uacat, ad propositum febrium genus pertinet huiuscemodi pulsus. maximum autē est earum quæ ex putredine fiūt febrium indicium qualitas caliditatis, nihil. n. est in ea benignum neque moderatum, neq; ullo pacto similis est ei quæ in ephemeris sentitur, sed mordax quodāmodo potius existit, tactuiq; molesta sentitur, & queādmodum fumus oculos ac nares, sic ipsa tactum uidetur erodere. sed in principijs quidem accessionum ut in quibus calor adhuc suffocatur, ac superfluitates intus succēduntur, non statim admota manu discernitur, at p morā prædicta caliditatis species ex penitioribus partibus effertur, quæ appositam manum pungit, atq; erodit instar medicaminis acris. ea uero est putredinis humorū progenies quæ manifeste quidem sentitur, increscentibus ac consistentibus febribus, nō manifeste autē, neq; statim incipientibus. Proprium uero atq; inseparabile est febrium quæ in humoribus accenduntur submißionis pulsuum uelocitas, quæ manifestius quidem in crescētibus febribus, non obscure autem incipientibus ac consistentibus fit. comitatur autē has febres in initijs quidem pulsus paruus ac uelox, cum uero consistunt, & magnus simul ac uelox. sic & quæ in exteriori quiete, existit, frequentia in huiusmodi febribus manifeste deprehenditur cuius similis neq; in ephemeris, neq; in becticis apparet, maximum ue-

ro, & harum febrium indicium existit cruditas urinæ, debilis etiam concoctio, proprium est indicium febrium, quæ humorum sequuntur putredinẽ, neq; .n. cruda, neq; concocta debiliter in ephemeris apparet. ac earũ quidẽ alterutra seorsum est propriũ huiusmodi febriũ inditium, simul autem utraq; dicta secundum distunctionis proloquium omnino inseparabile. huic. n. febrium generi urinæ primæ uel omnino crudæ uel debiliter coctæ in principio associãtur, neq; unquã, magnum aut effatu dignum concoctionis indicium, in huiuscemodi febribus in primis urinis apparet, si excipiamus eã quæ fit ex ephemeris febribus permutationem, de qua a nobis antea dictum est. præter prædicta autem propositarũ febrium indicia, contingit etiam eo tempore quo accessio consistit, casum aliquẽ febris ardentis apparere. quod si etiam casus se ostendunt, qui in febribus hepialis & liparijs appellatis sicuti & qui in hemitritæis aut succẽsiuis, aut in quapiã alia huiuscemodi febre uideri solẽt erunt quidẽ propria huius generis febrium quæ ex humorum putredine accenduntur, indicia, non tamẽ inseparabilia, atq; iccirco ubi ipsa non adsint, ex alijs dignoscere licet, quod si affuerint, nõ solum ad genus huiuscemodi febrium pertinebunt, sed etiam aliquam earum speciem indicabunt. & quidem si post febris declinationem integra non successerit integritas, siue cum sudore siue quouis alio modo declinet. ex duobus alterum uel permutationis est argumẽtum, si oĩa quæ præcesse=

rint febrium ephemerarum fuerint indicia, aut si nulla ex his fuerint, statim, ab initio febrem aliquã, ex his quæ putredinẽ humorum sequuntur, inuasisse indicatur, Hæc de signis febrium ex humorum putredine succensarum generatim dicta sint ex Gal. 1. de feb. dif. ca. 7.

Qui uero synocho febricitant ijs & pulsus maximus fit, æqualis & uehemens, quibus etiam arteriæ consistentia, nec durior quã pro natura, est, nec mollior, celeritatis tamen frequentiæq; eo puenit, quo febris ipsa magnitudinis. insunt quoq; putredinis notæ tum in lotio, tum pulsu, tum caloris ingrata qualitate, 9. meth. cap. 3.

Præsagium.

SYnochus increscens deterior est alijs, & raro fit in ipsa bona crisis. ex sauon. non admodum formidandæ sunt continentes febres nisi aliquod pessimum symptoma ipsis adijciatur, non tamen omnino tutæ sunt, putrescente. n. subtiliori sanguinis pte periculum est ne pars altera insiciatur, quod esset fere perniciosum.

Historia.

SEruus quidam haud inexercitatus quidem, cæterum in palestra parum uersatus quum toto die multum laborasset, deinde lauatus paucula comedisset, cœpit nocte febricitare, totum etiã cõtinuans sequẽtẽ diẽ, hunc nos post secundã noctẽ uidimus, in cæteris quidẽ oĩbus alteri iuueni qui synocho nõ pu=

trida laborauerat similiter affectũ, uerũ putrescentium humorũ euidentes præbentẽ notas, itaq; uena quoq; huic protinus incisa, usq; ad animi defectũ uacuauimus, quod maximũ plane, ubi ualentes uires sunt, continentiũ febrium est remedium. id quod tũ ratione tũ experientia didici, primũ nanq; in contrariũ statũ agitur corpus, celerrime ex animi defectu refrigeratũ, hoc uero nemo inuenire potest, neque quod ipsis ægris, neq; quod naturæ quæ animãtes gubernat, iucundius, utiliusue sit, postmodũ in huiusmodi corporibus necessario superuenit alui deiectio, nonnunquã uero bilis uomitio, quas res statim a toto corpore madores, sudoresue excipiũt, Post id idoneo interposito spatio, cibauimus primum mulsa, deinde una interposita hora ptisanæ cremore. atq; oĩa intra quintã acta sunt horã, quũ aũt similis sibi perseueraret febris, synochũ eã fore ex putredine expectauimus, itaq; accidit, quippe cũ eã secunda noctis hora, pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei accessionẽ futura ne esset an secus diligẽter obseruare uolebamus, cuius in septimã horã noctis suspicio erat. itaq; cũ summo mane superuenissem inueni qđ expectarã, nã nec tertiana inciderat accessio, febrisq; remissior paululo quã uesperi fuerat, apparuit, ut aũt rursus, hominẽ meridie uidi. eratq; iã certissimum & febrẽ decreuisse, & synochon febrẽ esse, sed quæ decresceret, satius uisum est tũ quoque hominem similiter nutrire, quarta uero exacta nocte, manifeste minor etiam quarta die erat. qua

rursus quoque ad eundem modum homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc sequuta est quinta nocte, magnitudinem remittere sic, ut quinto die liquido plane appareret minor esse febris quã ante, itaq; ad portionem minuentis se febris, urinæ quoq; concoctio ꝓcesserat, eratq; haud obscurum septimo finiendã. quod ita plane. factum est. Gal. 9. meth. ca. 4.

Methodus curationis.

QVi ita laborant si recte curabuntur ijs sanguinis mißio est adhibẽda, quĩ quibus corpus ex succorum abundantia inhabile ad transpirationem iam redditum, tantum caloris congeßit, ut inde iam febricitet, ijs tantum sanguinis est detrahẽdum, quantum uires tolerant, pro certo quoq; habẽdum nisi ijs qui hoc ꝑ naturam sunt habitu, id adhibeatur præsidium, fore ut uel suffocentur, uel certe syncope præhendi omnino periclitentur, nisi eos uel uirium robur, uel plurimus sudor, uel largum sanguinis profluuium a morte uindicet. at illud uel me tacente constat, non esse nunc nobis de ea abundantia sermonem, quæ ad uirtutem comparatur, uerum de ea, quæ contineri a uasis ultra non ualet, quæq; ob id ipsum tum perrumpere uasa, tum recludere solet, reliquaq; modo dicta symptomata inducit, obstructionem, distentionem, tumorẽ, ruborẽ, de hac inquã mihi omnis sermo tum habitus est, tum uero nihilominus habẽdus, si quidem copia hæc dum bo-

nitatem

nitatem suam seruat, ut pariter augeri cum robore uirium est nata, ita si qn̄ has grauat, nec de cætero augebitur, & bonitatem naturæ amittet, at si non amplius a natura regatur, fieri nequit ut non putrescat, qn̄quidem nec aliud ullum ex his quæ foris sunt, humidum calidumq́; corpus manere imputrescibile cernimus. Ergo festinare ad sanguinē detrahendum oportet, quo uasorum natura ex trāspirando, uētilandoq;, naturalem temperiem seruans, humoribus eo quo inter initia modo dominetur, qn̄ si ad intemperiem uersa laborabit, metuendum est ne hi putrescant. excitatur autem intemperies in ea ex febris calore, quē si qn̄ rudis quisspiam medicus auxit, non uacuata stipationis causa, in incerto reliquū omne remedium est: ubi nanq; emitti abundātia postulat, calor autē refrigerari, pugna discordiaq́; inter ipsa sanādi oritur remedia, scilicet ijs, quæ refrigerent, quāuis tēperiē naturæ concilient, saltem abundantiam intra corpus detinētibus. quæ uero rarefacienda cute hanc educant omnibus calfacientibus sic ut si abundautiam emittere uelis, febrem augeas, si febrē refrigerare abundantiā moreris. in hanc consilij inopiā deueniunt, qui statim a principio non uacuarūt. optimū igitur factu est (id quod nos semper in re quaq; facere uidisti) statim non numero dierū sed uni uiriū robori, in febribus eius generis attentū esse. quippe q̄ si seruatum est non solū, sexto, septimoue, sed etiam sequentibus diebus sanguis est mittendus. quod si curare alqn̄ infirmū co=

geris cui non solũ antea secandæ uenæ remediũ præ termissum est, sed nunc quoq; uel p medicorũ ignorantiã uel ipsius laborantis, propinquorumq; eius timiditatem procedente tempore mittere sanguinem probiberis, ad frigidã exhibendã. accedes (idq; non ante notas concoctionis) sed diligenter antea discernens quantum ex ea nocumentũ contingere poßit nã si id aut exiguũ, aut nullũ, offerenda potui est, quæ pura frigida sit, quantũ bibere ægro libet, quinimo magis id audebis, si frigidæ potioni insueuerit. sin magnũ timetur incomodum, ab hac quidẽ abstinendum, atq; alijs auxilijs quibus obstructio eximatur, & abundãtia uacuetur, & febris feruor deferbeat utendũ. Porro incõmoda quæ frigidã potionẽ intẽpestiue, immodiceue exhibitã sequuntur, in his consistũt, q lentos, crassosq; humores, siue hi obstructiones, siue putredinẽ, siue phlegmonẽ siue qualis erispelas, aut scirrhus, aut ædema est, affectũ creuauerint, attenuari digeriq; probibent, ergo quoties ex his febris accenditur, atq; ad eos uacuandos frigida data non conducit, ad præsens quidẽ non paruũ affert leuamẽ, propterea quod iã accensam febrẽ extinguit: uerũ quũ causa eius adhuc pstet, aliã denuo accendi est necesse, atq; ea quæ præceßit nonũquam difficiliorẽ, ppterea qđ dẽsatũ ex frigida corpus est atq; hæc una noxæ species est minime cõtẽnenda. altera talis est, multæ laborantis imbecillæ particulæ, siue ita se ex naturali intemperie habeãt, siue ex uitio ascit. tio a frigida læduntur. alij nanq; gula adeo

uehementer est affecta, ut uix deglutiret. Alij uentriculus sit, ut uix concoqueret. alij ipsum uentriculi os, aut iecur, aut colon, aut pulmo, aut septũ transuersum, aut renes, aut uesica, aut tale quippiã aliud a frigida percussum, ad propriũ opus infirmũ est redditum, nõnulli autẽ ex intẽpestiua immodicaq; eius potione, non multo interposito tempore, nec postmodum sed illico, difficultate spirandi, & cõuulsione, & tremore corripiuntur, ac toto (ut semel dicam) neruoso genere lædũtur. nec ignoro quod formidolosum te ad frigidam offerendã ijs quæ memoraui redderem, nisi ea me usum subinde attestarer, semperq; cum successu, nec ægrũ in ullo manifeste lesisse. quibuscunq;. n. i principe ꝑticula tumor aliquis, i. e, phlegmones, ædematos, aut scirrhi genere constitit, ijs frigidã offerre non oportet, sed nec ijs quibus obstructio, putridusue humor non concoctus incommodat. quod si euidentes percipis absq; iam dictis tumoribus concoctionis notas, illud duntaxat estimabis sit ne pars aliqua temperamento adeo frigido ut in hanc noxa procumbat. Porro Erysipelas, quod uerum erysipelas sit, non aliter sanaueris. at si mistũ cum phlegmone sit, in hoc concoctionis expectandæ sunt notæ, minus etiã tuta est ijs qui exiguũ sanguinẽ carnẽq; obtinent, frigidæ potio, celeriter nãq; ad solidas animalis peruenit partes, nulli quod eius uim frangat occurrens. Maxima igitur continẽtium febrium remedia hæc duo sunt, detractio sanguinis et potio frigida, uerum illa nullo non tẽpore,

modo uires sustineant, hæc cum & in pulsu & urinis, concoctionis euidentes cernuntur notæ, febris autē est maxima, Attendenda uero cum uenæ secandæ indicationibus sunt, tū quæ eā præcedunt, tum uero quæ omnino excipient, nam si præcedat ciborum cruditas, tanto tempore differre uenæ sectionē iubebis, quantum satisfacere, tum ad eorum concoctionē, tum ut excrementa descendāt, uidebitur, sin sequetur necessario uacuatio quæpiam, tantum illi de eo ꝙ superfluum est, relinquendum, quantum est per eā uacuandum. itaq; si tempore mittendi sanguinis menses moueri contigerit, siue etiam hæmorrois sit reclusa, si inspecto fluentis impetu, ipse satis fore uidebitur, qui solus quod requiris uacuet, naturæ rem omnē permittes, sin minus tantum ipse detrahes quo ex coniunctis ambobus perficiatur quod postulas. ueluti autē in his ad ipsam naturalem uacuationē quæ sensu usurpetur, non leuiter attentum esse oportet, ita alibi uel ad naturā ipsam, uel ætatē uel cæli statum, sunt.n. nonnulli ad exhalandos digerendosq; corporis succos natura propensi, pueri certe pp ætatem perpetuo, cæli uero status ubi calidus nimium est & siccus, uoco cæli statum ipsam ambiētis nos aeris temperiem, sub qua, & anni tempus et regio cōprehenditur, qñ horum quoq; utrumq; ex ambiētis temperie indicationē mutuatur, propensi autem ad digerendos corporis succos sunt, quicunque natura sunt humidi, magisq; si accedat caliditas. Præterea qui raro corporis sunt textu, Ad hæc qui-

bus os uentris aut amara bili abundat,aut imebcillũ est,aut supra modum sensile. Atque hi quidem scopi sunt,qui sanguinē detrahendũ dehortantur. qui uero simul indicãt,una cum affectu cuius causa primũ requirebatur,habitus durus,densusq́;,et uno uerbo qui haud facile digeritur,tum ambiens humidus frigidusq́;.sane merito sanguinem mittendum adhortantur,quædã dehortantur,nã ipsius scopus est euacuatio. At eorum quæ cõprehensa sunt quædã transpirationes morantur,quædã promouent, & quædã ad euacuandum prõpta sunt, quædã secus.sane transpirationē corporum prohibent,tum meatuũ stipatio,tum circundãtis nos acris humiditas,et frigiditas,contra promouent ea quæ his sunt cõtraria. Eorum autē quæ uacuantur quæ calida humidaq́;ac tenuia sunt,ea celerrime digeruntur,cõtra q̃ crassa Glutinosa, & frigida sunt,ægre transpirãt. Atque hæc quidē ad rē propositã de mißione sanguinis, ac frigidæ aquæ potione nõ ignorasse expedit. quarum utranque metuentes non paucos medicos uidisti,utique imperitos. ex. 9. meth. ca. 5.

In his febribus facilis toleratio & consuetudo spectari debebunt,qñ cibus illis eo tempore est offerendus,quo melius quã prius se habent,eoq́; potißimũ diei tēpore,quo prius in sanitate cibari erãt sueti. Etenim facillime cibũ ferent si ex his cõsiderationibus assument. 2. met. ca. 5. Post duas igitur a sectione horas ptisanæ cremorē exhibebis,quietemq́; imperabis,ubi a somno excitati fuerint,rursus ptisanæ

cremor exhibendus, In hac uictus ratione usque ad tertium diem persistendum idq; si uires robustæ fuerint, sin contra haud sine ingenti dispēdio uictus tenuis exhibetur. sed adijci ad nutrimenta tantū oportet, quantum est de robore uirium imminutum.
Squonarola in huiusmodi febribus statim clystere imperat lenitiuum ut ipse appellat ex beta, malua, matre uiolarū et huiusmodi, postea uenā secat, post uenæ sectionē nisi corpus sufficienter refrigeretur lib. unā aquæ hordei, cum uncijs tribus zulapij uiolacei exhibet, post duas horas uictū instituit qualē morbus, causa & aliæ indicationes expostulāt. hæc si non sufficiant, eodem die iterū portionē sanguinis aliquā educit, & aquæ hordei lib. 5. propinat, sitiq; deinceps molestante aquā decoctā cū uino granatorū cōcedit, zulapiū quoq; rosaceū, cū aqua acetosæ, uel endiuiæ, & huiuscemodi ut in Vlpiano quem curauit apparet.
Galenus autem. ij. meth. ca. 8. cum iterum putredinis tollendæ methodum indicaret, ita dicit. Ergo ordiamur ab eo q̄ primū indiuisione indicans fuit. Ea erat humorum putredo, Ac consideremus quibus maxime scopis quibusq; indicationibus usi, curationem eius inuenire poßimus, principium uero inuentionis ipsa erit rei natura qua de agitur, etenim id quoq; demonstrandi methodis didicimus. quæ nam igitur est putredinis natura? nēpe mutatio totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptelam a calido externo, nō. n. profecto a proprio calore cor-

rumpitur quicquã, imo contra prorsus quicquid in rebus subsistit. id augetur, roboratur, sanũ est, ac uiuit, dum proprio calore regitur, ueluti nimirũ ipsa animantium corpora, tametsi plurimã substantiæ suæ portionẽ humidã & calidã sunt sortita magnũ tñ annorũ numerũ sine putredine, ac sana uiuaq; exigunt, si seruetur ut monstratũ est eorũ proprius calor, in cordis quidem corpore p respirationem, in reliquis omnibus partibus tũ p cõmunitatẽ quã habent cũ corde, tũ p aliã quãdã respirationis speciẽ, quæ p totã agitur cutẽ, & transpiratio, pspiratioue dicitur. his uero læsis una etiã naturalis calor læditur, Alter uero quidã alienus, ac præter naturam in corporibus excitatus, primũ quidẽ ipsos succos pp humiditatẽ, & putrefacit, & corrũpit, spatio uero tũ adipẽ inuadit, tũ carnem, tanquã igitur in ijs corporibus quæ non uiuũt, ac putrescũt, primũ quãtum eorũ iã cõputruit, separãt, dein ei quod reliquũ est, in frigidũ aerem sublato, perspirationem refrigerantem moliuntur, ita utiq; & putredinẽ, quæ in uiuis est orta sanabimus, id scilicet quod iam corruptũ est oĩ ratione uacuantes, quod reliquũ est moderatis motibus & refrigerãte perspirante ad exactam symetriã reducentes. ac uacuationẽ quidẽ illius p urinã, deiectiones, uomitũ, ac sudores moliemur, post hanc dimotiones mediocres una cũ ambientis bona temperie, adhibebimus, quẽadmodum autẽ horum quodque recte administrandum sit, paulopost æstimabimus nunc ad secundũ in diuisione transeamus,

nempe quẽadmodũ quis, causæ quæ putredinẽ excitauit adhuc manentis remediũ facillime inueniat. est autem neq; in hoc difficultas ulla, quippe cũ ꝑ cõtraria tollatur, Itaq; quoniã transpirationis prohibitio putredinis occasio fuit, hanc arbitror summouere oportet, at ea cũ uarijs generibus est orta, et den satis exiguis meatibus, et constrictis corporibus et humoribus tũ abundantia, tũ craßitudine, tum lentore suo obstruentibus singulæ harum affectionum ꝑ contraria curandæ sunt. densitas ꝑ ea quæ rarefaciunt, constrictio ꝑ ea quæ fundunt, abundantia per ea quæ euacuant. craßitudo per ea quæ dissecant, & lentor ijs quæ detergent. at siquidem totum corpus dictorum iam singula occuparint, etiam toti corpori per contraria est succurrendum, sin unam partem quampiam putredo inuaserit, illi adhibenda iam dicta sunt remedia, sed de ceteris alias: nunc de ea putredine quæ totũ corpus occupat, quæq; synochos febres excitat, sermonem faciemus. Ergo a corporibus quæ sic afficiuntur, expellenda quæ putruerunt, ꝑ urinas, & aluũ, & sudorem sunt. ꝙ si ad os uentriculi aliqñ sua sponte impetũ faciant, etiam ꝑ uomitiones, aliter autẽ non est ꝙ eam præter naturã irrites. ac eorũ quidẽ quæ iam dictas uacuationes promoueant, non parua materiæ copia est, sed maior eorum portio cum calida siccaq; facultate sit, febrẽ auget, itaq; deligenda medico sunt ea, quæ citra calfactionẽ siccationẽq; ualentem, supra dictas uacuationes præstent, cuiusmodi sunt cremor ptis-

ſanæ, & aqua mulſa, & oxymeli, & apomeli, et apij radix in aqua quæ potui datur incocta. hæc autẽ ipſa uentri quoq; ſunt idonea, qui ſi nihil reddat, inijcienda per clyſterẽ aqua mulſa cũ oleo eſt, ſane totum corpus priuſquã id uacuaris rareſacere nõ expedit, ubi uacuatũ eſt utiq; licebit id medicamento aliquo cui calor tepidus inſit rarefacias, cuiuſmodi eſt q̃ ex chamamelo conficitur. in hoc tẽpore ſi uinum quoq; aquoſum bibatur, id omnes uacuationes promouerit. idem faciat & tẽperatum dulcis aquæ lauacrũ. Cæterum ubi magnitudo febris obſtat, ſicuti in ſynochis, nec uino eſt utendum, nec lauacro, nec ijs quæ habitũ rarefaciant unctionibus, ſed aqua frigida ſicuti prius diximus pota ĩ his febribus eſt aptiſſima. niſi tamẽ aliquid eorũ quæ prædicta ſunt hãc quoq; prohibeat, quippe ipſius febris frigida pota perpetuo eſt remedium, non tamen putreſcentium humorum ꝑ aluum, urinas, uel ſudorem, uacuãdorum, quo magis exercitatum eſſe in ijs quas nũc tradimus methodis oportet, ac in ægrotantibus conſiderare & quæ ſint ipſius febris remedia, & quæ ipſius ubi per ſe ſola ſubſiſtit putredinis, quæ rurſus efficientis hanc cauſæ, atque huius quoq; quũ per ſe ipſam ſubſiſtit. quippe non ſemꝑ inter ſe cõſentiunt hæc oĩa, ſed plerunq; aduerſantur, quo caſu memores eorũ quæ didicimus, id quod maximum omniũ eſt aggredi oportebit, atq; ei uel ſoli, uel magis quã cæteris ſubuenire. ſane ſcire licet difficile eſſe, acriq; indicio indigens febrem, putredinẽ, & Effectricem

causam, ubi scilicet ipsa quoq; adest, inter se confer re. difficilius tamen est si uires quoq; cum illis una conferre uelis: quod utiq; sicut ante cõprehensum est ppuitæ ipsius respectum semper est necessariũ, aliquando uero & ex accidenti sicut ad morborũ sanationẽ, hoc uero me ostensurum promisi, siquidẽ quod putrescit si uestis esset, aliudue inanime corpus, utiq; ex ijs duntaxat quæ prædicta sunt indicationem caperemus, nunc quum in uiuente corpore putredo concipitur, quod tũ alterare potest, tũ concoquere, tum utile reddere, quicquid putrescentium ueluti semiputrescens, semimalumq; est, utiq; facultatẽ eius qua naturaliter cõcoquit excitans firmãsq;, quæ putrescentia sunt sanabis. itaq; etiam tum maxime eos cũ fiducia, uel in balneo lauamus, uel ijs quæ habitum rarefaciant medicamentis utimur, uel aquã frigidã uel uinũ bibendum damus, quũ notas humorum concoctionis cernimus. neq; n. pulsus duntaxat uires ad eiusmodi agenda firmas requirimus, ueluti nec eius facultatis quæ uoluntarium motũ præstat, sed ipsius potius concoctricis. Ergo si & uires cunctæ ualentes sunt, & febris ardentissima, & concoctionis notæ plane euidẽtes, frigidã homini dare audacter debebis. constat nanq; talem hominẽ senem non esse ex quo oẽs illi uirtutes ualentes esse proposuimus quod si etiam bona corporis habitudine sit, tum status cœli calidus, ac siccus, etiam si infrigidã natationem hunc dimittas, haud quãquã lædetur, eiusmodi nãq; temporis oportunitate usi, qui sese in

frigidam coniecerunt, protinus quidẽ oẽs sudarũt, & non nullis eorum aluus biliosa reddidit. at si mediocris est febris, & uires non ualidæ, sed cum notis concoctionis, ijs qui ita se habent, balneum prodest, & uini potio, tum uero ex unctionibus eæ quæ rarefaciũt, idq; multo magis quum ambiens est frigidus, neq;.n. aut frigidam in balneo lotionẽ, aut frigidam potionem, in eiusmodi cœli statu fere expetũt, ut pote inspirationibus aßidue refrigerati, quũ si qñ infrigido ambiente uehementer uri ægrotum contingat, exigua salutis eius habenda spes est, si uero nec concoctionis habeat signa, nec uires ualidas seruari is plane non potest.

Blasius autem astariensis, uir non plane ineruditus, hæc habet in cura huiusmodi febrium: primo requirit aerem qui ad frigidum & siccum inclinet, ptisanã exhibet hordei, uel panatellã ut uocãt, uel etiã amigdalatum nisi adfuerit profunditas sõni, concedit lactucã, oxylapatum, spinachia, endiuiã, cucurbitas cum aceto alteratas carnẽ quoq; indeclinatione, & quocunq; tempore præsente uirtutis imbecillitate, ex fructibus pruna matura natura ægrotãtis existente sicca, uel mala punica acida si non fuerit sicca, aquã hordei propinat, uel uinum granatorũ, uel aquã fontanã decoctam cum zulapio rof. uel uiol. uinũ non nisi indeclinatione, nisi uirtuti subueniendum sit. quietẽ imperat, lectum laudat ex corio uẽtipleno, linteamina aßidue mutari admonet, sub quibus pelles teneantur, lecto non existente ex corio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

Post uenæ sectionē exhibet serapiū acetosum cum aqua endiuiæ, quod si uena secari aliqua ratione nō poßit, cucurbitas cum scarificatione apponit, sanguinis putrefactionē remouet succo punicorum malorum, & arantij. Post hæc ad corporis rarefactionē frictiones commendat, exhibitionemq; serapij acetosi, cum aqua end. & adianti, uel cum aqua radicū feniculi, uel apij hortensis. idq; in febris declinatione ijs uero quæ refrigerant, & febrilem Calorē extinguunt deinceps utendum docet. Landulphus post sectam uenā bilē flauā huiusmodi medicamēto educit, R. mirabol. citri dr. vi. contundantur & infundantur in aquis endiuiæ, lupu. & fumiterræ ana. q. s. cum modico paſſ. uel dragagā. & post. is. uel. 20. horas fiat leuis expræßio, cui addatur caßiæ nuper extractæ dr. vi. uel Diacatholiconis unc. 5. fiat potio quæ recipiatur in aurora. ad prohibitionē putrefactionis præter ea quæ dicta sunt, habet ipse oxisaccara, serapium de omphacio, ex berberi, ex succo limonū, urinā prouocat hoc pacto, R. serapij acetosi. s. unc. 1. 5 . lactis ex quatuor seminibus frigidis cōmunibus maioribus, detracti unc. ij. decoctiōis radicum endiuiæ unc. iiij. misce. sudorē prouocat. unc. vi. uel viij. aquæ hordei calidæ cum aliqua saccari portione cum libet, ægrotum postea cooperit, uasaq; plena calidæ aquæ circa coxas, dorsum & hypochōdria apponit, ut sudor facilius eliciatur. Auicennas præter hæc oīa in fine huius febris comendat trociscos de camphora, & de spodio in potu, bonos quoq; di-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

cit hos esse, qui sic parantur, R. spodij. dr. iij. seminis portulacæ dr. v. sem. cucume. dra. iiij. 5. cucurbitæ dr. vi. Gummi, dragagãti, amili, ana. dr. iij. succi glycirizæ dr. vij. fiant trocisci. Hæc ille. Arnoldus de uilla noua, fronti apponit epithemata, ex sand. al. et rub. & aqua ros. & huiusmodi. & petias in huiuscemodi liquore intinctas cordi applicat. uel inungit ex populeõ, oleo ros. succo solani, sed, ad extinctionẽ sitis præfert serap. de psyllio, & linguam lauat isto mucilagine, impleatur, inquit, sacculus lineus mediocriter tenuis, semine psylij uel saltem contrito lini semine, & ponatur in aqua frigida, & cum ipsa aqua mucilaginẽ quandã fecerit, cum ea lauetur lingua. q̃ si insomnia molestauerit pedes lauat & crura, in aqua in qua myrtus, uiolæ, maluæ, salicis frondes, lactucæ, hyosciami, & papaueris cocta fuerint, hac ille aqua non tantum pedes sed & manus, & tẽpora, & pulsus lauat, nec his contentus, aliquid etiã fronti ac temporibus illinit quod ad alliciẽdum sõnum faciat qualia multa dicẽtur cũ dephrenesi tractabimus exhibet micã panis ter uel quater lotam in aqua frigida, una cum saccaro comedendam. & si vij. die morbus nõ terminetur dr. 1. Rhei barbarici in serapijs de psyllio sem. comuni. cap. uen. & uiolaceo purgat. Trociscos uero de spodio non dat nisi in fine febris qñ adest fluxus qui ueniat coercendus. Leonellus fauentinus facta uenæ sectione sanguinẽ his medicamentis repurgat, R. Caßiæ nuper tractæ, unc. 5. Electuarij lenitiui, diaprunis solutiui, ana. dr.

iij. Electuarij de dactilis dr. 1. dissoluantur in decoctione florũ & fructuũ & fiat potus. pro nobilibus uero sic. R. Rhei barbarici electi dra. 1. spicæ. g. iij. fiat infusio secundũ artem in aquis endiuiæ, boraginis, acetosæ, ana q. s. deinde fiat fortis expreßio, cui adde diacatholici dr. yi. Electuarij de succo rosarũ, diaphænici, ana. dr. 1. 5. dissolue in decoctione florum & fructuum fiat potio.

De Febre continua.

Differt Continua febris a continente, nam in cõtinẽte nulla fit feruoris remißio, cõtinua uero in singulis acceßionibus remißionẽ sensilẽ obtinet, cõtinẽs unicã tantũ, acceßionẽ habet, cõtinua uero plures, cõueniunt aũt in eo q̃ neutra earũ, ad infebricitationẽ puenit, Porro græci medici ut hãc statuerẽt differẽtiã solæcismũ potius cõmittere uoluerũt, quã formã ipsarum febrium sine nomine relinquere. altera. n. illarum συνοχος, συνεχυς altera nuncupatur, ut. 9. met. ca. 2. Gal. docet. & de feb. diff. Sunt autem continuæ febres eiusdem generis cũ intermittentibus, eiusdem autem generis dico cum tertiana exquisita febrem ardentem exquisitam, & cum cottidiana, eam quæ cottidie exacerbatur, & tamen non intermittit, nam & febris ardens omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruat, differt uero q̃ cum rigore non irruit, neque intermittit, & quæ quottidie exacerbatur similiter omnes notas habet, cum quotidiana, in eo uero quod non intermittit eiusdem cum illa generis est. & sic de cæteris

iudicandum, ex Aetio. Fit autem continua febris ubi unus duntaxat humor intra uasa putrescit, cuius quidem tres sunt differentiæ iuxta humoris in uenis putrescentis diuersitatem, si enim flaua bilis intra uasa putrescat, tertianam continuam quæ alio nomine ardens appellatur, efficere solent, si pituita, cottidiana continua generatur, si atrabilis, quartana continua, ex Fuchsio. signa manifestißima sunt, nulla enim continuarum febrium peruenit ad infebricitationem, donec ex integro desierit. Porro necesse est qui illas curare uelit putredinem inhibeat, ita duæ statim se indicationes exhibent, quarum altera a febri, altera uero a putredine sumitur Atque a febre rursus duæ scilicet ut portio febris quæ iam accensa est percuretur, quæ uero in generatione est, inhibeatur. aliæq; duæ a putredine ut & quod putredinis iam factum est sanemus, & q in generatione adhuc est sistamus. quod in generatione est id perspiratio impedita facit, ita ad hæc quoq; duæ aliæ indicationes nascentur, tum ut q retentum est uacuetur, tum q retinẽdum est prohibeatur, sane prohibebitur ijs præsidijs quæ obstructioni medentur, huius rursus obstructionis q iã occupauit sanandum est, q futurũ est propulsandum. at curabitur quidem obstructionis q iam factum est per ea quæ obstructa liberant, propulsabitur q futurũ est si effluxũ obstruentiũ succorũ cõpescamus. Vnde satis liquet, q ultimũ in ipsa resolutiua methodo est inuentum id primum omnium in

Causæ.

Signa.

Curatio.

curatione esse peragẽdum, ex. ii. meth. ca. 10. quum itaq; particulatim rem expendentibus quinq; sint in febribus continuis a quibus indicationes colligitur, febris nimirum, putredo, perspiratio impedita, obstructio, humorum obstruentium copia, a postremo curandi ratio auspicanda est. copia igitur humorum requirente euacuationẽ principio si nihil obstiterit sanguinem mittere oportet. ex fuchsio . Vacuata igitur prius multitudine ad curandam obstructionem accedamus iis medicamentis, quæ obstructiones expediant, Verum quoniã horum plurima calida sunt, metus est ne tum putredinem, tum febrẽ augeant, itaq; iis quæ citra calorẽ obstructiones liberare ualeant utemur, ubi autem quæ obstruunt, detersa dissectaq; sunt, per aluum, urinas, & sudorem ea uacuare tentandum quum uero materiæ quæ hæc efficiant, etiam calidæ sint, necesse est interea, tum putredinem augeri tum febrẽ, quare quoad licet, id agendum, ut quæ minus calfaciat, materia deligatur, aut si qua inueniri potest, quæ non calfaciat, quẽadmodum in hoc casu balneum, utiq; ea est petenda. hoc uero tempore etiam uires roborare quo & putredinem superent, & succos concoquant studebimus, quod uero febris ipsius iam accensum est, id refrigerabimus, ii. meth. ca. 10. hoc pacto græci medici continuarum febrium uniuersalem docẽt curationẽ, arabum uero sectatores ut sauonarola separatim de unaquaq; continua febre pertractant, & aliam tertianæ cõtinuæ, aliam uero quottidianæ

continuæ curationē adhibent, quorum placita ut nihil desideretur in hoc libro, cōpēdio recensebimus. Auicennas meminit tantum de cottidiana cōtinua quā laticā appellari dicit, quā dicit eodē curari modo, quo intermittens cottidiana, nisi q̃ in continua magis formidat calidiora, quare exhibet, serapium acetosum, oxymel, zulapium ex melle & eius aqua, & ex aqua fœniculi, apij. atq; inter experta medicamenta istarū febriū hoc esse affirmat, R. ros. dr. ℈ij. succi dulcis radicis, fumi terræ, spicæ, ana. dr. iiij. mastiches dr. iij. succini, dr. iij. anisi dr. ij. preparētur. & istud. R. trocis. eupatorij, dr. iiij. ros. dra. 1. scrop. 1. spodij dr. ij. s. Brudus uero lusitanus in eo quē de febricitantium uictu inscripsit uolumine de hac febre sic scribit, in febre phlegmatica quā arabes laticam dicunt, humidi natiui multū exoluitur, cibū ideo multi nutrimenti dare oportet. corpus humiditate madefaciēte & laxāte affectū est ab humore frigido & humido, sed ob putredinē calido effecto, unde nō aliter ab hac febre corpus q̃ pars aliqua ab occursu aquæ ebulliētis, afficitur, cibū igitur conuenientē ijs qui hac detinentur febre actu frigidum & siccum esse oportet, potētia autem humidū. hoc autē est ut humiditatem madefaciētem exiccet, & ut corpus ab humido innato exolutum reficere ualeat. & ut laxa membra induret, hoc autem difficile est in simplicibus inuenire. quapropter sorbitionē ijs ita parabis, phasianum iuuenē, aut ꝑdicem aut hædum (hæ. n. ex carnibus ijs optimæ sunt) coquito

cum radicibus cichorij, petroselini, passulis, tenerrimis lupulorum cimis, & corticibus citri, cauliculis altilis cardui, quẽ scolymõ esse dioscoridis putãt, simul coquantur, ex iure fac sorbitionẽ cum pane. dictã herbã cum capo, aut pulla, si simul coquas si phasiani aut perdicis copia non detur. idoneũ illis parabis cibũ, carduus humiditatẽ madefacientẽ, laxantẽ maxime remouet, membrũ laxũ indurat, idq; citra humidi natiui absumptionẽ, ad hæc aperit, & urinã prouocat, & in altum penetrat, q̃ ad huius febris sanationẽ expetendum est, humor si quidem ad minimas est corporis particulas dispersus, unde crassam urinã copiosamq;, & sudorem duo esse huius febris remedia ratione quis arbitrabitur, tres ergo simul incoquẽs cauliculos cardui, sorbitionem facito, quã febriciianti ministrabis ubi oportet. ex carnibus id q̃ maxime tenerum sit, & facile ab ægrotante capi poßit, exhibeto, nec prætermittendum solã hãc febrẽ ex humoralibus indigere uictũ, qui maxime uirtutem corporis augere poßit, more hæcticæ febris cui ualde aßimilatur, in illa. n. caliditas præter naturam totũ iam occupans naturalis similitudinem acquisiuit. sic humor huius febris p̃ totum ad minimas usq; partes dispersus more naturalis humiditatis, natura eius coctionem, separationem, aut expulsionem non curat. sed eũ obmistionẽ ad minima cum naturali humiditate seruat. unde hos nec euacuatione uẽtris, aut fluxu sanguinis sanatos uidemus. quinimo si sponte aut a medico imperito aluus mouea-

tur, peiores redduntur. q; si aliquando diu manet, euacuato bono simul cum malo, separatione non facta moriuntur. quapropter scopus curationis in ijs fuerit, eos more hectici nutrire. oportet. n. totum id quod in ijs de humiditatibus est superfluis, sensim absumere, ciboq; salubriores inducere, qualitatesq; humoris quibus corpus affectum est, contrarijs successiue euertere. & quia huius febris curatio a uictu ut diximus maxime dependet, libet sermonem longiorem facere. ijs qui cum imbecillitate uirium hac febre detinentur hunc ministrato cibum. perdicis secũdum cõplementũ assæ succum ad æquales portiones cum uino albo, decoctionis radicũ plantaginis, misceto, febricitanti ieiuno stomacho exhibeto. fac ut modicum sudet. idem e phasiano efficere posses. q; si carnes perdicis aut phasiani digerere nõ ualeat, ipsarum succus postquã complete assæ fuerint, diligenter p linteum expressus, cum pane ministretur, aut cum modico uini albi misceatur, & propinetur. sed diligenter obseruare oportet ut uinum sit maxime imbecille. nã alias nõ paruæ ijs læsionis erit. Nec silentio prætereundum est, ijs qui ita laborant commodo esse in edulijs sorbitionibusue, præsertim ijs qui assueti sunt, alliũ ut simul bulliat immittere. nã prærogatiuã habet in roborando naturales facultates, corrigendoq; dãna quæ in ijs a duarum qualitatum immoderantia fiunt, nempe a frigore & humiditate. putridi insuper humoris cũ per totũ spargitur corpus, uitia corrigit. habet. n. præter hæc fa-

cultatē qua a centro ad circunferentiam pellit. tria hæc quæ allium habere dicimus ex Dioſcoride licet colligere. qui de eo ita ſcribit. potum cum origani decocto pediculos & lendeſ enecat. præterea magnæ & allio utilitates contra aquarum mutationes, demum in fine dixit utile hydropicis, ad quem quidem morbum hæc febris non parum diſponit. uerumtñ pp calorem & eius acrimoniā modicum in ſorbitionibus miſcendū eſt. macerare tamen prius oportebit in ſucco herbæ acetoſæ. potus ijs conueniens ſit uinum albū, pauciferū defecatū, clarum, cuius ſumito partes duas, ſucci granatorum medij ſaporis partis unius ſemiſſem aquæ in qua decocta ſit capillaris herba recens, aut politricū unā miſcet, nec prætermittēdum eſt indicæ radicis decoctū maximo ijs fore remedio, cuius ſidetur copia unciā unā in lupinares ſed multo ſubtiliores formulas ſciſſam in decem libris aquæ, in qua, nocte ante eam maceraueris, coquito: ſequenti die ad lentum ignem ad medias ebullire permittito. propinato in aurora quantum uno hauſtu bibere poßit calidum: ſed ægrotātis corpus prius fricare linteo aſpero oportet, A potu ueſtimentis cooperiatur, & ſudet quantum prouirium ratione. Cubiculum ubi ægrotans iacet perpetuo calidū, undiq; clauſum ſeruare oportet, nullus alius potus melius ſudores ciet. partes inſuper ab humore aßiduo laxas roborat, indurat, ſed ijs qui iam ſunt imbecilles caute exhibēdus eſt, quia plus iuſto exiccat. quare ijs non inutile fuerit ſucci granatorum medij ſa-

poris partem unam miscere tribus decocti, simulq; propinare. summa diligentia obseruandum est ne iis aluus liquida fiat. quin potius contrarium nempe astrictã aluũ efficere conamur iis quæ poros cutis aperiunt. & sudores mouent. Razes is conti. loquens de hac febre dixit, curatio huius cum humidis prolongat ipsam. idem ab aqua frigida cauendũ monet. digerit huius materiam Sauonarola primũ serapio acetoso. s. postea, cõposito, postremũ oxymelle cõposito cũ aquis a pituis ut ipse appellat. uẽtriculi quoq; robur esse procurandũ ne appettitus deficiat. iubet. In tertiana continua tenuuiori uictu quàm in intermittente utuntur, & magis frigido. quãuobrem Rases non prohibet aquam frigidam quotiescunq; uult æger bibere. frequentius quoque exhibent alterantia quã in intermittente. plus etiã incunbunt urinæ, & sudoris prouocationi. lenitionem uentris multomagis procurant, idq; lenibus clysteribus. docet præterea Sauon. q, rubea trocisca ta Nicolãte horã accessionis cũ aqua rosacea data ad modum auellanæ, & naribus & pulsibus inunctis ex ea sanat. Itẽ trifera saracenica eiusdem data ut dictum est, Recitat quoq; idẽ autor nõnulla, quæ, a proprietate occulta oẽm sanãt tertianã. inter quæ numeratur Araneæ tela cũ aliquibus emplastri more fronti ac temporibus illita, aliqui uero accipiũt plures araneas, oleoq; lucernæ in coquunt, & tritas pulsui manus ac temporibus apponunt, & ita tertianam sanare se affirmant. at de his plura in cura

tertianæ intermittentis. idē fere faciunt in quartana continua, nā eodē modo curāt, quo etiam intermittētē, nisi quod aliqua secundū magis et minus uariant quare ne sin fastidio lectori non eadem sæpius repetam, & scienti curare intermittentē facile erit ut etiam continuam curet. hominibus uero iudicio prorsus uacantibus hæc non scribuntur. quartana tamen continua (ut id non taceā) raro aduenit ut scribit Gal. 2. de differen. feb. ca. 2.

Tertiana febris magna ex parte in corporibus fit, in quibus naturalis habitus ad bilem accedit, atque in consistentium ætate, quæ omnium maxime biliosissima est, tempore etiam æstiuo præcæteris, in quo huiuscemodi humor dominatur, in locis præterea quæ calidam atq; siccam habent temperaturā, ac in simili aeris ambientis qualitate, uita etiam nō ocio, atq; quieti dedita, sed in laboribus, curis, uigilijs, solis incendijs, & ciborum parcitatē assueta succenditur, eorū deniq; calidorum atq; siccorū usus. præterea medicaminū calefacientium, atq; exiccantium immodicus usus huiusmodi febrē faciliter afferunt. ex Gal. 2. de diffe. feb. ca. 1.

Gignitur autem ex flaua bile putrefacta, ac mota, et extra uasa plata. ex Aetio. Non potest autem fieri hæc febris nisi bilis putrefiat, quāuis aliter sentiat sophistarum parens Auerroes. nam ut recte dicit ipse Gal. ea ratione omnes qui laborant morbo regio febricitarent.

Cum rigore inuadit tertiana, atq; ardentis febris

ſimilitudinem gerit, & bilis uomitibus, aut deiectionibus, aut ſudoribus, uel ſcilicet ex horũ quibuſdam uel oĩbus ſoluitur. Huius febris acceßio duodecim ad ſummũ horarũ æquinoctialium ſpacio finitur, eãdẽq; tertianam exquiſitã appellamus, breuior eſt autẽ aliqñ prædicto ſpacio temporis acceßio, in eo q̃ magis ac minus plurimã habens differentiã ob quantitatẽ uidelicet, aut qualitatem ipſius bilis, aut pp laborantis uigorem, aut pp præſentem eo tẽpore corpori patienti diſpoſitionẽ. nã multa bilis ea quæ pauca eſt longiorẽ affert acceßionem, tenuis autẽ craſſa breuiorẽ. ſic & uigor maior quidẽ breuiorem, imbecillior autẽ longiorẽ, corporis autẽ diſpoſitio rara quidem breuiorem, denſa uero longiorẽ. Tẽpus aũt in hac febre intermißionis nullũ habet humoris putreſcentis ex pulſu perceptibile indicium in die, aut in nocte quæ cõſequitur acceßionem. quũ uero parumper ſuccenditur, uix agnoſcẽ poteſt ĩ primis diei, aut noctis ſubinde ſequẽtis partibus. adhuc autẽ manifeſtius circa fines ipſius diei uel noctis. manifeſtius autem adhuc ſe oſtendit, die proxima quæ uidelicet antecedit acceßionis diẽ uel noctem. in illa uero iam ſignum euidentius apparet, ac multo etiam magis acceßione iam incipiente. atq; adhuc plus iam inualeſcente febre. cum uero iã conſiſtit, minus quàm cum augebatur, multo uero minus cũ iam declinauerit. ex Gal. 2. de diff. feb. ca. 3.

Huiuſcemodi febrium urinæ tertio die ad ſummum quarto coctionis ſignũ oſtẽdũt. 1. ad Gla. ca. 8.

differt rigor tertianæ, a rigore quartanæ, q̃ in ter-
tianis pungi ac uulnerari corpus uideatur, nam in
quartanis in uasto uehementem perfrigeratione͂ ha
bet, & magis in profundo, Est etiam in tertianis fe
bribus ordo pulsuum exquisitus, & æqualitas. Ex-
citatur autem in progreßibus ex acerbationu͂ pul-
sus ipse ad uehementiam, ac magnitudinem, & den-
sitatem. sitim etia͂ inducit tertiana, maxime in uigo
re, & homine͂ exurit, ut se denudet, & abijciat ue-
stitum, & magnu͂ ac densum spiritu͂ ducat, & ue-
lut quanda͂ fla͂ma͂ eflet, & frigidam bibere expetat,
& paulopost calor æqualiter per totu͂ corpus exte͂-
ditur, quod si etia͂ manu͂ inieceris corpori iuxta pri
mum contactu͂ calor multus, & acris occurrit, qui
uelut cu͂ uapore quoda͂ effertur. uincitur autem pau
lopost, a manu, et sane ia͂ etia͂ bibere te͂pus est ægro.
atq; ubi bibit, statim multitudine͂ calidi uaporis per
cute͂ remittit, prænuntia͂ sudoris. & uomitus bilis
apparet. & aliq͂n etiam uenter egerit. urinæ uero
his sunt biliosæ & subfuluæ, & subflauæ, & mode-
rate crassæ. & paulopost aut nubeculam alba͂, aut
quodda͂ in medio depe͂dens bonu͂ efficit. duplex ter
tiana quottidie exacerbatur, & cu͂ rigore irruit ue-
hementi omnesq; habet prædictas notas in pulsibus
& urinis, & reliquo corpore. contingit autem pp
multitudinem, & craßitudinem, & bilis inæqualita-
tem. ex Aetio. & Galeno. 2. de Crisibus. ca. 3.
Si bilis quæ tertiana͂ febre͂ accendit fuerit circa os
uentriculi, aderit frontis dolor, uehementior, sitis

ingens,linguæ ſiccitas oris aſperitas,amaritudo,uomitus,urina non adeo colorata.ſi uero in inteſtinis putreſcat,dolor aluum exagitabit,bilioſiſſima erit ægeſtio,alui profluuiũ.reliqua uero debiliora.ſi uero iuxta hepar,uel in ueſica fellea,coloratior urina reddetur cum ſpuma terrea.& ſi epar cõtigerit pati,erit denſa,& calor acutus ꝑ totum,ſi autem in renibus,in acceſſionis principio dolorem ĩ illis ægrotus ſentiet.ſi prope inſtrumenta reſpirationi deſeruiẽtia ſitis aderit maxima quæ frigidæ potu ſedari non poterit.maiorq; in pectore percipitur calor. ex Sauonarola.

Præſagium.

Ex intermittentibus breuiſſima ac mitiſſima eſt tertiana.i.ad Glauc.cap.8.

Si fuluiores fuerint urinæ,& neq; q̃d in medio pendens,neq; nubecula in primo circuitu apparuerit, ad ſeptem circuitus extendetur morbus.ſi uero in primo die,oſtenderit in urinis ſubſidentiam albam, ac læuem,& æqualẽ,tertiũ circuitũ non tranſgreditur.ex Gal.2.de Criſ.ca.3.& Aetio.

Tertiana exq̃ſita ſeptenis circuitibus q̃d lõgiſſimũ eſt iudicatur.4.aph.59.Inter oẽs tertianas illa ſimpliciſſima eſt q̃ cũ oĩa illa exq̃ſitæ tertianæ ſigna cõmoſtrauerit,in urinis ẽt ſubſidẽtiã & læuẽ et æqualẽ ſtatim in primo fecerit die neq;.n.hæc ultra tertiũ ꝑgredietur circuitũ.2.de Criſ.ca.3. Tertiana uomitibus,& excrementis bilioſis,& ſudoribus toto corpore fluentibus finiri debet.3.de criſ.ca.3.

quod si ꝑ uomitum crisis futura est, his potissimum signis declarabitur. Aderit totius capitis grauitas, & dolor uelut mordax, & uertigo, tenebræ oculis oboriuntur, & hallucinantur, stomachi morsus & anxietas, labrum inferius agitatũ ac tremulũ. multum ac tenue sputum ꝑ os defluens, rigor & frigus partium sub præcordijs propiorem significat, præcipue si paulo ante biberit, uel ederit, id. n. uomitum accelerabit. pulsus durus & inæqualis, ætas florẽs, natura & consuetudo uictus, uitæ conditio biliosa, æstas & cætera calida & sicca consentient. si uero ꝑ sudores, Aluus præter rationem astricta uel parca erit, suppræsso lotio, partes corporis externæ calidiores, & rubicundiores, uapor calidus in cute nouus, pulsus undosus & insigniter mollis, signa uero crisis ꝑ uomitum non aderunt. q̃ si neq; uomitus, neque sudoris adfuerint signa tũc crisim ꝑ deiectionem futurã colligas licet. et si hæc ante signa coctionis fiant irritata natura ab humorũ quantitate uel qualitate mala crisis fiet hæc Syluius ex Gal. de crisibus, & ad Glauco. collegit.

Curatio Exquisitam ergo tertianam ut quæ ex flaua bile cõmota inualescat quàm maxime fieri potest refrigerare oportet, ac humectare. nã cõtrariorum cõtraria remedia sunt. quæ quidem quod superfluũ est tẽperent (sic. n. reddo κολάζοντα) quod uero deficit suppleant. At flauæ bilis humor omnium qui in corpore sunt aridissimus calidissimusq; existit, hũc igitur quum ad uentriculum repit, ꝑ uomitum educere

oportet, quũ aũt uergit ad inferiora eodem modo per inferiorẽ excretionem, hoc quidẽ & sponte fieri solet in tertianis exquisitis, per urinam quoq; & sudores oportet euacuare, iuuat autem & per inferiores partes bilis expurgatio. uenter autem mollibus clysteribus exinaniendus est, urina uero potionibus in quibus apiũ, aut anetum maduerunt prouocanda. & si tibi coctionis signa mõstrãtur, iam cum fiducia aliquid absynthij potes exhibere. quod alioqui summum est stomachi remediũ, ubi mordetur, a bili, si præsertim ex ipsius copia quantum sufficiãt accipiens mellicrato intinxeris. Balnea uero calida ex aqua potabili prosunt, tum quia aliquid bilis educunt, tum etiam quia sua qualitate plurimum iuuãt. nam huiuscemodi balnea humectant, ac potentia refrigerant. semper aũt oportet contrarias qualitates, illis quæ præter naturam inualuerint opponere, quũ hoc multo plus iuuet quàm quomodolibet euacuare. Hæc igitur in balneis intentio sit, ut corpus madeat, atq; humectetur, atq; iccirco neq; nitrum, neq; sal, neq; sinapi adiungere oportet. (quod genus mali complures ægrotis afferre uidẽtur) at ubi plurimũ olei calidi infuderis, ad aquã perducere ac madefacere, & si in ea natare uoluerint, quantum id facere possunt permittendum. at qui balneis admodum delectantur, si etiam bis in die lauare permiseris, non aberrabis, sed illud semper habeto in memoria ut tempestiue id faciant. si uero etiam coctionis signa ostendantur, etiam si sæpius laueris nihil deli-

queris. a uino uero, antequã morbus coquatur omnino abstinẽdũ. at ubi cõcoqui cœperit dandũ est, ab initio tenue, aquaticũ, et paucũ. ubi uero iã ppe est ut morbus soluatur, amplius est offerendum. Cibi autem quicunq; humectant, atq; refrigerant oẽs utiles sunt exquisitis tertianis. quãtitas uero in ipsis sit tanta ut bene concoqui poßint. Ex oleribus quidẽ a triplex, blitum, lapathũ, & malua, & lactuca, & cucurbita, ex alijs uero ptisanæ succus, & alicæ sorbitiones, & ex piscibus saxatiles, Ex uolatilibus autem quæ mollibus constant carnibus. quæ autem talia non sunt, eorum alæ. testiculi quoq; Gallorũ, & suum pedes, & cerebra. paruorum etiam si dederis carnes coctura liquefactas uihil offendes elixatione liquefactas sed & oua ad sorbendum sunt offerenda, & præsertim uitelli eorum, nam hi facilius quàm pars alba concoquuntur. Ex fructibus autem permittendum est ut illos degustent, qui non sint omnino difficiles concoqui. oportet abstinere, a melle, sinapi, & salitis, atqucomnibu acribus, & a uinis nimis uetustis & quæ natura sũt calida. Ex Gal. 1. ad Glauc. ca. 10.

Dãnat illos Auicennas qui uehementioribus pharmicis, & myrabolanis & alijs huiuscemodi tertiana febre correptos principio euacuabant, laudat uero tamarrindos, quos aqua calida integra nocte macerat, tũ colat, ac desup pijcit. siracost aut tereniabim aut aquã duorũ granatorũ ut eius uertit interpres uel etiã decoctionẽ zulapij, cũ mãna uuis paßis a nu

cleis depurgatis: probat etiam infusionẽ prunorũ, cum mãna aut melle aerio, serapiũ quoq; uiolaceũ et uiolas conditas, & mucilaginẽ psilij cũ serapio prunorũ. exhibet præterea serapiũ acetosum omni mane in die uero quietis post duas horas ab assumpto serapio aquã hordei, conuenire etiam dicit serapium acetosũ post paroxismũ, & apponere pedes in aqua frigida ad trahẽdum residuũ caloris, quod ego probare non ausim melonẽ indũ maximi esse iuuamenti affirmat, q̃ uẽtrem soluat, urinã cieat, caloris uehementiã frangat, & sudorẽ prolectet. ante concoctionem balneum dãnat quod tñ non improbare uidetur. inungit autem illos oleo uiolaceo, uel rosaceo in aqua prius conquassato. a balneo dat uinum albũ, tenue, bene dilutũ, tum cooperit in lecto ut sudent. post crisim relicto calore aliquo qui nõ facile extinguatur serapiũ dat acetosum cũ diureticis. Sauonarola docet aliqñ uenæ sectionem conuenire in exquisita tertiana, scilicet qñ iuuenis est ægrotus, multo abũdans sanguine, plenitudine humorum præsente. uel qñ bilis sanguini cõmista est, & sanguinis ebullitio, & conuersio ipsius in bilem formidatur. uel qñ sanguis ipse ualde supercalefactus uidetur, ut metus sit ne itidem in bilem transeat. notandum tamen, si fiat uenæ sectio, & non conueniat, periculum est ne ex intermittente continua fiat. monet quoq; idẽ autor ex Auerrois sententia, cauendum esse omnino scãmonium, & huiusmodi pharmaca quæ attrahãt uehemẽter. laudat uero Rhabarbarũ, caßiam. Aloẽ,

myrab. ad urinam prouocandam dat semina frigida maiora cum aqua hordei, sudorē uero elicit aqua hordei ualde calida cum modico uini potentis. refert quoq; serapiū quoddam quē ualde cōmendat ad sudorem euocandū. R. milij excorticati. q. s. decoquatur donec frangatur, deinde Accipe unc. v. illius decoctionis, & infunde uini albi odorati unc. ij. et calidum laborāti propina. serapium istud miris modis sudorem prolicit, habet etiam serapium magistrale ad extinguendū calorem factis euacuationibus qui talis est. R. florum boraginis, buglossi, rosarum rubearū, ana. M. s. uiolarū, lactucæ, papaueris albi, endiuiæ, scariolæ, ana. M. 1. sem. endiuiæ, lactucæ, ana. unc. s. seminū. iiij. frigidorū ana. dr. vi. decoquātur de qua decoctione R. lib. 1. zuccari unc. iij. Aceti unc. ij. succi punicorum. unc. 1. fiat serapium. potest dari etiam in pcincipio ad temperandum calorem. Arnoldus hoc utitur solutiuo. R. cap. uene. epaticæ, scolopēdrij, boraginis, ana. M. s. florū uiolarū, borag. añ. dr. 1. sem. com. dr. ij. hordei. p. 1. pruna. xxx. zizipha, Mixa. ana, xxv. coquantur oīa simul & colentur. addatur decoctioni, tamarindorū, oxymel. s. ana. dr. 1. saccari rosa. uiola. ana. dr. s. diaboraginati. dr. 1. s. rhabarbari triti & positi in succo scariolæ depurato per noctem scrop. 1. aquæ decoctionis plantag. dr. ij. omnia simul mista per noctem sub dio exponantur, mane uero propinetur. uel. R. uio. dr. ij. pruna. l. ponantur in aqua feruenti, & nocte integra macerentur, mane buliant, colentur. adde

ſaccari lib. 1. ſ. fiat ſerapium, cui addantur Rhabarbari in puluerem redacti. dr. iij. Aquæ roſaceæ dra. iiij. propinentur dr. iij. uel. iiij. in die quietis de quarto in quartũ. Serapium mirabile contra tertianam ipſius Arnoldi. R. ſucci plantag ſcariolæ, cichorij, ana. quilibet depuretur, miſceantur, buliant, & addito ſaccaro fiat ſerapium, inijciatur uero parum christalli paluerizati & detur. refert quoq; magiſtrum ſuum multos curaſſe potu liberali frigidæ aquæ de quo ſuperius ex Galeni ſententia diximus. dabat uero in ipſo calore feruentiſſimo, ægroto ualde ſitiente. pſylium ablutum in ore tenendum comendat ad humectandũ, ſitim extinguendam, & remouendam linguæ aſperitatem. dolore affectos renes inungit oleo uiol. roſ. lacte, muliebri, uuæ acerbe ſucco. uel faſciculo myrthi in aceto decocti dolorẽ leuat, crebro apponens. oris ulcera tollit, ſoluendo amilum, uel penidias, uel ſaccarum uiolaceum cum aqua roſacea, & inungendo illa. uel dando aquam ſtillatitiã ex floribus myrti ad abluendum, & gargariſandũ. hoc autem certiſſimum eſſe affirmat. lutea ouorum diu in ſartagine buliant, & deſup aſpergatur puluis penidiarũ. ſaccari, & amili. & ex his ulcera uel puſtulæ illinãtur. Notat Arnoldus arcanũ petri hiſpani, quo utebatur ad tollendã tertianã poſt tertiã uel quartã acceſſionẽ. dabat. n. Alumẽ. et trifoliũ cũ triſera ſaracenica ante horã acceſſionis. & ſanabat. Ad tollendã tertianæ acceſſionẽ Accipe foliorũ urticæ, frondium ſalicis, ana. M. 1. terantur & cum forti

aceto conficiantur, quibus brachiorum pulsus inuol uantur per duas horas ante acceßionem. hoc se expertum dicit. Itē os de corde cerui in puluerē redactum ac propinatū. probatū est. digesta materia sumat ægrotus. dr. 1. cētaurij minoris cū uncijs duabus serapi. rof. uel uiol. uel cum unc. 1. triferæ saracen. cum aqua frigida.

Astarius dicit necessariam esse in omni putrida febre uentris lenitionem quam facit uel molli clystere ut R. caßiæ electæ nouiter extractæ un. 1. pul. saccari. unc. 5. olei uiolacei unc. iij. salis com. triti. dr. 1. cum decoctione maluarum, Matrū uiolarū, bliti, lib. 1. fiat clystere. uel dat unc. 1. caßiæ transglutiendā, uel potionem hoc modo, R. caßiæ unc. 1. dissoluatur cum aqua endiuiæ, aut deco. com. addendo serapij uiolacei unc. 1. & fiat potio. Diuitibus exhibet Mānæ unc. ij. abhorrentibus uero caßiam, diaprunis non solutiui. ad euacuationem utitur hoc potu. R. Rhei barbarici electi dr. ij. uel. iij. spicæ parū incidantur minutim & infundantur in aquis endiuiæ cichorij & bugloßi, et dr. ij. uel. iij. uini albi odoriferi, decem horis. deinde ualde exprimantur, adde diapr. non simp. unc. 5. diap. simp. aut electuarij rof. Mes. dr. ij. uel. iij. serapij. uiolacei. dr. 5. fiat potus. pro pauperibus dimittatnr rhabarb. & augeatur dosis aliorum. ad remouēdum calorem post euacuationem inter alia dat saccarum rof. antiquū, uel diacidonitē sine speciebus. uel confectionis triumsand. ij. hæc exhibet mane donec morbus euanescat.

Cordi apponit cum opus est huiusmodi epithema. R. Aquarũ rof. unc. vi. Buglosi unc. ij. sandalorũ omniũ, corall. alb. & rub. ossis de corde cerui, ana scro. 1. croci scrop. 1. Camphore gr. v. Aceti albi dr. 1. s. fiat epith. p hepate uero sic, R. aquarũ endiuiæ un. vi. ros. un. ij. sand. omniũ dra. pul. spicæ nardi scrop. s. Camphoræ gr. vi. nisi timeatur uigilia. aceti albi, dr. ij. Misce debent hæc apponi uacuo existente uẽtriculo. tempore autem exhibendi cibi remoueri. Fuchsius ad bilis feruorem caloremq; mitigandum, ac restinguendum hoc utitur decocto, quod accipit, florum Viol. Buglosi, rosarum purp. ana. M. 1. florum Nynpheæ, M. s. intubi satiui utriusq;, lactucæ, ana. M. 1 s. passularũ unc. 1. prunorũ damascenorum nu. xi. seminũ intuborũ satiuorũ, lactucæ, portulacæ, cucurbitæ, ana. dr. iij. radicis cichorij dr. vi. decoquãtur singula in duabus libris aquæ fontanæ, donec tertia pars absumpta fuerit, dein colo trãssusis saccharí adiectione ius decocti dulce reddatur, albisq; oui purificetur, additis serapij de intubo saliuo latifolij & zulapij uiolacei, ana dr. ij. s. comistisq; omnibus fiat potio de qua singulis diebus in aurora detur pondus unc. iiij. s. q. si æger a potione abhorrat hanc exibet misturam, quæ habet. sacchari uiolacei, rosa. bugl. nymphe æ, cichorij, ana unc. s. cõpositiõis e, prunis damascenis citra diacrydion dr. vij. diarrhodõ abbatis unc. 1. specierum diatrionsandalon. dr. ij. zulapii uiolacei quod satis sit ad excipiendum fiat mistura. ad sudorem eliciẽdum hæc habet deco-

ctum. accipe radicũ apii. asparagi, cichorii. ana. dr. 5. sem. petroselini, fæniculi, rusci, smyrnij ana. dr. ij. Cicerũ nigrorũ dr. iij. Anethi. M. 5. decoquãtur singula in aqua fontana. q. s. ad tertias, dein colo transfundantur, & saccari adiectione ius decocti dulce reddatur. additis oxymelitis compositi unc. ij. fiatq; potio. Manardus cõtra febrem tertianam maximã uim habere dicit decoctum chamæmili si bibatur cyathi mensura p horã unã ante accessionẽ, Cyathumq; interpretatur. xij. dra. concedit etiam. xvi a quo si ægrotus abhorreat docet elici debere aquam p balneum mariæ et exhiberi. dorsum quoq; inungit oleo in quo ter noui semper flores eiusdem herbæ bullierint. dioscoridis etiam (inquit ille) unguento quod ex araneis potius quàm ex eorum tela cum oleo paratur, nõ inutiliter arteriæ manus inunguntur. Sed & batrachium contritum, id præcipue quod pedẽ uocant colum binum si contundatur, & eisdem arterijs admoueatur.

Appendix.

IN libro. 2. de morbis hippocrati ascripto sic legimus. si tertiana febris tenuerit, si quidem non omißis tribus inuasionibus quarta corripiat, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, si uero pharmaco non opus habere tibi uideatur radicum quinque folij tritarum, acetabuli mensurã, ex aqua bibẽdam dato. si uero neq; sic cesset, multa calida loto, trifoliũ & sylphij succum in uino pari aqua ami sta bibenda præbeto, & reclinato, uestimentis mul-

tis integito donec exudet, postquā uero sudarit, si sitiat polentā cum aqua bibat, uesperi autem milium coctum, ieiune sorbeat, & uinū insuper bibat, donec febris cesset, & cibis quā mollissimis utatur.

Appendix.

EXpertus sum inquit Arnoldus in tertiana uera post. xiiij. diem concocta & purgata materia, una uel duabus horis ante accessionē exhibere dra. ij. rubeæ trociscatæ, & dr. i. cum uino in quo rutam, abrotanum, & saluiam decoxerā. & breui febrem depellit. cap. de tertiana notha.

Appendix.

HEliotropij quod tricoccum appellant seminis grana tria epota tertianis prodesse dicuntur. ex pli. herbæ buglossæ quæ tres tyrsos seminis mittit radicem totam ex aqua decoctam bibendam dabis. tertianæ medetur. Radices eius (.i. plantaginis) tres attere iungito tritis, uini tres cyathos, & aquæ fac sit modus idem. hæc nondum tremulo potanda dabis febriēti. sic pelles febrem cui dat lux tertia nomen. ex Macro.

De tertiana Notha.

NOtha seu spuria tertiana fit qn̄ bilis maxima ex parte pituitæ miscetur, hinc est quod non singulas notas ut in exquisita puræ, ac syncerioris bilis præseferat, in ea etiam accessionis tempus duodecim horas excedit, tardius coctionis notæ apparent, neq; tantus etiam in uigore calor, nec finitur ut exquisita sudoris copia ex Leonardo fuch. rigoris

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

etiam tempus ex Auicennæ sententia longius est, nec ordinem seruant exquisitum acccessiones, aliquādo etiam cum rigore non incipit. & calor nō est adeo uehemēs hæc Auic. nec adeo mordax, sed mitior, urina licet aliqn̄ inflametur in hac febre semper tamē ad aliquā tendit albedinē. excremēta redduntur crassa & biliosa. qn̄ aliquid euomitur illud ouornm luteis est simile. mitiora quoq; accidunt symptomata quā in ipsa exquisita. pulsus minus uelox et frequēs ex Sauonarola. durant accessiones aliqn̄ xxiij. horas & nonnūquā usque ad triginta extenduntur, et ad. vi & .xxx. & ad xl. ex Gal. 2. de diff. feb. ca. 8. Asserit uero ipse Sauonarola tertianam spuriā fieri & ex Cholera ut ipse appellat citrina, & ex adustione choleræ ex admistioneq; bilis cum melancholia, atq; ex bile prasina, uel eruginosa, et notas quibus distinguuntur apponit quas ipsi compendio referemus. Citrinæ igitur signa intensa magis sunt signis uitellinæ, quæ superius enumerata sunt a nobis: dolor adest capitis maxime in destra parte. amaror in ore, sitis, fastidiū et morsus oris uentriculi. dolor ilium. Vrina citrina tenuis potius. qn̄ fit ex adustione bilis, signa mitiora paulo quàm in exquisita. accessio uero non multū excedit. xij. horas. pulsus est durus. Vrina tenuis ad nigrū declinans. Calor percipitur circa epar ut in pura, rigor est uehemēs in principio, adeo ut ægrotum aliqn̄ furure faciat. in ea quæ est ex admistione cum melanch. rigor est paucus, sed cum maiori frigore, ac prolixiori. una cum

pusillanimitate laborantis. accessio ad. xxiiii. horas extenditur, urina tendit ad fuscum, pulsus durior. qui uero ex prassina uel eruginosa bili febricitāt, periculosa, & maligna patitur symptomata. accessionis tempore, præsto est molestia, sitis, alienatio mentis, pulsus uarius, urina multoties ad uiride, & ad nigrum declinat.

Præsagium.

TErtianam nothā uidi qñq; cum in autūno cœpisset, in uere desijsse. G. 1. ad Glauc. ca 8. Terminatur quandoq, die. xl. nonnunquā. lx. aliqñ autē. vi. mense, quā bilis excitauit uitellina dicta. Citrina perducit aliqñ ægrotū ad paralysim, qñq; ad hydropem. ea quæ fit ex adustione minus est formidanda, citius. n. solet abscedere. nisi recte curetur in quartanā transit uel in continuā, & periculū mortis impendet. Tertiana nota ex bili æruginosa periculis plena est. atq; ut zoar inquit uix euadit qui ea corripitur. ex Sauonarola.

Historia.

ERat tempus anni mediū inter occasum pleiadū, & quod antecesserat æquinoctiū. incœperat autē febris cum horrore adolescenti circa aurorā fere. quæ neq; in caliditate similis tertianæ uidebatur neq; in pulsibus. sed neque uomitus bilis subsecutus est, neq; sudor sufficiens. sed in die secundo tantūmodo circa horā tertiā pauci humidi uapores exierunt, ex quibus febris quidē exhalauit, ita pedetentim ut uix circa uesperam expers febris uideretur.

nã febris signum satis manifestum in ipso manserat. in reliquis uero circa uesperas, satis bene se habebat, & per totam noctem. rursus uero circa tertiæ diei aurorã, secunda accessio facta est, omnino præterquã in tempore similis primæ. nã nocte superueniente paululũ ante diẽ, uapores aduenerunt, ac circa quartæ diei aurorã febris cessauit. ac reliquo autunni tempore atq; hyemis quo ægrotauit, cum alia oĩa, tum & tempus accessionis, & solutionis febris, eodem modo perseuerarunt, agebat autẽ adolescẽs circiter decimum octauũ ætatis annũ. albus aspectu, & pinguis. qui sæpius antea in ocio degenerat, & crapulis, balneisq; plurimis, & repletionibus usus erat. quare neq; bene cibos concoquebat, simul autẽ ei aduenit durities in pulsu. in prima autem die, atque secunda, mediocris. in tertia autem circa quartum, atq; sequentibus usq; ad septimum, ad tantam peruenit duritiem, ut quispiam qui soli crederet pulsui multorum esse mensium ægritudinem iudicaret. talis autem perdurauit usq; ad uernum æquinoctiũ. in quo cœpit mollescere, & rursus postea quadragesimo die omnino æger a tertiana est liberatus, tẽdente paulatim ad molliciem pulsu, ac minore cottidie fiente accessione urinisq; optimã subsidentiã habentibus. & hæ quoq; in priore tempore, erãt admodum crudæ, ex. 1. ad Glauc. ca. 8.

Methodus curationis.

PRouidendum est prouiribus ne morbus augeatur, neue ægrotantis uires prosternantur, quæ

longiori tempore debent laborare. difficile uero est seruare utrunq;. quoniã inediæ quantũ prosunt ad morbi concoctionem, tantũ uel amplius officiunt uiribus. cibi uero quantum ægroto robur adaugent, tantum coctiones impediunt. sed & id quoq; noscere opus est, ad quantã magnitudinẽ perueniat morbus, ac quãtæ sint ægroti uires. ut ad ea inspiciens quæ maius auxilium exposcunt inedia quidẽ in ualẽtioribus utaris uiribus, & morbo coctu difficili. largiori autem cibo ubi uires sunt debiliores, neq; morbus admodum concoqui contumax. hæc quidem & in omnibus aliis morbis considerare oportet. in tertianis uero nõ exquisitis neq; statim circa initia balneare expedit, sed quum primũ coctionis signa apparuerint neque cottidie cibum oportet exhibere, sed alternis diebus, quies uero & calefactio circa præcordia iuuant, & sorbitiones concoqui faciles, & clysteria non admodum mollia, quod si sanguinem mittere oporteat, neq; hoc quoq; omittendũ sed ab initio statim adhibita earum rerum quas scis distinctione tantũ sanguinis mittendum, quãtum, præsẽs exigit status. sit autem totius uictus ratio, non quæ humectet atq; refrigerent uniuersum corpus, qualis in exquisitis exhibetur tertianis, sed & aliquẽ modum assumat, ad calefaciendum, atq; incidendũ. plurimum igitur eos uiuat, ptisanæ succus pipere adiecto, uel etiam hyssopi monumẽtum uel origani, uel spicæ nardi, mulsæ infundens & decoquens ad bibẽdum propina. & quæcunq; alia prouocantia urinã.

præterquã illa quæ supra modum calefaciunt, atq; exiccant. maxime uero post diem septimam, danda est iugiter absynthij coma, & quidem oxymel potione plurimos iuuat, & aliqui ex his quæ molliter uentrem subducũt. Vomitus autem post cibum adeo his quibus hæc febris perdurauerit utilis est ut multos sciam solis uomitibus statim fuisse curatos. ex Gal. 1. ad Glauc. ca. x. prodest quoq; aliquo leui purgatorio uacuare bona concoctione in urinis apparente. ex Aetio.

Brudus lusitanus ex uitellina bili febre correptis huiusmodi uictum parat. Accipe thymi, apij hortensis, passularum enucleatarum ana. M. i. hordei ab uno cortice exuti. M. iij. coquito cũ capo aut pulla Gallinacea, herbas iam coctas extrahito, imittitoq; aceti albi. q. s. parum coquito denuo, quousq; permista sint. dato ut bibat inclinãte febre. ex residuo fac sorbitionem qua uti poterit cessante febre, & ante aduẽtũ paroxismi horis septẽ. in die quietis carne utatur. Pisciculos saxatiles in aqua coq̃to, cũ satureia, thymo, sale, & aceto, ac purissimi olei momento. facilis coctionis cibus est. uentriculi appetentiam excitat. quæ in hac febre plurimũ expetenda sunt. Olei plurimi ex immatura oliua partem unam aceti albi duas, permisceto, panem infundito, febricitanti exhibeto, mistio ex oleo & aceto cum humana maxime conuenit natura. uentriculum roborat, hepar, et lienẽ. distributionem adiuuat. coctionem & appetẽtiam excitat. Aperit, incidit, humectat, refrigerat.

quod si piperis crasso modo contusi. parũ addas frigido uentriculo pituitoso conferet. quod euenire in hac febre multoties solet. Laueris super aquas crescẽtis cauliculorũ, foliorũ raphani, uiolarũ, ueri buglossi, lactucæ ana. M. i. coquito in aqua. Herbas exprimito pro uiribus gladioloq; ad minimas partes incidito. addito olei purissimi, salis, oxymelitis acris ana. q. s. cum pane utatur. mundificat cibus hic uentrem, utranq; promouet uacuationem. quod si post expressionem herbarũ, & earũdẽ incisionem cũ pinguitudine iuris capi, aut pullæ gallinaceæ, herbas coxeris adiecto oximelite magis nutrientem cibũ efficias. si uero febris ex citrina bili excitetur, utere sorbitione ex cucurbita, aut crassa sorbitione ex hepatica, adiecto malo punico acido hora una priusquã ab igne amoueas. dato ius, in febris inclinatione, ex residuo fac sorbitionem. Lentes hispanas coquito in aqua cum petroselino, coriandro uiridi, oleo, sale, aceto, & croci modico. utere decocto cũ pane. Pedes uituli anteriores, aut arietis oẽs, in aqua plus satis coquito, radicum plantaginis, cichorij, apij hortensis. ana. M. unius tertiã. hepaticæ, hordei ab uno cortice exuti, prunorũ, passularũ ana. M. i. Mali punici acidi. iij. ius dato ubi oportet, ex reliquo fac sorbitionem. quod si post coctionem pedũ antequã malum punicũ inijcias herbas detrhas, ius colans, tertiã sui partem succi acidi mali punici immittas, pane et saccaro simul coquas quousq; permista sint, cibum ijs ualde idoneum parabis.

Astarius laudat in hac febre asparagos, cappares, pdices, phasianosq; cōcedit, & lepusculos. sed cappares & asparagos cum aceto cōditos non nisi post euacuationem. propinat aquã hordei cum saccaro, in qua decoquit radices fœniculi, & apij. in declinatione uero, uinum album. & ius cicerum rubeorũ. concedit etiam uinum in principio uentriculo existente nimis frigido, ac debili.

Clysteres in hac febre non admodum molles iuuant, qualis est qui accipit. maluæ, mercurialis, foliorum, uiolæ nigræ, origani, hyssopi, ana. M. 1. seminis cartami dr. iij. coquantur singula in aqua iustæ quantitatis. Colato iuri adijciantur laxatiuæ benedictæ uocatæ, hieræ picræ ana. dr. iij. mellis ros. dr. vi, olei uiolacei, chamæmelini ana unc. 1. 5. salis uulgaris dr. ij. fiat clyster. Exhibenda sunt etiam decocta quæ citra plurimã calefactionem, & exiccationem incidere, & urinam ciere possunt. Cuiusmodi est quod accipit. radicum apij, fœniculi, cichorij ana. unc. 1. Intubi satiui utriusq; origani, hyssopi, ana. M. 1. lactucæ M. 1. 5. seminũ quatuor frigidorũ cõmuniũ ana. dr. 1. seminis fœniculi, apij. ana. dr. 1 5. decoquantur in aquæ lib. ij. donec tertia pars absumatur. ius colo transfusum saccari adiectione dulce reddatur, ouiq; albuminibus purificetur. deinde addantur. serapij acidi. s. mellis ros. cola. oxymelitis. s. ana. unc. 1. 5. fiat potio de qua in aurora cottidie detur pondus unc. iiij. post hæc ea quæ uentrem placide subducunt sunt exhibenda, ut dilutum rhabarbari scenici cũ-

positio de psidio. indi maior. diaphænicō. & alia huiusmodi. Hypocondria hoc medicamento foueātur. Florum chamæmili, meliloti, aneti, ana. M. 1. absynthij. M. 5. rosarum purp. M. 1. sem. lini, fænograeci, ana. dr. iij. buliāt singula in aqua. 5. q. ad tertias. dein spongia in hac irrigata hypocondria foueantur. uētriculus hoc uel simili unguento inungatur. quod accipit. oleorū mastichini. rosacei, chamæmelini ana. dr. iij. gariophyllorū dr. 15. ceræ. q. s. fiat unguētum. ex Fuchsio. humorē præparat astarius serapio acido un. 1. melle ros. colato unc. 5. aquis endi. unc. ij. buglossi unc. 1. post aliquā euacuationem utitur serapio debisan. cū aceto si materia sit uiscosa, uel serap. acet. cōpo. unc. 1. mellis ros. col. unc. 5. pro purgatione hoc utitur rhabarbari & agarici diluto. qnod accipit. Rhabarb. electi dr. ij. spicæ parum. incidantur minutim, & infundantur, in aquis end. bugl. & absy. ana. q. s. uini albi odoriferi parū. dimittantur in infusione per horas duas, deinde inijciantur agarici electi dr. ij. zinziberis scrop. ij. dimittantur sic horas octo. deinde fortis fiat expreßio, cui addatur dia catholiconis uel caßiæ nouiter extractæ unc. 5. diaphæniconis dr. ij. fiat potio, æstiuo tempore addit unc. 1. serapij uiolacei. Pauperibus exhibet dr. iiij. uel. v. diaphæniconis. Ad robur membrorum quod præcipue seruari debet in hac febre uentriculi scilicet, hæpatis & aliorū dat trociscos de ros. & de eupat. in aurora pondere dr. 1. quos trociscos prius ad formā pillularū aliquo conuenienti serapio reducit,

alioquin abominabiles & ualde insuaues futuros. quibus assumptis porrigit uel særapium consuetum uel aquarum End absy.ana unc.ij.ς. mistionem habet etiam talem. R. specierū aromatici rof. diarrhodon ana.dr.ς.pelliculerū uentriculi gallinæ, præparatum dr.1.pulueris hæpatis lupi,scrop.ij. saccari albi.q.s.dissoluti in aquis end.absynth.ana. q.s.fiat confectio,in morsellis,dosis dr.ij.ante inunctionem uentriculi hoc utitur fomento,quod paratur ex decocto florum chamæmeli,summitatum absynthij cū modico spicæ nardi,& cinnamomi electi,momento uini albi,in quo decocto madefacit spongias, & ualenter exprimit,linteoloq; inuoluit, & uentriculo frequenter immutans apponit.

Appendix.

CVidā seni diu tertiana notha laboranti semine myrthi dr.ij.trito & oxymelitæ admisto, & aqua calida uomitum prouocaui,dein hiera piera Galeni purgaui,conualuit.ex Arnoldo. post purgationes adhuc permanente febre detur aurea alexandrina,uel rubea cum calida.ex eodem. idem Arnoldus tali purgante pharmaco utitur in notha tertiana,quod accipit. Polypodij uiridis rasi & abluti.dr.iij.sem.fæn.dr.1.conterantur simul & misceantur cum radice fæniculi,apij,hyposelini. asparagi,rusci,ana.M.ς.uiol.dr.1.prunis.xxx.agarici scrop.1.turbith. esulæ ana.dr.ς.decoquantur oīa in quinq; libris aquæ.donec una tantū relinquatur. mox colentur,addatur caßiæ,tamarind.an.dr.1.ς.

mirabola.citri. & chebul.ana. drac. I. rhabarbari ſcrop. 1. ſaccari uiolacei, & roſ. ana. dr. 1. Accipiatur. q. s. & propinetur.

Febris quæ ex tertiana & cottidiana continua quã hæmitriteũ appellamus, aut flauam bilẽ habet exuperantem, atq; ob id in eo ſunt tertianæ febris accidentia maiora, aut hæc quidem paucior, pituita uero abundantior, atq; iccirco cottidianæ continuæ affectus firmiores. aut neuter horum alterum uincit, ſed ambo equipotentes exiſtunt. quod quidẽ eſt exquiſitus hæmitriteus, talem formam repreſentans, qualem de eo Hippocrates manifeſtauit. quum in principio epidemiarũ in hanc ſcribit ſententiã. Erãt uero eorum pleriſq; paßiones huiuſmodi febres horridæ, continuæ, acutæ, omnino quidem non intermittentes, modus uero erat, hæmitriteus, quũ altera die leuiorem ferret, altera uero inualeſceret, ac sũmatim in acutiem augerentur. dixit autem horridas nõ ſimpliciter quæ cum horrore inuadunt, ſicuti hoc innumerabilibus accidit febribus, ſed in quibuſcũq; magnã acceßionis partem, horrores aſſumunt, altera dierum ſcilicet, in qua & tertiana & cottidiana continua, ſimul inuadunt, nam altera dies ſolam habet cottidianam, magna uero ex parte dies prima miſtam ex utriſq; committit febrẽ, ſecunda uero ex pituita continuã, contingit autem non nunquã hãc primo inuadere die, ſecunda uero ambas ſimul, Acceſſio igitur ex utriſq; comiſta, quando humores fuerint æquipotentes, talis eſt, qualem paulo ante de

scripsimus hæmitriteum. quū uero tertiana præualuerit, horridior fit febris, & nonnihil sibi in inuasione rigoris associat. confestim uero & feruidior est huiuscemodi febris, & incendij plus habet, magisq; festinat ad summū, & aliquid bilis p uomitū, aut p aluum, aut per sudorem, excernitur. at quum altera ex pituita febris præpotentior existit, tūc frigus uehementius extremas occupat partes, & pauci adsunt horrores, & pulsuum fit aflictatio maior, ac diuturnior, tardiusq; accessio inualescit, ac longum post tempus consistit, non tamen aut sitim, aut magnum affert incendium, neq; in ea per uomitum, aut per aluum, aut per sudorem bilis excernitur. quum autē æquales magnitudine fuerint, accessionis initium fit cū horrore, qui mediū inter rigorem & frigefactionem obtinet locum, quorum alterum tertianam febrē, alterum cottidianā continuā comitatur. quum uero ab inuasione inualescit, tertianæ quidem ratione, cito calescit, ac festinat ad summum: pp cottidianam autē, ex pituita tardatur, atque in ascensu retinetur nonnunquā atq; interrumpitur. estq; inter uarios affectus ueluti pugna quædā, cum æger nonnunquam inualescente febre tertiana, atq; ad cutem humores impellente, uehementius calefiat. contra uero remorante, atq; ad interiora reuocāte ipsius motum febre quæ ex pituita ortum habet. Estq; tardi ac difficilis motus, frigida ac lenta existens materia. in hoc autem certamine, quū humor frigidus superauerit, contractiones & hor=

rores, atq; extremarum partium, & cutis refrigerationes sequuntur. adeo ut uideatur altera rursus acceßio renouari. quum uero calidior uicerit, tūc statim totū corpus calefit. ac iam uidetur febris in summo consistere, mox paulopost ad pituitam redeunte uictoria, ægroti denuo contrahuntur, refrigerantur & horrent. neq; hoc terminum ullum habet, donec febris ad summū peruenerit, quod quidē citius accidit, quàm pro more pituitæ, tardius tamen quā in bile fieri consueuit, nam huius quidem celeritatē, cohibet pituita, ac rursus pituitæ tarditatem atque hebetudinē excitat bilis. ex Gal. ij. de diff. feb. ca. 8.

Præsagium.

Semitertiana febrium perniciosißima est, ad hydropem, ac tabem aliquando perducens, si uirtus debilis fuerit nullo modo curatur. ex Sauon. Cōtingit hæmitriteum aliqn̄ ultra septimū mensem pdurare, ex Auic. alia præsagij signa ex pulsu urina, facie, respiratione, & alijs habeto. Curatio hemitritei. Græci medicinæ scriptores nihil dicunt de cura hæmitritei, sed lectores ad ea quæ scripserunt de tertiana, & de cottidiana relegant. nam cum febris mista sit ex tertiana & cottidiana mistā quoq; curationem ex poscit. Arabes tamen particulatim eius curationem adscribunt. inter quos Auicennas hæc habet. Necesse est, inquit, ut magis incumbas alui subductioni, & purgantibus pharmacis, uomitumq; urinam, et sudorē cientibus q̄ ijs quæ alterant, & calorē febrilē extinguūt. sed purgatio nō adhibeatur nisi

concoctis prius humoribus, ac præparatis. ijs uero, quæ lenitiua dicuntur uti possumus etiam ante concoctionem, ut infusione tamarindorum & serapio uiolaceo si bilis dominabitur, uel manna. si uero pituita, aqua lebleb cum geleniabin. uomitus prouocetur decocto raphani cum serapio acetoso, calido, uel serapio acetoso & aqua calida tantum. post septimũ diem apparente concoctione exhibeatur absynthiũ ponticum. citat quoq; Galenũ quem dicit exhibuisse cremorẽ ptisanæ cũ modico piperis. laudat trociscos de absynthio & rosis. et hos qui accipiunt. Rosarum, glycirizæ. ana. dr. iiij. mãnæ dr. iij. spicæ, succi absynthij, spodii. ana. dra. ii. fiant trocisci. alii ad inflammationem. R. Ros. dr. vi. seminis acetosæ ana. dr. iiii. Amili dr. iii. berberis, spodii, sem. portulacæ ana. dr. ii. diatracacanthi, croci, spicæ, reub. ana. dr. 1. camphoræ scrop. 1. fiant trocisci. alij. qui ualde conferunt huiusmodi febre correptis, cũ alui profluuio, ac tussi molestantur. accipiũt uero, spicæ aromaticæ, xyloaloes, croci, berberis, & succi eius ana. dr. iij. reubar. dr. iiij. spodij, rosarum cum capitibus suis, laccæ, gummi torrefacti, succini, ana. dr. v. seminis acetosæ torrefacti, dr. vi. cretæ romanæ dr. vij. fiant trocisci. Pilulæ in hac ægritudine cõuenientes. præcipue cum superat pituita. R. Aloes, mastiches myrabolanorum citrinorum, reubar. succi eupatorij. succi absynthij, ros. rub. ana. par pondus. croci partem mediam. fiant pilulæ cum aqua endiuiæ. dosis est drac. ij. cum serapio Acetoso. uel sic. Accipe

Aloes,

Aloes, mastiches, succi absynthij, rosarũ. ana, partes æquales. croci dr. ſ. informentur pilulæ cum aqua endiuiæ, dosis dr. ij. cum serapio acetoso. Hæc Auicennas. Cõsidera quis nam humor superet nisi æquales fuerint, & semper ei quod magis instat, incũbe. aer in quo ægrotus uersatur sit tẽperatus, & si opus fuerit mollibus utare clysteribus, ne uero medicina uteris fermentata sed recenti, ut natura poßit separare frigida a calidis, & humores præparẽtur oxymelite. s. melle ros. aq; s endiuiæ, fœniculi, lupulorũ, si superet pituita, si uero bilis, serapio acetoso. s. cui alia comisceto quæ conueniant. nec idem exhibẽdum in die paroxismi tertianæ, quod exhibetur in alijs, tũc. n. bilis maior cura est habenda, q̃ pituitæ, pharmacis utere si pituita exuperet, ellectu. indo, si uero bilis ellectu. de succo ros. dr. ij. ſ. indo dra. 1. ſ. uel caßia unc. 1. Ellectu. ind. & de succo ros. ana. dr. 1. uel Accipe reubar. dr. 1. ſ. Agarici infusi in oxymellite dr. 1. exhibe cum iure, pulli gallinacei. urinam cientia sint temperata, alioquin ægrotum ad capitis aliquod apostema perducerent. ex Sauonarola. Arnoldus de uilla noua præcipit tertio uel quarto die secari baßilicam uenam uirtute, ac ætate non repugnantibus. quod non semper obseruandum censeo, sed quando ea quæ uenæ sectionem indicant, adfuerint. mox exhibet serapium ros. uel uiola. cum frigida, uel saccarum ros. recẽs. ad uentriculi roborationem, apparente uero cõcoctione hoc purgat decocto. qđ accipit polipodij quercini recẽtis munda-

ti, a cortice exteriori dr. iiij. terantur cum dr. i. s. seminis fæniculi, et buliant cum. xxv. prunis siccis. addito dr. ij. mirabola. citri. uesperi, mane autem colo trãsfundatur, propineturq; sufficienti quantitate. uel purgat aqua cui reubarbarũ infusum fuerit una cum serapio uiolaceo. existente autem hyeme uel autunno exhibet oxymel scilliticum, uel diaprunis, uel electuar. de succo ros. si pituita extra uasa relinquatur (inquit ille) prouocabis uomitum decocto seminis radicum, uel raparum, uel rapistrorum uel, atriplicis, uel raphani. Hæc Arnoldus.

De Causo.

FEbris ardens quam græci καῦσον appellant fit cum uenulæ tempore æstiuo exiccatæ acres & biliosas, quæ tenues sint, trahunt ad se humiditates, quas ἰχῶρας uocant. fit autem magna ex parte longum ob iter, longãq; sitim. ex hippocrate. 4. de uict. rati. in. mor. acu. scio equidẽ nonnullos inquit Gal. ob liberalem uini quod tethalassomenõ uocãt, potionem causo fuisse correptos, ueluti et alios ob salsamentum, salsarumq; carniũ atq; aliorum quorundam salsorum usum immoderatum. alius ex ambulatione & æstu ueniens, primum quidem lauit se, deinde domũ ꝑductus uini misti plus bibit, cœpitq; protinus affici causo. alius autem ob iram, & alius ob uigilias causum incurrerunt. si quidem calidæ omnes causæ & siccæ causos progignere possunt. si ergo in una quapiam corporis parte affectio ea fiat. in ea

ſolum qui eryſipelas referat, affectus quiſpiā erit, uerum ſi uenæ totius corporis ſupra modum exiccatæ calidas carnoſis e partibus humiditates traxerint, in toto corpore fiet quæ cauſum referet affectio, cauſus uero proprie dictus nō caliditatis, quæ p totum ſit corpus præſtat modo uehementia, uerum quoq; & ſiti. nam ſitis in eo uehemens eſt, & incompeſcibilis. deeſt ergo dictiōi hippocratis de cauſi generatione ſermo de partibus, quem nos nuper adiecimus, nempe in una corporis parte quæuis ſit illa, interdum cauſus gignitur, interdum & toto in corpore, uerum cum in toto fit corpore, ſitim omnino parit, cum uero in una parte non de neceſsitate, niſi pars ipſa ſitim pariat omniū autem primū, & maxime id facit os uentriculi. deinde uentriculus, atq; ab eo ſtomachus, poſt pulmo, & ſubinde ieiunū inteſtinum. hæc Gale. 4. acutorum. Auerroes. 4. collect. cap. 28. cenſet cauſum fieri a cholera æruginoſa aut praſsina, & cenſet acceſsionem huius eſſe longā, ob illius humoris inobediētiam ad coctionem: at Auerrois pace dixerim me nunquam induci poſſe, ut arbitrer ab his bilis generibus, poſſe fieri cauſ. quoniā cum abundant ſemper faciunt lætales ægritudines, neque induci poſſum, ut arbitrer in membris inquibus eſt harum febrium minera, quæ a Galeno iudicatur iecur, ſtomachus, & partes cordi propinquæ tātam huius bilis portionem colligi poſſe, ut febrem facere poſsit, nam priuſquam febrem hanc incideret homo moreretur. minus uerum arbitror quod

dicit acceßionem eſſe longam, quia breuißime inte-
reunt qui his generibus bilis abundant. Hæc Anto-
nius Muſa ad uerſus Auerroem. differt Ardens a
tertiana quoniã febris, ardens habet in uenis una cũ
ſanguine bilem plurimam ebullientem. tertiana ue
ro eandem bilem habet in toto corpore latã ac mo
tam. 4. aph. 58. Gal. differt quoque quoniam cum
rigore non irruit, neq; intermittit. Aetius.
Differt a continente putrida, nam continens a prin
cipio uſq; in finem unam habet exacerbationẽ, Ar-
dens uero alternis diebus exacerbatur, et quandam
habet febris imminutionem, ac ueluti remißionem.
ex Aetio. Ex ſynocho fit cauſus nonnunquã. accidit
omnium maxime iuuenibus. tum pueris, et in primo
ſenio conſtitutis ex Sauonarola. Eſt itaq; febris ex
flaua bile putrefacta, incenſa, continua, ardentißi-
ma ex Aetio. corpus ueluti ab oſſearia laßitudine ha
bitum laborat, dolet. ex Hipp. accidit uero hæc ulce
roſa laßitudo ut ibi Galenus docet ꝑꝑ tenuuium hu
miditatum acrimoniam. fit quoq; & lingua aſpera,
ſicca, & ualde nigra, uentriſque morſu dolet, deie-
ctionesq; & liquidæ, & pallidæ fiunt, urgetq; ſitis ue
hemens, & uigiliæ, atq; interdum mentis aberratio.
Ex Hipp. 4. acut. quorum omniũ cauſam ita reddit
Gal. lingua ſane areſcit, q̃ tota corporis affectio, ſic-
ca ſit & calida, febriſq; talis, uentris uero morſus
ꝑꝑ tenuuium humiditatum, quæ illuc confluunt acri
moniam oritur (in latinis codicibus deeſt acrimoniã
nos ex græco repoſuimus) deiectiones autem ꝑ ſuc-

ci redundantia, liquidasq; eas dixit, nullo pacto concoctas exprimēs, coctio.n. omnia cogit, incrassatq;. qui autem ita habent uigilant ob siccitatem, de sipiētiā uero fieri sciuimus ob eā, quæ ad caput recurrit bilē, & ob tēperaturæ caliditatē, siccitatēq;. uentrē morderi, & biliosa deijcere non sunt ex his quæ perpetuo insunt, accidunt.n. his qui uentrem heparq; causi ueluti sedem habet, uerum his qui pulmonem hæc non admodum contingunt, sed quæ deliquia dicuntur, & desipientia magis. difficulter etiam et hi spirant, ea scilicet quæ densa & magna est spirandi difficultate, efflātq; cōtinēter os aperientes, igneiq; spiritus effusione leuantur. lingua uero ob immoderatam caliditatem nigrescit. Gal. Vrina rubet, tenuis est, incensa, lucens, & scintillans, ut ignis, in superficie liuens, aut nigrescens. aliquando cruda est ualde ob copiam obstructionum, quandoq; liuēs ac turbida pp redundantiam putrefactionis: magna in oculis apparet inflāmatio. pulsus est magnus, uelox, frequēs durus. ex Sauonar. Præterea notandum est duo esse causi genera, nempe exquisitum, & nothū, ut tertiana. Causus igitur nothus fit a pituita salsa putrescente quem hipp. ita describit. Aluus soluta, sitis magna, lingua aspera, sicca, salsa, urinæ defectus, uigilia, & refrigerata extrema, accidit uero ut ibi Galenus docet extrema refrigerari non semper, uerū qñ malignus fuerit morbus, ob uirtutis imbecillitatē, phlegmones totū ad se sanguinē trahētis magnitudinē, urinæ aūt defectus pp humorū crassitiem,

Præsagium.

SVdores frigidi cum acuta febre mortem signi=ficant. 4. aph. 37. quæcunq; febres non inter=mittentes tertio die ualidiores redduntur, periculo=sæ. 4. aph. 43. a febre ardente habito rigore superue niente, solutio. 4. aph. 58. Vbi in febre non iutermit tente difficultas, spirandi, & delirium acciderit læ=tale. 4. aph. 50. In febre non intermittente si labrū, uel oculus, uel nasus, uel superciliū peruertatur, uel non uideat, uel non audiat, iam debili existente cor=pore quicquid horū euenerit mors proxima est. 49. si rigor incidat febre non deficiente, ægro iam debi=li lætale est. 46. Excreationes in febribus non inter=mittitentibus liuidæ, cruentæ, fætidæ, & biliosæ, omnes malæ, & si bene exeunt, siue per alui excre=tionem, siue per urinas, bonæ. si uero nō aliquid eo=rum quæ iuuant per hæc loca excernitur malū. 47. In febribus non intermittētibus, si partes exterio=res frigidæ, interiores uruntur & sitim habeat le tale est. 48. q̄bus plurimū siccæ tusses leuiter irritā tes infebribus ardentibus fiunt, non multū siti infe=stantur. 4. aph. 54. si e naribus fluxerit sanguis, so=luitur ægritudo, atq; si sudores superuenerint, iu=dicatorij legitimi, cum urinis albis craßisq;, & læ=uibus subsidentijs. et si abscessus aliqs factus fuerit, uerū si absq; his soluatur, reuertetur ægritudo, uel coxa ul' crus dolebit, expuetq; crassa si sanus est fu=turus. 4. de rat. ui. acut. Febrientibus acute si inter duos digitos, in manu tumor niger, in modum hor=

biliæ uisus fuerit, & si dolor erit ab initio ægritudi nis, & lauacrum affectauerit tertio die discedet. ex sorano. iudicatur autem breuissimus nona, aut decima die, longissimus autem decima quarta. solet & iam in pipneumoniã transire. & pauci tũc effugiũt. ex libro de affectionibus quę hippo. ascribũt, Galenus polybi esse dicit. Stomachus cui doluerit et acute febrierit si in destero pede pustula ei nascatur acerrima, & nullum desiderium habuerit, uicesimo secũdo die morietur. ex sorano.

Fluxus uẽtris aut uomitus ĩ causo malũ ex Arnoldo. statim a principio rigor ꝓpriũ est signũ prauitatis Gal. in primũ de morbis uulgar. com. 2. aph. 74. Causus adueniens in hyeme cæteris paribus deterior est. cum accidit ualde senibus perimit, in pueris minus est quàm in iuuenibus periculosus, Vrina perturbata, crassa, liuens, urinæ stillicidium futurũ ostẽdit. si neque concoctionis signa contingant, nec uirtus sit robusta seruari non potest. si ante septimum morbus regius acciderit pessimum. rigor ante signa concoctionis. malum. rubor in facie & oculis cũ graui & horrendo eloquio, mortem ostendit ex Sauonar. si urinæ hypostasis appareat alba significat futuram cottidianã, si fusca tertianã, si nigra erraticam, uel quartanam hypostasis rubea instar piramidis, bonum. si urina fuerit decolorata & pauca, ualde malum, præcipue si careat hypostasi. si urina fætida, pauca, pinguis, uel nigra, cum difficultate mingatur mors proxima est. ex Arnoldo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

Historia.

Virginem quandam larissæ febris cœpit ardēs, & acuta, sitibunda erat, lingua fuliginosa et arida, urinæ boni coloris, sed tenues, secundus fuit dies laboriosus non dormiuit, tertio aluus multa reddidit aquei coloris, proximis diebus erant talia cōmode, quarto urina tenuis & pauca, habebat suspensas nubes, non subsidebant, sub noctem delirauit, sexto ex naribus large multum fluxit, in horruit, ac mox sudauit, toto corpore multum, & calidum a febre est liberata. dum febricitaret, & iā iudicatæ, menses tū primū prouenerūt, ꝑpetuo autem fastidiosa erat, & horrebat. facies rubicunda erat, oculi dolebāt, caput graue erat, huic nō repetijt, sed iudicata est, dolores diebus paribus. 3. epid. aph. 83. Abderæ Heropito caput dolebat, nec decūbebat, qđ tn̄ fecit paulopost, hic ad superiorem uiā habitabat, captus est febre ardēte & acuta, primo uomuit multa biliosa, sitibundus, multum implacidus, urinæ tenues. nigræ, nubes sublimes, interdum non. noctē habuit molestam, febris alias aliter accedebat, sed fere inordinate, ad diem quartum decimum surditas, febres creuerunt, urinæ eædem fuerunt, uigesimo multum ex naribus sanguinis profluxit, menteq; cōstitit magis, surdus quidem sed nō perinde fuit. sed febres fuerunt remissæ, proximis diebus crebro ex naribus sanguis, & paulatim erupit, ad diem sexagesimū narium quidem substitit profluuium, sed dextera coxendix admodum dolebat, febresq; increuerūt, haud

multo post partes inferiores omnes dolebant, fiebat autem ut uel febres maiores essent, maiorq; surditas, uel hæ quidem remitterentur, alleuarenturq;, uerum partes inferiores ad coxendices sitæ uehementius dolerent, Iam uero circa diem octogesimũ cuncta remissa sunt, nihil tamen destitit. etenim urinæ boni coloris et copiosiores, cum subsidentibus exierunt, deliriaq; imminuta sunt. ad diem centesimum aluus fuit turbata multis biliosis, durabantq; diu multa talia, deinde dysenterica cum dolore. reliqua leuia fuerunt. paucis febres eum relinquerunt, discessitq; surditas, cẽtesimo est absolute iudicatus. ibidẽ, aph. 80. aliã habes historiã apud eũdem aph. 78.

Quicunq; ex febre ardente moriuntur oẽs præsiccitate moriuntur. & resiccantur primũ quidem extremæ ipsorum partes, manus ac pedes, deinde partes sicciores, ubi autem humiditas penitus ex corpore fuerit exhausta, ac resiccata sanguis quidem cõgelatur penitus ac perfrigeratur, reliquũ uero corpus exiccatur ac sic homo moritur, libro. 1. d'morbis.

Curationis methodus.

PRimum itaq; leniter ac blande hanc febrẽ aggredi oportet, ubi uero concoctionis signa apparuerint in urinis, & morbus iam uiguerit, acrius instare, & ad frigidæ potum accedere. nisi & hic aliquid prohibeat, ex his quæ de cõtinentibus febribus relata sunt. prima uero auxilia in febre ardenti sunt, de cubitus in locis frigidis, qui ad purum aerẽ patent ac p flantur, stratum molle & sæpius reno-

uatum, amicula aßidue permutata, & satis gracilia, & non sordida, lectus sit abunde amplus, quo poßint mēbra calefacta subinde ad alias, atq; alias eius partes transferri, & per flabellum aer ignauior concitetur. Epithemata conueniunt pectori, ac stomacho imposita, palmulæ cum uino, & rosaceo, aut melino tritæ, sunt & frigefacientia cōmoda, uelut sunt pāpini uitis triti, seris, polygonum, plantago, ramenta cucurbitæ, lactuca, rumex acutus. singulis autem ammisceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ. oportet tñ aßiduos horum usus deuitare. at uero paniculi linei cōplicati moderate graciles, aqua & oleo calido imbutæ, & pectori ac stomacho impositæ, ardentem febrem mirifice mitigant. sed & aqua & oleum calidum, aut aqua & oleum rosaceū, ex alto in pectus delata per lanæ manipulum, uehementiam ardoris facile obtundunt. oportet aūt abūde calida esse aquam & oleū, aut aquā & rosaceum. tepida.n. partium firmitatem exoluunt. si uero parum nitri his ammistum fuerit, sudores excludere poterunt. in ardentißimis autem febribus, etiā aceti parum ammiscendum est. nam & hoc quod debet facit. cibi porro offerendi sunt humidißimi & nihil acre habentes, uelut sunt lactucæ, caules cum posca aquosa feruefacti, & cucurbitæ similiter cū posca. sed & ptissanæ succus tenuuior dandus est absq; sale, aut alio additamento. & aliqñ post cibum aquā frigidā cochlearij unius, aut duorū mensura absorbeant. aut sit potius ipsorum potus in totum lactei

teporis. sed & aqua frigida fracta colluēda, & gargarissanda præbeatur. & rosarum succi cochleariū absorptum stomachū refrigerat. quin & alia animi oblectamenta procurentur. folia uitis uiridia, item myrti, ac rosarū p pauimētum spargantur, et aqua frigida frequenter irroretur, & aquæ salientes in uicinia sonū edant. tempus autem frigefacientium epithematum ac similium est uigor exacerbationis, nam in principijs, ac augmētis exacerbationū, dum adhuc inæqualiter affectum est, & caliditas circa uiscera residet, si hæc adhibeantur diffundunt quidem sensum, uerum repellentia caliditatem in profundū maius detrimentum inducunt, incluso intus feruido calore & rursus febrem ardentiorem efficiente. at in uigore exacerbationum expassa caliditate p totū corpus facile extingui poterit ea, quæ adhuc reliqua est circa uiscera. nam & melius spirantes, & minus sticulosi fiunt, his in tempore adhibitis, Et ipsorum roscido uapore excluso, ad somnū conuertuntur. Cæterum instante iā uigore totius morbi, & nullo phibente ex his, quæ in continenti febre relata sunt, tēpus iam est frigidæ exhibendæ. In quibus igitur cōfidimus nullum ex uisceribus, neq; caput læsionē incursurū, sincærā sane frigidam exhibemus. In quibus uero metus est, atque is uel minimus impedimento est, pro prima uice fractum exhibebimus potum, siue frigidam. frāgitur autem si quis tēperatæ aquæ calidæ cyathum unū ad quinq; frigidæ puræ ammiscuerit, atq; talis potio suspectis corporibus exhibe-

tur quidam uero olei rosacei cyathum frigidæ ex=
hibendæ affundunt, & sic exhibent, ipsum.n. rosa=
ceum non ualde frigefacit, & oleositas eius corpo=
ribus intus oblita, non permittit ipsa a frigida aqua
lædi. & simul firmitatem quandam exhibet uentri
rosaceum, & lubricitatē pp oleositatem. quidā pro
rosaceo melinū exhibent. Porro balneum illis solum
conuenit in ardēte febre, qui citra tumorē aliquem
inflammatum, aut erysipelatum ægrotant, ubi con=
coctionis signa apparuerint in urinis. quod si quis iu
uenis sit carnosus, tempore æstatis, & constitutione
calida ac sicca, febre in uigore existente, & conco=
ctione in urinis apparente, citra uisceris alicuius in=
flammationem & in lauacrū frigidæ natatoriū se=
ipsum inijciat, atq; natet, sudores utiq; cōmouerit. si
uero etiam ad frigidæ balneum adsuetus fuerit, ual
de confidenter hoc auxilio utatur, quibusdam.n. sta
tim uenter biliosa egeßit, at si moderata est febris,
& uires robustæ, una cum concoctionis signis pro=
sunt ipsis balnea dulcium, ac temperatarum aqua=
rum, & ex ungentis chamæmelinū, præsertim si aer
ambiens frigidus fuerit. nam si aliqñ contigerit ut
frigido existente ambiēte æger fortiter a febre exu
ratur, modicā salutis spem de ipso habere oportet:
si uero neq; concoctionis signa adfuerint, in tali ae=
ris statu, neq; uires fortes habere apparuerit, talē
seruari impoßibile est, quare neq; lauabis ipsum, ne
que inunges rarefacientibus medicamentis, neq; ui=
num dabis neq; frigidā, in quibus.n. desperata est sa

lus, uanũ est auxilia multos seruantia imperitorum calumniæ exponere. proinde ego sane medicos quosdam noui methodi ignaros qui imitati sunt ea, quæ, a nobis fieri solent, & usi sunt his auxilijs in his qui penitus mortui fuerunt, & neq; quicquã profecisse, & oportunum ipsorum usum suspectum ac horrẽdum fecisse. at nos & temporũ occasiones, & auxilia describimus, in his q̃ curari possunt. etc. ex Aetio. Hippocrates ita curandos præcipit. Huic aquæ mulsæq; coctæ & aquosæ quantum uoluerit, bibendum dabis. quæ uerba Galenus sic interpretatur, ut neq; aquam solam, neq; mulsam solam his propinandam præcipiat, qui causo laborãt. rationem uero reddit, inquiens, scis etenim aquã q̃d natura frigida sit, tarde penetrare, & quãplurimo tempore in hypocondrijs manentem corrumpi in acutis morbis, mel autem facile bilescere. ob id mulsam aquosam dari iubet, ut aqua nulla in superiore uentre facta mora, a misto melle ad distributionem trahatur. ob eas causas & coctam ipsam exhibent. nempe quàm cruda sitim magis arcet, & flatu magis uacat, urinasq́; magis ciet, ut quæ cruda est deiectionem. & paulopost. Cæterum qui ita laborant citra ptisanæ succum mulsa nutriendi sunt. hæc Gale. quod si os amarum fuerit (inquit Hipp.) uomere cõfert, & uentrem subluere. uerum si ad hæc non aperiatur lacte asinæ cocto purgabis. Galenus uero docet nos posse uti solo etiã sero, q̃ quidem separatur p̃ oxymeli, ubi lac ante coctum fuerit, separatur quoq; a caseo serũ si uas

æneum frigida plenũ aqua continenter in lac demit
tes. ſorbitionẽ uero niſi dies iudicatorij tranſierint,
non dabis Hipp. quod quidem ſeruandũ Gal. monet
ſi robuſta ſit uirtus.

Monet Auicennas, ut anhelitum cauſo laborantium
obſeruemus, nec ſinamus pectoris illorũ partes con=
uelli. & in maximis uigilijs ſerapiũ de papauere ni
gro exhibet, in uigore autem morbi trociſcos de cã=
phora, ſed ego abſtinerem, uidetur enim campho=
ra quam habemus potius calefacere quàm refrige=
rare. laudat quoq; ſerapium acetoſum cũ emulſio=
ne ſem. cucumeris, endiuiæ, portulacæ ana. dr. ij. ace
toſi uero dr. xxv. uſq; ad. xxxv. docet quoq; balneũ
ipſis congruere ac prodeſſe præcipue uero ijs qui
cauſo ex ſalſa pituita ægrotant, cum tamen paulus
agineta, in eo cauſo dãnet ac inutile affirmet. Cuius
hæc ſunt uerba. τοῖς δὲ δι' ἁλυκὸν χυμὸν καῦσον νο
σοῦσιν οὐκ ἁρμόσει. i. qui ex ſalſo humore febrim
ardentem concæperunt, his eſt inutile. & mirandũ
eſt Auicennam tantum medicum cæcutiſſe in re tam
manifeſta cum Galenus apertiſsime. 3. de rat. uict.
com. ultimo dãnet in huiuſmodi balneum, & ratio=
nem reddat hoc pacto. quo fit ut ex febre ardente la
borantibus his tantum opituletur balneum, qui ſine
tumore uel phlegmones, uel eryſipelatos laborant,
feruente in ipſis per totum corpus bile, quod ſi co=
ctionis ſigna habuerint, his multo magis conferet,
uerum ſi æſtuoſa febris ob ſalſam pituitam oriatur,
aduerſiſsimum illis eſſe balneũ ſcire oportet, neq;. n.

pituitosus humor, ut biliosus per cutim euacuatur, propterea quod tum crassus, tũ glutinosus sit. neque extinguitur longa egens concoctione. contra exquisitã febrẽ æstuosã algorifica remediorũ, quorũ usus probatur, auxilia sunt ex oleo rosato cõcinantæ medicinæ, quæ febres fugant, ληξιπυρετοι, a græcis uocatæ quibus admiscendus est liquor herbarum infrigidantium uerbi causa succum umbilici ueneris, acetosæ, atriplicis, portulacæq́; ac sedi. & solani, halicacabi, plantaginis, atq; id genus cætera frigorifica. Alexander Trallianus.

Potus inquit Sauonarola sit aqua hordei, uel comunis cocta cum succo granatorum, aut aranciorum & sacchari momento. uel zulapium uiolaccũ, aut rosaceum cum aqua. de uenæ autem sectione dicit raro contingere, ut conueniat in causo, id ipsum uero est quando in urina est rubedo, & ipsa est turbida. secat uero basilicam, semel atque iterum sed parum sanguinis elici iubet. partes principes, ut uentriculum frigidis roborat medelis. post uenæsectionem Arnoldus exhibet serapium uiolaceum, uel ros. cum aqua frigida, uel sacharum ros. ul' triasan. cibatq; mica panis ter, uel quater lota cum saccharo seri, portulaca, farina hordei, amigdal'. & huiusmodi. 4. uel. 8. die purgat hoc decocto quod accipit. Adianti, lichenis, seris, buglossi, ana. M. 5. uiol. dra. 5. seminum com. contusorum drac. ij. pruna. xxx. zizipha, Mixa, ana. xx. coquantur omnia in. 5. q. aquæ, & colo transfundantur, colato iuri adde cas-

stiæ dr.ij.oxymelitis.s. tamarindorũ,diaprunis,sacchari uiola.ana.dr.1.sacchari ros.unc.1.5. reubar. triti infusiq; in succo seris qui iam resederit dr. iij. & si maiori egeat purgatione, addatur mirabolanorũ citrin.dr.1.5.decocti plantaginis, dr.ij.monet uero ipse arnoldus in principio cōpetere purgationem si materia pruriat (sic.n.uerto libentuis ὀργᾷν quàm turget) si uero non pruriat.xiiij. diem expectat nempe ipsam coctionem. laudat inter ea quæ igneum calorem alterant, serapium de succo cucurbitæ, de sem.comunibus. de psillio.acetosũ,uiol. ros. exhibet quoq; aquã panis bene cocti ac fermentati. ponit.n.panem in aqua frigida, donec probe mollescat, dein colat, & sacchari momentum addit, cum lubet. terantur (inquit ille) sem.comunia, ad quantitatem dr.iij.plus minus.super inijce decoctũ hordei feruens, postea cola, adde sacchari parum ac penidiarum.hæc aqua intemperiẽ ignis mulcet, sitim sedat, urinam ciet. Hæc Arnoldus. Brudus lusitanus exhibet panis offam, infusi in aqua intubi domestici (endiuiã uocant) & succo mali punici acidi, simulq; decem aut duodecim pruna, in aqua tantum percocta, modico sacchari sup asperso. præterea prunorũ acetosorum ad dulcorẽ accedentiũ quantũ manu capi poßit, buglosi recentis eadem mensura, lichenis, duplũ. hordei ab utroq; cortice exuti, triplum. coquito oĩa cũ pullis duobus teneræ ætatis pinguibus admodum. tandiu ut hordeum rumpatur, febrilem calorem mulcet, facultatem coctricem iuuat quod si

facultas

facultas imbecillis sit, aut habitus rursus, aut multo cibo æger assuetus, crassiorem sorbitionem, hordeo expresso multoties, impredictum ius efficito, aut medulla panis infusi in aqua endiuiæ, in idem pulli decoctũ dissoluta, sorbitionem conficies magis nutrientem. uel pulli etiam carnes febricitanti ministrato. si uero debilia fuerint symptomata, uirtute robusta existente, habitu & assuetudine, ut supra habentibus, sorbitione utere hunc in modum. hordei ab uno cortice exuti. M. iij. Adianti, cimarum lupulorũ, passularũ enucleatarum ana. M. i. coquantur cum pingui pulla, hora una antequã ab igne amoueas, immitte aceti albi q. s. ut acetũ gustatui se offerat, huius partem seruato, ut bibat inclinante febre: sorbitionem ex reliquo cum pane conficito. assa gallinaceorũ hepata, quæ nonnulli medici continua febre laborantibus concedunt minime probat, q; nimis diu in uentriculo immorentur, q; exiccent, sitim faciant. Ego (ut dicam quod sentio) in ardenti febre uenam minime secarem, ea ductus ratione, quod huiusmodi febris biliosissima est, atq; ut plurimum in tempore anni ualde æstuoso accidere solet, quibus a uenæ sectione prohibemur ut docet Hipp. vi. de morbis uulgaribus aph. 44. cuius hæc sunt uerba. Impeditio incruenta ex puẽtibus tempus anni, lateralis morbus, bilis. quæ Gal. Come. 3. sic exponit. prohibentur illi qui cruenta reijciunt, a uenæ sectione, ob anni tempus quod aduersetur, aut pp affectum lateralẽ, uel pp redundantem humorem, si is biliosus sit. quod pp

anni tempus patet, nam calidioribus anni temporibus quemadmodum sub exortu canis, a secanda uena nos continemus, & pari etiam pacto si homo ualde sit biliosus. periculum igitur in hac febre ne sanguine euacuato, bilis postea magis efferuescat. si uero fieri posset sāguinis eductio usq; ad animi defectionem nō improbarem nam ut docet Gal. in. 23. aph. lib. 1. in ardentißimis febribus si usq; ad animi defectionem sanguis mittatur, statim totius corporis habitus refrigeratur, & febris extinguitur, & plurimis etiam aluus citatur, et sudores emanant, & quidā eorū ex his sanitati sunt restituti. alij adiuti plurimū uehementiam ægritudinis absciderunt. hæc Gal. Macer de portulaca sermonem faciens hæc dicit, Inde iuuat febrem quā dicit græcia causon. de qua portulaca hæc legimus apud Aetium. Portulaca si probe teratur, adiecto ouo crudo integro absq; putamine, modico rosaceo, acetiq; momento, si eo illinatur uniuersum corpus in ardentibus febribus penitus extinguit, ut neq; amplius ulla exacerbatio cō tingat. Mel rosaceum (inquit syluius in Mes.) colatum febres ardētes etiam in acceßionis uigore. datū larga copia, tempestiue & cocto iam morbo, sæpe extemplo soluit sudore, uel deiectione.

De causo ex salsa pituita.

IN febre ardente quam pituita succendit, gelidæ aquæ propinatio, & omnia frigorifica, proscribenda sunt, calorificis uero & tepidis potius utendum, uerbi causa de semine lini sine adiectione epi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

themata, non raro uero & ex polenta hordeacea, in aqua cum oleo chamæmelino elixa. quod si ex lanicio pãnum in elixatione fertulæ campanæ madidatum uentriculo imponas, præsentius erit auxiliũ. non etiam, dubium est, quin suppetias minime ficulneas tuleris, si pãnum oleo quopiam, & decocto chamæmili imbutũ, uel oleum rosarũ, uel de uuis acerbis admoueas. quæ quidem epithemata etiam legitimo causo summopere prosunt. ex Alexãdro Trall. abstinendi sunt, a balneo ut supra demonstratum est.

De quartana.

Tertiũ febriũ intermittentiũ genus est exquisita quartana, quãdo ex solo atræbilis humore generatur, qui frigida ac sicca cõstat temperatura, ex Gal. 2. de diff. feb. cap. 5. Hæc manifestissimum sui præbet indicium in principijs accessionum, quãdo rigẽt adhuc qui quartana laborant, eorumq; pulsus satis tardi sunt ac rari, quũ autẽ consistit febris, atq; etiam augetur, necesse quidem est ut ueloces fiant, atq; frequentes. seruatur tamen & tunc propria ipsius tarditas, ac raritas, si additam uelocitatem atq; frequẽtiam, in accessionibus mediteris. & quidem si comparaueris quartanæ febris consistentiam tertianæ consistentiæ, non parum uelocius, atq; frequentius, in tertianis pulsus arteriarum moueri uidebuntur, & ipsius unius motus inæqualitas, in quartana febre formam eius monstrat, nã quæ omnibus comunis est febribus in uno pulsu inæqualitatem in hac manifestissime licet comprehendere. multo. n. uelocius prin

Causæ.

Signa.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6263/A/1

cipium finemq; motus inuenies quàm medium, non tñ in tertiana ita se habet, breuis.n. in ipsa est uelocitatis excessus, atq; in consistentia præsertim, uerũ & caliditatis indicia diuerso modo se habent. nam & æstum, & deustionem, & quendã uelut feruorẽ, qualiter in tertianis uidetur, in quartanis haud q̃q̃ inuenies. hæc igitur signa maxima sunt, reliqua uero externa, nã neq; hæc sunt omittẽda. sed & ægrotantis natura est inspicienda; si in ea atrabilis abundat, & tempus quoq; anni sit autũnus, & præsens status sit inæqualis. sic uero et loci natura, & morborũ peruagantium populariter, & si lien intumuerit, febrisq; sine ordine antecesserit, & ætas senior quam consistentium, & si cum sudore febres desinant, in his uero bilis flauæ uomitus minime est expectãdus, at quum febris cessauerit, si adhuc signum febris remanserit, pulsusq; his qui secũdum naturam rariores ac tardiores fuerint, quartana proculdubio erit huiusmodi febris. i. ad Glauc. ca. 6. succenditur autẽ paulatim ueluti lapis aliquis, aut testa, aut os, aut tale aliquod huiuscemodi corpus, frigidum & siccũ. ubi uero aliqua ex eo flãma fuerit accensa, nihil fumidum, aut a se incombustũ, in accessione relinquit. atq; icccirco in hoc humore plures euacuatiões fiũt, quã in pituita, atq; intermissio exquisite pura uidetur, quoniã & hic quicquid atrabilis fuerit accensum, exhauritur atq; dispergitur, ideirco & in eis talis est rigor qualis his qui uehementi gelu frigescũt, haud quãq̃ ei similis qui a soli perustis aut lassis, aut

ex medicaminibus aliquando calidis, aut quũ super ulcera ponuntur, mordentibus fieri consueuit, necesse est autem hanc febrem antecedere quæcunque atrã aggregat bilem, in uitæ exercitijs, ac totius uictus ratione, & temporis statu, & anni tempore, ac regione. sic & laborantis naturam, & ætatem, atra bile abundare. 2. de diff. feb. ca. 5. Quartana exquisita omnem ætatem inuadit præcipue tamen inclinatã, Hippocrates autem in libro de septenario, uigoris ætatem dixit, idem asserere uidetur eundem hominem non bis quartanam febrem incidere, uerba eius sunt, primum quidem quartana febre idem homo bis neq; capitur, neq; unquã captus est, neque de cætero corripietur si semel sanus fiat, & hoc propterea iuxta propriam uniuscuiusq; hominis naturam, & ætatem uigoris contingit, necesse enim est uigentem hominis naturam, in hoc tempore quartana febre corripi, præterito autem uigore exolutam esse, & a quartana, & ab inuasione. Hæc febris non statim a primo die omnino irruit cum rigore, sed aliquando ex alijs in hanc fit transmutatio, ex his quæ erroneæ, ac inordinatæ uocantur. uerum in progressu rigor accedit, & cum augescente rigor etiã augetur: sensus autem ægrotis contingit, non uelut pungatur, & stimuletur cutis, uelut in tertianis contingit, sed & perfrigerantur uehementer, & uelut frãgũtur usq; ad ossa, proinde audire est ægros dicentes, quod ossium laßitudine tenentur, & carnẽ confringi imaginantur, & iuxta inuasiones quarta-